

प्रकाशक — स्व माणिकचंद प्रियमाला मुखर्जी,
' मोतीलाल हिराचंद गांधी, उस्मानाबाद,
यार्नी प्रकाशिक केंद्र

मुद्रक — श्री पं
कल्याण प्रेस,

माधव श्री विनयवन्दन ज्ञान मण्डार, बम्पूर निवेदन

पाण्डितप्रवर आशाधर विक्रम की तेरहवीं सदीके उत्तरार्ध और चौदहवीं सदीके प्रारम्भमें एक असाधारण विद्वान् हो गये हैं। उनकी प्रतिमा सर्वतोमुखी थी। न्याय, व्याकरण, काव्य, साहित्य, धर्मशास्त्र, वेदक आदि विविध विषयोंपर उनका अधिकार था। वे 'भवान्नमोगेषु निर्विण्ण' आर 'दुःखमीलन' ये फिर भी उन्होंने गृहस्थ रहते हुए ही स्वपर कल्याण में प्रवृत्त रहना पसन्द किया। यद्यपि उन्होंने निर्ग्रन्थमुनिलिङ्ग धारण न किया फिर भी अनेक मुनियास भी अधिक जैनधर्मकी सेवा और प्रभावना री।

ऐसा जान पड़ता है कि वे अपने समय में सब से बड़े विद्वान् थे और शायद दिगम्बरसंप्रदायमें उनके बाद उनकी जोड़ना तत्त्वस्पर्शी विद्वान् कम से कम ग्रन्थकर्ता तो दुर्मीलही है। उनके पास अनेक मुनिभारकोंने और दुसरे अनेक विद्वानातकन ग्रन्थाध्ययन किया।

वे अपने बाद विविध विषयोंका विशालसाहित्य छोड़ गये हैं। जिसका उल्लेख उनके अनेक ग्रन्थोंकी अग्रप्रशस्तिया में मिलता है। परन्तु उसका अधिकांश अभीतक अप्रकाशित है और बहुतसे महत्वपूर्ण ग्रन्थोंका तो अमातक पताही नहीं चल रहा है। भरताभ्युदयचम्पू, राजीमतामिप्रलम्भ (काव्य) अष्टाङ्गहृदयोद्योतिनी (वाग्भटके सुपसिद्ध वैद्यग्रन्थकी टीका), धमामृतको पञ्जिका टीका, प्रमेयरत्नाकर (न्याय) अध्यात्मरहस्य, अमरकोष टीका रुद्रटने का थाल्पर की टीका, आदि ऐसेही ग्रन्थ हैं जिनका अभीतक कहीं पता ही नहीं लगा है आर दुखकी बात है कि लगानेका कोई प्रयत्न भी नहीं किया जा रहा है।

यह 'त्रिपाष्टिस्मृतिशास्त्र' सुलभ होनेपर भी अभीतक अप्रकाशित था। यह भगवद्भिननेन और गुणभद्रस्वामीके महापुराणका सार है। और 'जाजाक' नामक पाण्डितकी प्राचना और प्रेरणासे नित्यस्वाध्याय करने के लिए रचा गया था। इसके पाठमें महापुराणका सारा कथाभाग स्मृतिगोचर हो जाता है। इसकी पञ्जिकाटीका टिप्पणी के तौर-पर प्रत्येक पेनके अन्तमें दे दी गई है।

प्रकाशक — स्व भाणिकचद ग्रंथमाला मुंबई,
मोतीलाल हिराचद गांधी, उस्मानाबाद,
यार्नी प्रकाशिक केलें

मुद्रक — श्री प वधमानशास्त्री,
कल्याण प्रेस, सोलापूर

माध्व श्री विनयचन्द्र ज्ञान मण्डार, बयपुर निवेदन.

पण्डितप्रवर आशाधर विक्रम की तेरहवीं सदीके उत्तरार्ध और चौदहवीं सदीके प्रारम्भमें एक असाधारण विद्वान् हो गये है। उनकी प्रतिमा सर्वतोमुखी थी। न्याय, व्याकरण, काव्य, साहित्य, धर्मशास्त्र, वैद्यक आदि विविध विषयापर उनका अधिकार था। वे 'भगवद्भोगेषु निर्विण्ण' आर 'दुःखमौलम्' ये फिर भी उन्होंने गृहस्थ रहते हुए ही स्वपर कल्याण में प्रवृत्त रहना पसन्द किया। यद्यपि उन्होंने निग्रन्थमुनिलिङ्ग धारण न किया फिर भी अनेक मुनियोग भी अधिक जैनधर्मकी सेवा और प्रभावना की।

ऐसा ज्ञान पड़ता है कि वे अपने समय के सब से बड़े विद्वान् थे और शायद दिगम्बरसंप्रदायमें उनके बाद उनकी जोड़ना तत्त्वस्पर्शी विद्वान् कम से कम ग्रन्थकर्ता तो दुर्मीलही है। उनके पास अनेक मुनिभट्टारकोंने और दुसरे अपने विद्वानोंतकन ग्रन्थाध्ययन किया।

वे अपने बाद विविध विषयोंका विशालसाहित्य छोड़ गये हैं। जिसका उल्लेख उनके अनेक ग्रन्थोंकी अग्रप्रशस्तिया में मिलता है। परन्तु उसका अधिकांश अभीतक अप्रकाशित है और बहुतसे महत्वपूर्ण ग्रन्थोंका तो अभी तक पताही नहीं चल रहा है। भरताभ्युदयचम्पू राजीमताविप्रलम्भ (काव्य) अष्टाङ्गहृदयोद्योतिनी (वाग्भटके सुषुप्तिवैद्यग्रन्थकी टीका), वसामृतकी पञ्जिका टीका, प्रमेयरत्नाकर (न्याय) अध्यात्मरहस्य, अमरकाश टीका रुद्रटने काव्यालंकार की टीका, आदि ऐसेही ग्रन्थ हैं जिनका अभीतक कहीं पता ही नहीं लगा है और दुःखकी बात है कि लगानेका कोई प्रयत्न भी नहीं किया जा रहा है।

यह 'त्रिपष्टिस्मृतिशास्त्र' सुलभ होनेपर भी अमूल्य अप्रकाशित था। यह भगवद्भक्तिसेन और गुणभद्रस्वामीके महापुराणका सार है। और 'जाजान' नामक पाण्डितकी प्रायना और प्रेरणासे नित्यस्वाध्याय करने के लिए रचा गया था। इसके पाठमें महापुराणका सारा कथाभाग स्मृतिगोचर हो जाता है। इसकी पञ्जिकाटाका टिप्पणी के तौर-पर प्रत्येक पेजके अन्तमें दे दी गई है।

धाराशिव के सुप्रसिद्ध जैनसाहित्योद्धारक और विशाखासक्ती श्रियुक्त सेठ मोतीलाल हिराच द गांधाने इसका सुंदर मराठी अनुवाद महाराष्ट्रप्रांतके जैन वधुओंका बहुत उपकार किया है। यद्यपि ग्रन्थमालामूल संस्कृत प्राकृत ग्रन्थही प्रमाशित किये जात हैं परन्तु मोतीलाल जीके इस आग्रहसे कि मराठी अनुवाद भी साथमें रहे, हम कार न कर सके। यह ग्रन्थ उन्होंने परार्थदृष्टासेही सम्पादित किया है उसकी चारसौ प्रतियों अपनेहा खर्चसे ग्रन्थमालाको अर्पण कर दी हैं। लिए ग्रन्थमालासमिति उनसे प्रति अपनी हार्दिक कृतज्ञता प्रमाशित करती

ता २४/१/३७

नाथूरामप्रेमी

मन्त्री—मा अ माला

प्रस्तावना.

७०६६

धर्माभूतमयीं वृद्धिकृत्वा भयेषु निर्वृत ।

त पार्श्वताप मूर्च्छाभूमार्या पर्युपास्महे ॥

—प आशाधर

जन समाजात इ स, च्या सातव्या शतकापासून पंधराव्या शतकापर्यंत मोठे मोठे पडित व राजे होऊन गेले असून त्यांनीं संस्कृत वाङ्मयात बरीच भर घातली आहे या काळानंतरचें वाङ्मय मुख्यत्वेन करून प्रचलित भाषातून झालेलें आहे व त्या पूर्वीचें वाङ्मय पारसें उपलब्ध नसून जें आहे तें प्राकृत भाषातून आहे पण वर दिलेल्या काळात जैन पडितांनीं इतकी उत्कृष्ट ग्रंथरचना करून ठेविली आहे की, त्यांनीं संस्कृत वाङ्मयात घैदिकावरहि ताण केली असें म्हटल्यास अतिशयोक्ति होणार नाहीं जैन पडिताना या काळात रानाश्रय होता व अशा आश्रयाशिवायहि केवळ धर्मप्रेमामुळेच काहीं पडितांनीं वाङ्मय रचना केलेली आहे सरस्वतीपुत्र आशाधर पडित वरील दोन्ही वर्गात मोडतात

पडितर्जांचा काळ इ स ११८० ते १२५० पर्यंतचा असावा असं त्यांनीं लिहिलेल्या प्रथावरून घाटतें त्यांचें जन्मस्थान मेवाड राज्यातील माडलगड हें होय त्याकाळीं या प्रदेशास सणादलक्ष म्हणत या गावाला एक सरोवर होतें त्याचें नांव सावर व एक मंडलक नावाचा झिझा होता व गडाचे जागीं मंडलक नावाची ही विशाल नगरी होती त्याच्या बडिलाचें नांव सलक्षण व मातोश्रीचें नांव श्री रत्नाबाई होते सलक्षण हे राजकारणात बरेंच लक्ष घालित ह्यामुळे मेवाडचें राज्य इ स ११९३ मध्ये शाहाबुद्दीनघोरीच्या टोळधाडीस बळी पडल्यावर त्यांना स्वरक्षणासाठीं माळवा प्रांतात येऊन राहावें लागलें माळवाप्रांतावर परमारवंशाचे राजे राज्य करीत होते राजा भोजनंतर उदयादित्य, नरवमा यशोवर्मा अपवर्मा इतके राजे होऊन गेले त्यावेळीं अजयवर्मा किंवा विजयवर्मा राज्य करीत होता विद्वानाचा आश्रयदाता म्हणून भोजराजाची कीर्ति अजून आहे ती विजयवर्माचे वेळींहि अखंड होती म्हणूनच त्यानें सलक्षणसारख्या विद्वानाला सन्मानपूर्वक आश्रय दिला

माळवाप्रांताची राजधानी धारानगरीत सलक्षण येऊन राहिले तेव्हा आशा-

धाराशिव के सुप्रसिद्ध जैनसाहित्योद्धारक और विद्याव्यासजी नवयुवक
श्रीयुत सेठ मोतीलाल हिराच द गांधाने इसका सुंदर मराठी अनुवाद करके
महाराष्ट्रप्रांतके जैन बंधुओंका बहुत उपकार किया है। यद्यपि माणिकचन्द्र
ग्रन्थमालामें मूल ससृज्जत प्राकृत ग्रन्थही प्रकाशित किये जाते हैं परन्तु श्रीयुत
मोतीलालजीके इस आग्रहको कि मराठी अनुवाद भा साथमें रहे, हम अस्वा
कार न कर सने। यह ग्रन्थ उन्होंने परार्थदृष्टासेही सम्पादित किया है और
इसकी चारसौ प्रतियाँ अपनेहा खर्चसे ग्रन्थमालाको अर्पण कर दी हैं। इसके
लिए ग्रन्थमालासमिति उनके प्राते अपनी हार्दिक कृतज्ञता प्रकाशित करती है।

ता २४।१।३७

नाथूरामप्रेमी
मन्त्री--भा अ माला

प्रस्तावना.

ॐ ० ६६

धर्माभृतमयीं वृद्धिं कृत्वा भयेषु निर्वृत ।
त पार्श्वताप मूच्छाभूमार्या पर्युपास्महे ॥

—प आशाधर

जैन समाजात इ स, च्या सातव्या शतकापासून पंधराव्या शतकापर्यंत मोठे मोठे पंडित व राजे होऊन गेले असून त्यांनीं संहृतवाङ्मयात वराच भर घातली आहे या काळानंतरच वाङ्मय मुरयल्ले व्हून प्रचलित भाषातून झालेलें आहे व त्या पूर्वीचें वाङ्मय फारसें उपलब्ध नसून जें आहे तें प्राकृत भाषातून आहे पण वर दिलेल्या काळात जैन पंडितांनीं इतकी उत्कृष्ट ग्रंथरचना करून ठेविली आहे कीं त्यांनीं संहृत वाङ्मयात वैदिकावरहि ताण केली असें म्हटल्यास अतिशयोक्ति होणार नाहीं जैन पंडितांना या काळात राजाश्रय होता व अशा आश्रयाशिवायहि केवळ धर्मप्रेमांमुळेच काहीं पंडितांनीं वाङ्मय रचना केलेली आहे सरस्वतीपुत्र आशाधर पंडित वरील दोन्ही वर्गांत मोडतात

पंडितर्जांचा काळ इ स ११८० ते १२५० पर्यंतचा असावा असं त्यांनीं लिहिलेल्या ग्रंथावरून वाटतें त्याचें जन्मस्थान मेवाड राज्यातील माडलगड हें होय त्याकाळीं या प्रदेशास सणादलक्ष म्हणत या गावाला एक सरोवर होतें त्याचें नांव सावर व एक मडलक नावाचा किल्ला होता, व गडाचे जागीं मडलक नावाची ही विशाल नगरी होती त्याच्या बाडिलाचें नांव सलक्षण व मातोश्रीचें नांव श्री रत्नाबाई होते सलक्षण हे राजकारणात वरेंच लक्ष घालित आमुळें मेवाडचें राज्य इ स ११९३ मध्ये शाहाबुद्दीनघोरीच्या टोळधाडीस पळी पडल्यावर त्यांना स्वरक्षणासाठीं माळवा प्रांतात येऊन राहावें लागलें माळवाप्रांतावर परमारवंशाचे राजे राज्य करीत होते राजा भोजनतर उदयादित्य, नरवर्मा, यशोवर्मा अपवर्मा इतके राजे होऊन गेले त्यावेळीं अजयवर्मा वेंचा विन्ध्यवर्मा राज्य करीत होता विद्वानाचा आश्रयदाता म्हणून भोजप्रांताची कीर्ति अजून आहे ती विन्ध्यवर्माचे वेळींहि असड होती म्हणूनच त्यानें सलक्षणसारख्या विद्वानाला सन्मानपूर्वक आश्रय दिला

माळवाप्रांताची राजधानी धारानगरांत सलक्षण येऊन राहिले तेव्हा आशा

घराचे वय १०१२ वर्षांचे होते पण त्यांना महावीरपंडिताकडे जैनद्रप्रमा
व जैनद्रव्याकरणासारखे ग्रंथ पढण्यास पाठविण्यात आले महावीरपंडित
सुप्रसिद्ध वादिराजपंडित धरसेनांचे शिष्य होते त्यांच्याजवळ एक तपपर्य
आशाधरानीं अध्ययन केल्यावर त्यानीं स्वतः ग्रंथरचनेस प्रारंभ केला माळवा
धीशाचे पदरी त्यावेळीं वादीन्द्रविशालकीर्ति, परराष्ट्रमजी कविराज विल्हण
देवचंद्र मदनोपाध्याय, केरहण, उदयमेन वगैरे बरेच विद्वद्वय होते त्या सर्वां
आशाधराच्या विद्वत्तची मुक्त कठानें प्रशंसा केलेली आहे विल्हणन त्या
'सरस्वति पुत्र' ही पदवी दिली पंडित उदयसेनानें त्यांना कलिकालीदा
म्हणून संचोदिलें आहे मदनकीर्तियतीनीं त्यांना प्रज्ञापुञ्ज म्हटलं आहे त्यांच
ही सर्वतोमुखी कीर्ति ऐकून देशात राहून अनक विद्यार्थी त्याचेकडे निरानिराळ्य
शास्त्राच्या अध्यायनाथ येऊ लागले व इतक्या लहान वयातही सर्वांना आपल्य
विषयात त्यानीं पारंगत व्हाव आपला लौकिक वाटविला खाली दिलेल्या श्लोका
च्याच गोष्टीबद्दलचा उल्लेख आहे

योद्राग्न्याकरणाधि पारमनयच्छुश्रूपपमाणान्नकान्
पटतर्कापरमात्रमाप्यन यत प्रत्यर्थिन कैऽक्षिपन् ।
चेरु केऽडस्त्रालित न येन जिनगम्भीर पाथिग्राहित
प्रतया काव्यसुधा यतश्च रसिकेभ्यो प्रतिष्ठानकै ॥

पंडित आशाधराच्या शिष्यांपकीं असा कोण आहे की ज्याला त्यानीं
व्याकरण महोदधीच्या पैलूनीरास अत्यावधीत पोहोचविलें नाहीं, असा कोण
आहे की ज्यान पददर्शनाचें अमोघ शस्त्र हातीं घेऊन प्रतिवादियाना जिंकले
नाहीं असा कोण आहे की आशाधरपंडिताच्या तोंडून जिनवाणी ऐकून तो मोक्ष
मार्गी बनला नाहीं, त्याचप्रमाणें असा कोण आहे की जो त्याच्या मुखातील
काव्यामृत पिऊन रसिक पुरुषात प्रतिष्ठा पावला नाहीं असा बरील श्लोकाचा
मतिताथ आहे तात्पर्य हें की पंडित आशाधराच्या शिष्यवृंदात मुनिगण,
शास्त्रपटु शास्त्री व पंडित आणि ममज्ञ रसिक वगैरे सर्वशास्त्रपारंगत मंडळ
होती महान् वैग्याकरणी देवचंद्र व्यायशास्त्र व पददर्शनाभिज्ञ विशाळकीर्ति
भट्टारक विनयचंद्र व रसिकवर मदनोपाध्याय हे त्याचे शिष्य होते

त्याच्या एकुलत्या एक छाहड नावाच्या पुत्रानेहि त्याची कीर्ति कायम राखली
होती विनयवमा राजानंतर सुमटवमा गादीवर येऊन त्याचेनंतर अर्जुनवमा

गादीवर बसला हा महान कवि व शास्त्र होता ह्याच्या पदरी बरील मर्त्य विद्वान् व इतरहि अनेक पंडित होते छाहडानेंहि आपल्या विद्वत्तेन राजास खूप केलें ह्याचे कारकीर्दीत सन्मरण होते ते परराष्ट्रमंत्री होते असे दिसून येते अजुनवर्मा निघुत्रिक बारला तेव्हा त्याच्या चुलत पणजाचा नातु देवपाळ किंवा साष्टसमल यास गादी मिळाली त्याचेनंतर त्याचा मुलगा जयसिंह उर्फ जैतुगिदेव गादीवर बसला ह्याचे कारकीर्दीतच प आशाधरानीं सागरधर्माभृत नावाची टीका लिहिली धारानगरींत अमतांना त्यानीं पाच राजाच्या कारकीर्दी पाहिल्या

पंडितजी हे नुसते एका शाखेंतीलच पंडित नव्हते, तर वैद्य, ज्योतिष वगैरे शास्त्रातहि ते पारंगत होते त्याशिवाय सम्यक्धर्मावर त्यांचे खरेंखुरें प्रेम होतें अनेक धर्मग्रंथ लिहून जिनवाणीची सेवा करण्याकरिता केवळ ते धारानगरा सोडून निघाले एवढेंच नव्हे तर जवळजवळ प्रपंच सोडून धारसत्या नातील नालछानगरींत येऊन ते राहिले त्याकाळीं नालछा गावास नलच्छपुर म्हणून असत हर्षप्रमाणें त्यावेळींहि हें गाव सधन जैन श्रावकांनीं मंडित होते अस दिसते एरवीं हें गाव आशाधरानीं पसत केलें नसतें ' श्रीमदर्जुनभूपाळ राज्ये श्रावस्तकुले । जिनधर्मोदयार्थ या नलच्छपुर ऽवसत् ' असें म्हटलेलें आहे ह्यावरून नालछानगरीच का पसत केली व त्याचा हेतु किती उच्च ह स्पष्ट दिसतें धन्य त्या महाभागाची । अशा प्रतिगौतमगणाधरामुळेच अजून जिनवाणी ग्रंथरूपां टिकून राहिली आहे असें म्हणण्यास हरकत नाहीं धर्माखातर सर्व हाल सहन करून स्वशास्त्रीनुसार शासनसेवा करण्यास आशाधर पंडिताप्रमाणें श्रावक जर तयार होतिल तर ह्या पडत्या काळातहि जिनशासनो द्वार चाल्याशिवाय मुळीच राहणार नाहीं नालछाला ते इ स १२००-२५ च्या दरम्यान गेले असावे असा अंदाज आहे ह्यानंतर जवळजवळ २॥ तपाचा काळ त्यानीं केवळ ग्रंथ लेखनात घालविला

सध्या आशाधराचे मुख्य तीन ग्रंथ सुलभ आहेत (१) जिनयज्ञकल्प, (२) सागरधर्माभृत (३) अनागारधर्माभृत या तीनही ग्रंथात त्यानीं आपली विस्तृत प्रशस्ति लिहिली आहे वि सवत् १३०० पर्यंत त्यानीं जेवढ्या ग्रंथांची रचना केली त्या सर्वांचीं नावे प्रशस्तीत आहेत ते ग्रंथ

(१) प्रमेयरत्नाकर— हा न्यायाचा ग्रंथ पद्मय आहे

(२) भरतेश्वराम्युदय— उत्तम काव्य प्रत्येक सगाच्या शेवटीं ' सिद्ध '

शब्द येतो तो स्वोपज्ञटीकेसह लिहिला हा ग्रंथ सोनागिराचे भटारकांचे भांडारात आहे

(३) धर्मामृतशास्त्र— हा स्वटीकेसह सुंदर लिहिला

(४) अष्टांगहृदयोद्योतिनी— ही वाग्भटसहितेची टीका होय

(५) मूलाराधना— भगवती आराधनेवरील टाका नुक्तीच उपलब्ध नव्हे प्रसिद्ध झाली आहे

(६) इष्टोपदेश— यावराल टीका

(७) अमरकोषावर क्रियाकलाप नावाची टीका लिहिली

या ग्रंथाचा उल्लेख जिनयज्ञकल्पाच्या प्रशस्तीत आहे हे वि सन १२८५ च्या अगोदर रचले गेले यानंतर स १९२६ पर्यंत सांगारधर्मामृताची टीका लिहिपर्यंत खालील ग्रंथ लिहिले

(१) रुद्रकवचीच्या काव्यालंकारावरील टाका ही सोनागिराच भांडारात आहे

(२) सहस्रनाम स्तोत्र— अरुहणदेवाचें सर्वत्र उपलब्ध

(३) जिनयज्ञकल्प— सटीक उपलब्ध—प्रसिद्ध

(४) त्रिपष्टिसृतिशास्त्र— सक्षिप्त ६३ शालकापुराणाचें चरित्र स्वटिप्पणासह सध्या प्रसिद्ध करित आहोंत

वि सन १२९६ च्या नंतर लिहिलेले ग्रंथ अनंगारधर्मामृताच्या टीकेत आढळतात ते

(१) राजामताधिप्रलम्भ नावाच खण्डकाव्य स्वोपज्ञटीकेसह अनुपलब्ध

(२) अध्यात्मरहस्य— हा बडिलाच्या आज्ञेवरून यानी लिहिला योगमागावरील शास्त्र

(३) रत्नत्रयविधान— रत्नत्रयविधानकपूजा व महात्म्याचें वर्णन करणारा ग्रंथ

जिनयज्ञकल्प हा ग्रंथ प्रतिष्ठसंबर्धी होय हा खंडेलवाल वशाचे भूषणरूप अट्ठणचे पुत्र श्रावकधर्मी लवंगीन नलकच्छपूरचे रहिवासी, परोपकारी देवपूजा पात्रदान व जिनशासन उद्योत करणारे प्रतिष्ठाप्रणी पापासाधूच्या वारवार आग्र हावरून लिहिला व तो अधिन पु० १५ वि स १२८५ त देवपाळाच्या राज्यात नलकच्छपूर नगरीच्या नेमिनाय चैत्यालयांत पण झाला

सागरधर्माभूत—ही सुंदर अष्टाध्यायी टीका पोप व॥ ७ स १२९६ त पूर्ण केली स्वयंवेळीं श्रीमान् जैतुगितदेव माळव्यावर राज्य करीत होते अनागरधर्माभूताची टीका स्वोपज्ञटीका त्यानीं पापासाधूचे पुत्र बहुदेव पद्मसिंह बहुदेवाचे पुत्र हरदेव, उदय व स्तमदेव यापैकीं हरदेवाच्या विनवस्त्र व घनचंद्राच्या आग्रहावस्त्र ही टीका लिहिली गेली ही नलकच्छपुरात मेनाथ भगवानाचे चैत्यालयात वि स १३०० च्या कार्तिक महिन्यात पूर्ण ली

याशिवाय नित्यमहोद्योत, भूपोद्भस्तोत्र ग्रंथ लिहिले आहेत ह्या १५१० यामध्यें धर्मशास्त्रपर तत्त्वज्ञानपर, वैद्यक, काव्यशास्त्र, भक्ति आणि योगमार्गपर से बहुविध ग्रंथ आहेत ते ह्या मदनकीर्तियतीनीं आशाधराना प्रज्ञापुञ्ज । पदवी दिली ती किता सार्थ आहे हें उघड होत आहे

जिनयज्ञकल्पग्रंथात ते म्हणतात कीं 'यावत्रिलोक्या जिनमंदिराचा तिष्ठन्ति । कादिभिरर्च्यमाना । तावज्जिनादि प्रतिमाप्रतिष्ठा शिवार्थिनाऽनेन विधापयन्तु ॥' तोपर्यंत ह्या तीन लोकांत इद्रादिकामंडून जिनभगवानाची पूजा होत होतील तोपर्यंत ह्या ग्रंथाच्या आधारेनं स्तूत्यानेच्छु जिनधिवाची प्रतिष्ठा होत त्याच्या त्या इच्छेप्रमाणें का बरे होणार नाही ? अमोलिक ग्रंथ लिहून यानीं तसें करण्याचा मार्ग सुलभ करून दिलेला आहे व त्याचा लाभ थावक ते आहेतच सागरधर्माभूताच्या भव्यकुमुदचंद्रिकानाम टीकात लिहितात कीं—

यावत्तिष्ठति शासन जिनपतच्छेदानमन्तस्तमा ।

यावच्चार्यनिशाकरो प्रकुरुत पूसा दशामुत्सवम् ।

तावत्तिष्ठतु धर्मसूरिभिरिय व्याख्यायमानानि शम् ।

भयाना पुस्तोत्र देशविरताचारप्रबोधाधुरा ॥

जिनशासन जोपर्यंत वधमान आहे, म्हणजे यावच्छ दिवाकरो थावकधर्माचें ज्ञान करून देणारी ह्या टीका मुनिगणाकडून वाचली जावो आशाधर पंडिताची ही इच्छा सुद्धा थावकमंडळीकडून पूर्ण करण्यात आली पाहिजे ? पहिल्या श्लोकातील प्रतिष्ठामहात्सवाचा इच्छा काहीं अशा पूर्ण करण्यात येत आहे पण दुसऱ्या श्लोकातील थावकधर्मप्रसाराचा इच्छा तितक्या प्रमाणात पूर्ण करण्यात येत नाही ही दुखाची गोष्ट होय थावक भरपूर असतील

तर मुनिगण सागरधर्माभृतासारखे ग्रंथ वाचून दाखवितील त्या त्याका-
 मुनाहि असावयास पाहिजेत हें खरें पण थावक समुदाय वटुमर्याक व बहुश्रुत
 असला पाहिजे मग मुनीहि चांगलेच निघतात नाहीतर हर्षासारखी शोच
 नीय व लज्जास्पद स्थिति प्राप्त होते जसे थावक तसे मुनि । व असल्या थावक
 थाविना व साधुसार्थ्यांचा अर्हत्सय जिनशासनाचें वधन कसलें करणार । म्हणून
 थावकाची सरया बाढविली पाहिजे त्यांना सच्छ्रावक वनावले पाहिजे व सम्य
 व्रतधारी मुनीनाच आश्रय देऊन जैनशासनोद्वाराचें कार्य आपण केलें पाहिजे
 प्रत्येक यत्कीस आस किंवा ऋषिऋण असतें तें फेडल्याशिवाय मुक्ति नाही तें
 फेडण्यामाठी पडित आशाधरासारख्या धर्मरक्षकाची इच्छा पूर्ण केली पाहिजे
 मुसलमानाच्या टोळधाडीच्या काळात जिनवाणीचें रक्षण व वधन करून ज्या
 पडित प्रवरानें जिनानुयायावर महदुपकार करून ठेवले त्याचें ऋण स्वकल्याणा
 साठीच त्याचे ग्रंथ वाचून व ग्रंथोक्त आचरण करून आपण फेडावयास नको
 काय । तसें न करणें ही मोठी वृत्तप्रता होय, म्हणून तसें करण्याशिवाय गत्य
 तर नाही आशाधरपडितासारख्याचें ग्रंथ वाचून व स्वतंत्र ग्रंथरचना करून
 थावकगण जिनवाणीचा प्रसार करताल अशी आशा आहे असो

पडित आशाधराच्या शातीस हल्ली बघेरवाळ म्हणतात त्याच्या पत्नीचें नाव
 सरम्बति त्यांना छाहड नामक पुत्र होता हा मुलगा विशेष विद्वान नव्हता
 असें दिसते, पण आशाधराचे अनेक शिष्य बरेच विद्वान होते त्यापैकी अर्हदास
 कवीचें, पुरुदेवचम्पू मुनिसुव्रत काय भव्यजनकण्ठाभरण हे ग्रंथ प्रसिद्ध
 आहेत पडितजी शेवटपर्यंत गृहस्थच होते पण त्याचेजवळ अनेक मुनीनी
 शास्त्राध्ययन केलें असून त्यानीं धर्मप्रभावना बरीच केली आहे ते व्रती
 थावक होते वर दिलेल्या त्याच्या ग्रंथापैकीं काहीं ग्रंथ अजून अप्रसिद्ध आहेत
 त्यापैकीं आम्ही प्रसिद्ध करित असलेला एक ग्रंथ होय त्रिपष्टिस्मतिशास्त्र
 हा ग्रंथ ५१७ वर्षांरा ली भांडारकर इन्स्टिट्यूट मधून आणला होता याचे मराठी
 भाषांतर करून तो जनतेस सादर करण्याचा विचार तेव्हां पासून करित होता
 पण तसा योग्य योग येईना काहीं वर्षांपूर्वी मूळ संस्कृत ग्रंथच श्री माणिक्यचंद्र
 प्रयमालतून प्रसिद्ध करण्याचें ठरवून श्री प नायरामप्रेर्मफटे पठवून दिला
 होता पण तो अगदी लहान आहे त्याला आणखी एक तिततराच रद्धान ग्रंथ
 जोडावा या म्हणजे मग आम्ही छापून देऊ असे उत्तर आलें तेव्हा तो

तसाच पडून राहिला मध्यतरा जैनज्ञानकोशासाठी आदिपुराण व उत्तरपुराण वाचण्यास हातीं घेतल त्यावेळीं त्रिपष्टिस्मृतिच्या अनुवादाची कल्पना डोक्यात माली त्याच कल्पनेचे हे मूर्तस्वरूप म्हणजे प्रस्तुतचा अनुवाद होय हा अनुवाद मूळ श्लोकातील अर्थाला धरून पण भागील पुढील संदप समजावा या दृष्टीनें लेहिला आहे कारण त्रिपष्टिस्मृति हें शास्त्र अगदीं हिष्ट व सक्षित आहे यात केवळ ४८० श्लोकांत त्रिसष्ट शलाका पुरुषाचेच चरित्र गोंविले आहे आपणपर्यंत जैनवाङ्मयकुसुमालेतर्फे मी जैन समाजाची ओढाबिडुत सेवा केली आहे पण हा ग्रंथ त्या मालेतर्फे प्रगट न करता मी माणिसचंद्रप्रथमालेंतून प्रसिद्ध करण्याची इच्छा होती अनुवा पूर्ण होताच पुन्हा प श्रीनाथुरामप्रेमी व मालेचे टस्टी श्री ठाकोरदास भगवानदाम याना भेटून त्याचा सम्मति घेतली सम्मतिवद्दल टस्टीवर्य अभिनदनास पात्र आहेत सदर मालेनें ग्रंथप्रकाशनाचें काम घरेच केलें आहे मराठी भाषा जाणणारे जैन बहुसंख्याक असल्यामुळे मराठी अनुवादितग्रंथ 'माणिसचंद्र प्रथमाला' मधून मधून अनेक प्रसिद्ध कराल अशी पूर्ण अपेक्षा वाळगतो मालेची सापत्तिस्थिता सध्या चालावलेली आहे त्यामुळे आम्हा हा ग्रंथ आमच्या खचानींच छापून मालेतर्फे प्रसिद्ध करित आहोंत असाच हातभार प्रत्येक जैनधर्मप्रेमीयानी मालेला लावून माला अखंड, अव्याहतपणें चालू राहिल असा प्रयत्न करण त्याच मुख्य कर्तव्य होय अशा बहुमूल्य ग्रंथप्रकाशनाचें काय करणाऱ्या माला आपणात नाहींत इतराच्या बाइमयक्षेत्राकडे पाहिले तर आपले वाङ्मयप्रसिद्धीकरणाचें क्षेत्र अगदीं क्षुद्र दिसतें एवढ्या मोठ्या जगदव्यापी जैनधर्माची ही दु स्थिती ! काळाचा महिमा और आहे ! या ग्रंथाच्या प्रशस्तीत आशाधर पंडित लिहितात ' सोऽहमाशाधर ऋष्ठमल कर्तुं सधमणाम् । पाञ्चकालकृत ग्रंथमिम पुण्यमरीचम् ॥७॥ सक्षिप्यताम्पुराणानि नित्यस्वाध्याय सिद्धये ॥ इति पण्डितजाजाका द्विपति प्रेरिकात्रये ॥ ९ ॥ धार्मिकाचे कठ भूपित करण्यासाठीच हा ग्रंथ मी लिहिला नित्यस्वाध्यायासाठी त्रिसष्ट शलाका पुरुषाचा पुराणसाक्षी म्हणून या अशी आकांक्षा पंडितानी केलेली प्रेरणाच या ग्रंथाळा कारण आहे या खुलाशावरून उच्च वाङ्मयाच्या दृष्टीन या ग्रंथाकडे न पाहता धर्मशील जैनांच्या रोजच्या गरजेच्या पूर्तीचेच दृष्टीनें पाहिले पाहिजे चावीस तीर्थंकर, वाराचक्रवर्ती, नऊ बभ्रुदेव नऊ बळदेव व नऊ प्रतिबाभ्रुदेव मिळून त्रिसष्ट महापुरुषाना जैनलोक

फार पूज्य मानतात त्याच्या नामावली व चरित्र सर्व भाषातून अनेक विद्वानांनी लिहिलेली आहेत महापुराण व उत्तरपुराण हे ग्रंथ त्यामध्ये प्रमुख आहेत हे ग्रंथ फार प्रचंड आहेत रोज पारायण करण्यास सुटसुटीत ग्रंथ ठवा यादृष्टीं आशाधर पडितानी सुमारे पाचशे श्लोकाचे (४८० श्लोक) त्रिपष्टि स्मृतिशास्त्र लिहून चांगली सोय करून दिली आहे असे म्हणण्यास हरकत नाही रामायण, महाभारतादि ग्रंथांचेहि असे सक्षिप्तीकरण झालेले आहेच त्या ग्रंथापेक्षा हा ग्रंथ अधिक दुर्बोध आहे हे खरे पण मूळविषयच छिट असल्यामुळे आशाधराचा निरुपाय झाला आहे त्यामुळे महानुभावाच्या साकेतिक लिपीत लिहिलेल्या ग्रंथाप्रमाणेच या ग्रंथाची गत झाली आहे

एकदरीत या ग्रंथाच्या प्रसिद्धीमुळे आशाधर पडिताचा एक गद्य जनतेपुढे येत आहे माणिकचंद्रग्रथमालेला मराठी ग्रंथ प्रसिद्धीचे श्रेय मिळत आहे धर्मशील जैनाना स्वाध्याय करण्यास एक ग्रंथ मिळत आहे इतके फायदे होत आहेत हे सर्व साधल्याबद्दल, ग्रंथाचा अनुवाद करताना मिळालेल्या माझ्या परममित्राच्या मदतीबद्दल व मालेतून ग्रंथ प्रकाशित करण्यास दिलेल्या सम्मतिबद्दल त्या मालेच्या चालकाचा व इतर सर्व समाजाचा मी ऋणी आहे ग्रंथाची १६५ पाने श्री प वधमानशाली सोलापूर यांनी आपल्या कल्याणप्रेसमध्ये छापून वेळेवर दिली याबद्दल त्याचा व श्री हनुमान त्रेसचे मालक व चालक श्री कोकाटे याचा त्यांनी पुस्तकातील निवेदन व इतर मन्त्र छापून दिल्याबद्दल आभारी आहे अशीच उत्तरोत्तर मजकूरून सेवा घडो ही जिनेश चरणी मागणी आहे प आशाधरानी हा ग्रंथ वाचणारांवर सम्यग्दर्श प्रसन्न होवो अशी शुभच्छा प्रगट केलीच आहे त्याच्याच खालील श्लोकाने मी ही प्रस्तावना पुरी करतो

शांति शतनुता समस्तजगता सम्पच्छता धार्मिकै ।

श्रेय श्री परिवधता नयधुराधुर्यो धरित्रांपति ।

सद्विद्यारसमुद्भिर तु कवया नामाप्यघस्यास्तु मा ।

प्रार्थ्य वा क्रियदेव एव शिप्रकृद्धर्मो जयत्वर्हत् ॥

यायमागाने प्रतष्ठाळ करणारा राजा धार्मिकलोकांच्या सहाय्याने सर्व विश्वात शांति, संपत्ति व कल्याण वाढवो विद्वज्जन सविद्येचाच प्रचार करोत व पापकर्म नावालाहि नकोत कल्याणकारी अर्हद्धर्माचा विजय असो या शिवाय दुसऱ्या कदाची इच्छा करावी इतिशम्

आपाठ पीणिमा वीर स २४६२ ।

शनिवार, धाराशिव

आपण सर्वांचा नम्र

मोतीलाल हिराचंद गार्धी (अज्ञात

नम सिद्धेभ्य ।

आचार्यकल्पाशापरविरचितम्
त्रिपष्टिस्मृतिशास्त्रम् ।

वीर नत्वेन्द्रभूतिश्च त्रिपष्टिश्रेष्ठपुश्रितम् ।

इतिवृत्तम्ब्रुवे स्मृत्यै समासेनै यथागमम् ॥ १ ॥

तीर्थकर महावीर, गणधर इन्द्रभूति याना नमन करून
सर्वश्रेष्ठ अशा त्रैसष्ट (चौगीस तीर्थकर, वारा चक्रवर्ती नऊ बलदेव,
नऊ वासुदेव व नऊ प्रतिवासुदेव) शलाका-पुरुषाचें मी सक्षिप्त
चरित्र आगमाला घखून थोडक्यात सागतो

१ श्रेष्ठपुमास शलाकापुरुषा २ महापुराण ३ विस्तारस्त्वापपुराण-
सारादौ द्रष्टव्य ।

‘द्वीपेऽस्मिन्नान्ध्रिले सिंहपुरे दृष्ट्वा स्वगेर्दश्रियम् ।

कुर्वन्निदानं बालपिर्जयवमोरगान्मृत ॥ २ ॥

या जन्मदापात मेरुपर्णताच्या पश्चिमेस असलेल्या अपरनिदेह क्षेत्राताल गाविल त्गात सिंहपुर नगरी होती तेथाल राजा श्रीधेण याला सुदरी नामक राणा होती तिच्या पोटी जयवर्मा ३ श्रीवर्मा नामक दोन पुत्र झाले राजाने योग्य रीताने राज्य करून ३ सुखोपभोग घेऊन दाक्षा घेतला तेव्हा त्हाण मुलगा श्रीवर्मा यास त्याने गादान्न प्रसविले त्यामुळे गडिल मुलगा जयवर्मा सतापला रागाचे भरात त्यानेहि दाक्षा घेतला पण सयमी जीवन त्याला झेपल नाहा आकाशमार्गाने निमनातून जाणाऱ्या नदीधर विद्याधराचें तेभर पावून त्याने आपणास तसे भोग मिळायेत असे मोहानें निदान पावले ३ ता सपत्न्याने मरण पावला

तद्वेदाद्वयेऽलकेन्द्रोऽभून्नामार्थाभ्या महाबलः ।

स्वयन्पुद्गाप्तधर्मोऽसावीशाने ललिताङ्गक ॥ ३ ॥

गाविल त्रेगाच्या मध्यभागा असलेल्या त्रिजयार्ध पर्णताचे उत्तर-श्रेणानर अल्का नगरा हाती त्या अल्का नगरीत सहस्रबल

१ जन्मदिवस २ अपरावदहदशस्थ ३ तत्समापयन ४

महाधरः ५ आद्रन्यायाश गच्छता विभूति ६ नवसथतत्वादत्तासमय । स्थितिनदा । वचन् अनन तपसा इदशा भागा मे भवतिर भूयासुरिति ध्यायन् ६ अशतरहस्य ऋषि श्रावणाख्यन पित्रा प्रव्रजता श्रवमनाम्न - अतुल्य राय दत्त सनातनिवद सन्स्वयप्रभर्मुनिपार्श्वे प्रव्रजित , यासस्त्या ये पदमपवणि ७ सपदशनात् ८ गाधन्यावजयाद्

नामक राजा होता. त्याने याग्य रानाने राज्य कारभार करून दीक्षा घेतला व शुद्ध्यानात मरण पावून तो मोक्षास गेला. त्याचा मुलगा शनवल उर्मनि राज्य करून उर्मयानान मिला त्याचा मुलगा अतिवल त्याला मनोहरा नामक राणा हाता तिचे पोटी जय-वर्माचा जात्र महावल नागाने जमास आला हा नागप्रमाण पुर-पाशाला निपजला योग्य समया अतिवलाने याला गादार वसवून दीक्षा घेतला महावलाला लोकायतिक मताचा महामति, विज्ञानदा सभिन्नमति, अनात्मदादी शतमनि व स्याद्वादी हणज जेनमताचा स्वयबुद्ध असे चार मत्रा होते स्वयबुद्धाने महावलास जनार्माचे रहस्य समनावून सांगितल एकदा तो अष्टमि चेत्या-ल्यास दशनार्ति गेला असता तय महाकच्छ देशाताल अरिष्ट नगराचे गगन-चारण-मुनि आदित्यगति आले असता महावल दहाव्या जमा तांकर होणार आहे अस त्याना मंत्रिराला सांगितल पुढे योग्यपेळी महावलान नागास त्रिसपर्यंत सल्लेखना धारण केला व मरणानंतर तो पञ्चान स्वगात ललिताग नामक देव झाला

भूत्वा व्याघ्रेण सन्यासात्पुरो गेदण्डिमन्त्रिभि ।

दानादायेवृतस्तज्जेः श स्वयम्प्रभयान्वभूत् ॥ ४ ॥

सांभूदुत्पलखेदेशो वज्रजड्योऽस्य सा प्रिया ।

ते व्याघ्रादिचरा मन्त्रिश्रेष्ठेसनदपुराधसः ॥ ५ ॥

मन्त्री मतिवरः श्रेष्ठी धनमित्रः पुरोहित ।

आनन्दोऽकम्पनः सेनेद् वज्रस्य श्रीमती प्रिया ॥६॥

पूर्वप्रदेह क्षेत्रातील पुष्कळात देशातील उत्पलखेट नगरीचा राजा वज्रबाहु त्याची भार्या वसुधरा याचे पोटी महाबलाचा जीव ललितागदेव स्वर्गाचे सुख भोगून वज्रजघ नामे जमला त्याचे मामा चक्रवर्ती वज्रदत्त याची पुत्री श्रीमती त्याची प्रिया झाली ही श्रीमती ललिताग देवाची सहचरी स्वयंप्रभा पूर्वभवात वातकीद्वीपात पूर्वमंदरपर्वताच्या पश्चिमेकडील प्रिदेहक्षेत्रात गविल-देशातील पलालपर्वत नामक गावात देविल पाटलाची मुलगी होती. त्या भवात तिने समाधिगुप्त मुनि यानस्थ असता त्याचे अगावर मेलेले कुत्रे टाकून त्याचा अपमान केला, पुढे ती पाटलीग्रामात नागदत्त बाण्याची कन्या होऊन जन्मली तेथे पिहितान्नर मुनि-जवळ व्रत घेऊन तिने ती पाळल्यामुळे ऐशान स्वर्गात स्वयंप्रभा देवी झाली प्रीतिवर्धन राजाच्या मुनिदानास अनुमोदन दिल्यामुळे झालेल्या पुण्योपार्जनाने पुरोहित, सेनापति व मन्त्री याचा आणि व्याघ्रभवातील तपामुळे मतिवर मन्त्र्याचा समागम झाला अर्थात् ते व्याघ्रादिक वज्रजघाचे पुरोहित, मन्त्री, सेनापति व श्रेष्ठी झाले मन्त्र्याचे नाव मतिवर, श्रेष्ठीचे नाव धनमित्र, पुरोहिताचे नाव आनंद व सेनापतीचे नाव अकम्पन होते वज्रजघराजाने दमधर व सागरसेन मुनींना आहार दान दिल्यावर आपल्या चार मित्रांची

१ वज्रजघस्य ।

भगवान् प्रचारली तिचा मप्रितार्थ असा—मतिवर मत्री पूर्वभगात
प्रभाकरी नगरीचा अतिगृद्ध राजा होता तो फार निपयी अस-
ल्यामुळे एकप्रभा नरकात पडला नरकातून तो गाघाच्या जमास
गेली पणदा प्रभाकरी नगरीचा त्यापेळचा राजा प्रीतिवर्धन जग-
लात गेला असता पिहितासून मुनि त्याला भेटले माय्यान्हाकाळ
असल्यामुळे पुरोहिताने त्याना आहारदान करण्याचा राजास सल्ला
दिला राजानें तो केल्यामुळे रत्नवृष्टि झाली मुनि क्षणाले कीं
जवळच एक गाघ तपश्चर्या करीत आहे ३ तो पुढें भरत चक्र-
वर्ती होणार आहे राजा मुनीसह तो चमत्कार पहारयास गेला
अठरा त्रिस अनशन करून सत्यासविधीने तो गाघ मेला ३ देव-
लोकात गेला तो प्रकार पाहून प्रातिवर्धन राजाचे मत्री, सेना-
पति ३ पुरोहित यांना उपरति झाली ३ मरणानंतर ते भागभूमीत
जमले तेथून पेशान स्वर्गांत गेले स्वर्गातून ते चौत्रे यज्ञजघ
राजाचे मिा होऊन जमले, या स्वर्गाच्या समागमे राजा
सुखी झाला

तो दम्पती मृतौ नृमादपिदानादवकुंरौ ।

जाता व्याघ्रकोटकीशैननकुलाश्च तदिष्टितः ॥ ७ ॥

द्वितीयैकोपादिवद्धायुष्का व्याघ्रादयस्तदा

वनादेत्य नृपावासाद्वहिस्तस्थमुनीक्षिणः ॥ ८ ॥

१ उत्तमभोगभूमौ उत्पन्नौ २ सुकर ३ वानर ४ तयोमुनि युगल-
योरिष्टिदानापूजातत ऋषिदानानुमोदनात् ५ अग्रत्यारयान ६ दानकाले

उज्जयिणी श्रामती हे दापत्य रूपि दानामुळे मरणानंतर
 उत्तरकुर नामक भोगभूमीत जमले त्या दपताने जेव्हा मुनीला गान
 दिल ते हा व्याघ्रदि तिर्यच चार कपायामुळे ज्याना ती (तिर्यच=गति)
 गति प्राप्त झाली होती ते मुनाकटे पाहात नृपगृहावाहेर उभ
 होते. त्याना पाहून राजानहि त्याचे भगतर विचारल मनि क्षणाल
 “ पुष्कळानती देशातील हरितनापुरच्या सागरदत्त श्रेष्ठीस वनगती
 नामक भार्येपासून उग्रसून नामक पुत्र झाला अपत्याग्यान क्रोध-
 कपानाच्या उदयाने राजदूतास दरडावून ता राजाचे कोठारातून
 माल चोरून नेई राजानें शासन कल्यामुळे मरून तो वाघ झाला
 विजयनगरात महानंद राजास वसन्तसेनेच्या पोटी हरिगहन नामक
 पुत्र होता ता अपत्याग्यान मानकपायामुळे मातापितराचाहि अपमान
 करी असाच एकदा पियाची आज्ञा मोटून तो पळत सुटला असता
 खानानर टोके आपटून मेल व सूकराच्या जमास गला धान्य-
 नगरात कुपेरश्रेष्ठीस सुदत्तेचे पोटी नागत्त नामक पुत्र झाला.
 तो अपत्याग्यान मायाकपायामुळे घरयानाहि फसरीत अस त्यामुळे
 मेन्यावर तो माकड झाला सुप्रतिष्ठित नगरात लोलुप नामक मिठाई-
 वाला होता, चव्यालयाचें ग्राहकाम चाल्ले असता तो नजुराना मिठा-
 इची लाच देऊन मिठा चोरून आणी या अपत्याग्यान लोभामुळे तो
 मेन्यानंतर मृगम झाला ” पुढ हे वाघ, सूकर, गनर व नकुल सुद्धा
 इष्टीमुळ क्षणजे मुनिदानाच्या अनुमादनापासून उत्पन्न झालेल्या
 पुण्यामुळ त्याच भागभूमीत गेले

तेस्मिन्विशुद्धदृग्गलाभाच्छ्रीमत्याप्यार्यके समम् ।

श्रीधरो वज्रजङ्गार्यो भूत्वेशानेऽस्फुरत्तराम् ॥ ९ ॥

त्या उत्तरकुरुभोगभूमीत ते चार नियच जीग्हि उत्तम आर्य-
पुरुष झाले व श्रीमतीसह वज्रनघ ईशानम्भात श्रीगर नामक
देव झाला

स जातु स्वर्गुरु प्राप्तकैवल्य प्रार्थ्य मणिणः ।

ते मे कायेति पृष्ट्वा तद्वाचा वर्या गतो दृग्मम् ॥ १० ॥

महानलाचा मत्री सयमुद्ध मग्न्न साधर्म स्वर्गातील स्वयप्रभ
निमानात मणिचूल देव झाला नम्रद्वीपातील पूर्वनिदेह क्षेत्रात
पुष्कलानती देशात मोडणाऱ्या पुढरीकिणा नगराचा राजा प्रियसेन,
त्याच्या सुदरी राणाच्या पाटी स्वयमुद्धाचा जीव प्रीतिकर नाभे
जन्मला याने दीक्षा घेतला अग्निज्ञानाने पूर्वभय जाणून त्याने
वज्रजघास उत्तरकुरुभोगभूमीत जाऊन उपदेश दिला. पुढे
यास श्रीप्रभ परतानर कैवल्यज्ञानप्राप्ति चाली तेव्हा श्रीगर-देवाने
येऊन त्याचे पूजन केले व महाबलभगतातील माझे इतर निघे
मत्रा हल्ली कोठे आहेत द्वाणून श्रावदेवाने निचारले तेव्हा ते
नरकात आहेत असे प्रीतिकरमुनीनी सांगितल्यानर तो दुसऱ्या
नरकाकडे गेला

१ जम्बूद्वीपोत्तरकुरौ

२ प्रीतिकरमहामुनि ३ प्रीतिकरगुरुवचनेन

४ द्वितीया नरकमुव

नीत्वा शतमतिं चक्री तुर्गभूयोपर्यमोद्यतम्

तपो नीत्वा ब्रह्मशक्तीकृतमेत्यादृतानतम् ॥ ११ ॥

श्रीधर देवाने शतमतीला सम्यग्दर्शनाचा उपदेश केला तो पटल्यामुळे तो नरकातून निघून पुष्करद्वीपाच्या पूर्वाधातील पूर्व-
दिदक्षेत्रातील मंगलाग्रती देशाच्या मध्यभागाताल रत्नसचय
नगरीचा जो महीधर चक्रवर्ती त्याच्या सुदरीण्वीच्या पोटी जयसेन
नामें करून जमला पुढे यमवर मुनाजवळ दीक्षा घेऊन समाधीने
मेल्यावर तो ब्रह्मस्वर्गात इद्र झाला

यौ महामतिसम्भिन्नमती मिथ्यात्वदाढ्यतः ।

तो निगोदास्पद याता तेनोक्तं सोऽन्वैकम्पत् ॥ १२ ॥

महामति व सभिन्नमति नामक दुसरं दोन मत्री निगोदात
ह्मणजे नरकात खितपत पडले आहेत असे प्रीतिकरमुनिकडून ऐकून
श्रीधरदेव कळकळला

महावत्से सुसीमेश स भूत्वा सुविधिं सुते ।

कशवे श्रीमतीजीवे स्नेहादार्यव्रत गृहे ॥ १३ ॥

जन्मद्वीपातील विदेहक्षेत्रात महानत्स देशातील सुमीमा
नगरीचा राजा सुदृष्टि व राणी सुदरनदा याच्या पोटी श्रीधरदेव
स्वगातून येऊन सुविधि नावानें जमला अभयघोष चक्रवर्तीची

१ पुष्करार्द्र पृथ्वीदरे मंगलावत्या रत्नसचय महीधरारयचक्रिण
पुत्रो जयसेनाख्यो भूत्वा २ विवाहकरणाद्यत ३ स श्रीधर अभ्यनदत
४ तेन गुरुणा ५ स महाबलचर श्रीधर हा कष्ट कथ तादृगु खात्तो
उद्धेयमीमति अतर्द्रतया प्रत्यपद्यत ६ देशसयमसर्वस्व भक्त्वा आराध्य

मुल्गी मनोरमा त्याला देण्यात आला. तिच्यापासून त्याला केशव नामक पुत्र झाला (हा श्रीमतीचाच नीम होता कारण तो स्वर्गात देव झाला होता ५ तोच केशव झाला.)

भक्त्वा जातोऽच्युतेन्द्राऽस्य तुक्प्रतीन्द्रो मद्यात्र तैः ।

व्याघ्राचार्यामरा राजपुत्रा. सामानिकाश्चते ॥१४॥

या वापलेकानी श्रानकत्रत पाळून देहत्यागानंतर ते अच्युतेन्द्र व प्रतीन्द्र झाले व्याघ्रादिकाचे जात्र उज्जजघाबरोबर उरार-कुरुत जाऊन जमले तेथून प्रीतिकर चारण मुर्नाच्या उपदेशा-मुळे ऐशान कल्पात देव झाले तेथून यानराचा जात्र चित्रागद वराहाचा जात्र राजा नदिपेण याचा राणी अनंतमतीच्या पोटी वरसेन, व्याघ्राचा जीव त्रिभीषणरानाच्या प्रियदत्ता देवीच्या पोटी उरदत्त ५ नकुलाचा जात्र प्रगातमदन नामे जमले या सर्वांनी अभयघोषचक्रवर्ती बरोबर दीक्षा घेतल्यावर ते मरून सामानिक देव झाले

अयेन्द्र* पुष्कलावत्या वज्रनाभि स चक्रभृत् ।

सामानिकास्तदैर्नुजा प्रतीन्द्रस्तद्गहेर्द्विणिक् ॥ १५ ॥

नंतर तो अच्युतेन्द्र पुष्कलावता देजातील पुढरीकिणी नगरी-चा राजा वरसेन ५ राणी श्रीकाता नाचे पोटी वज्रनाभिनामे करून

१ पचाप्येते केशवेन सह नैर्ग्रथ्यदाक्षा प्रतिपन्ना । केशव प्रतीन्द्रोऽभवत् । चत्वारो राजपुत्रासामानिका अभवन् । २ सुविधिचर ३ तस्य चक्रिणो विजयवैजयतजयतापराजित सखा ४ भांडागारिक धनदेवाख्या

जन्मला व्याघ्रादि चौधे सामानिक देवगतीतून याव्याच पोटी
निजय, वंजयत, जयत व अपराजित म्हणून जमास आल,
प्रतीक्ष सुद्धा त्याच नगरीत कुमेरदत्तश्रेष्ठी न अनतमती याव्या
उदरी धनदेव नागाने जमला

चत्वारो वज्रजङ्घस्य येऽस्य मन्त्र्यादयोऽनुजाः ।

तथा सत्तपसा प्राप्तादधोग्रैवेयकाच्युता. ॥ १६ ॥

वज्रजघाचे जे चौध मतिगरादि मित्र होते ते अधोग्रैवेयक
स्वर्गातून वज्रसेन राजाचेच पोटी जमाला आल आनद पुरोहित
महाबाहु नाम जमला अकपन सेनापति पाठनामें झाल,
धनमित्रश्रेष्ठी महापीठ ज्ञान आणि मतिगर मंत्री सुबाहु नामे
जमला पूर्वभ्रातातील सरापामुलेंच असे हे नऊजण सहोदर जमले.

ते दशापि श्रिय भुक्त्वा चिर श्रीवज्रसेनतः ।

तीर्थकर्तुस्तपःसम्यक्तेभिरे तेषु चादिमै ॥ १७ ॥

वरील दहाजणानीं समार करून गराच काळ वज्रसेनाची
राज्यश्री भोगून दीक्षा घेतली आणि वज्रनाभीने तर तीव्रकर गोत्र
नाशण्याजोगी तपश्चर्या केली

दृग्विशुद्ध्यादितस्तीर्थकृत्त्व वद्वाद्यशुक्रभारु ।

सर्वार्थसिद्धौ जातोऽप्या सतीर्थ्ये.सौऽत्र नाभितुक् १८

१ मतिवरवर सुबाहु, धनमित्रचरा महापीठ, आनदचरो महाबाहु ;
अकपनचर पीठ २ दशमु मध्य ३ प्रथमा यश्वती ४ दृग्गुणभिरणाभिरनु
जैधनदवेन च सह ५ वज्रनाभिचर ६ साकंते नाभिराजामरुदयम् ।

दर्शनविशुद्धि, विनय, जनतिचार गीलवत, अभीक्षणज्ञानोपयोग
व सवेग वगरे मोळा भायना पाळून वज्रनाभीने तीप्रकर कर्म वाचलें.
(नि यक्षा वगरे आठ अंगांनी युक्त, अष्टमदरहित, सहा अनायत-
न विरहित व मंडत्वन्दरहित तें त्र्यम्बकान् ती दर्शनविशुद्धि,
कपाय मोटणे व रत्नत्रयमण्डित मुनींचा आदर करणे म्हणजे विनय,
अतिचारविरहित गीलवते पाळणे, मन्त्रज्ञानाचा अखटपण विचार
करण हा अभ्यासज्ञानायोग आणि वेग म्हणजे समारतागचें
भय वाळवून घेराच वाटणे) आठ भाऊ व जनदेवादि
गुन्वधूमह तो सर्गाभिधिनामक वर्गात जाऊन अहमिद्वेद
वनला तोच आता नाभिराजाचा पुत्र आतिथीकर झाला
आहे

मनु. पञ्चदशो राजराजस्त्रिभेन्द्वपैत्यम् ।

अथार्कुरूपभास्त्रिभेन्द्वपैत्यम् ॥ १९ ॥

पराना मनु (देवगिरिनि व त्र्यम्बकरोपदेशक अमा) एकडे
तान आपयाचा जनक, क्षुधिताना दुग्माचा आहार करण्याचा
श्याने उपदेश केला अगावृषभदेवाने नालाजमा नामक देवागना
नृत्यकरांनी अमता अरुमात् मगण पादरी ह पाहून राज्यत्याग
करून ज्ञान तीक्षा घेतली

१ लाकयवहारोपदेश देशस्यमगश्च २ सोमप्रभन्त्यादाना राजा
३ व्युत्तरशनप्रमाणानां जनिनयान् ४ प्रजाना क्षुधानाना इक्षुभयण
लक्ष्मणोपदेशकणां चत्वारस्तु ५ त्यस्तुदमीक

श्रेयाब्दलब्धेश्वरसपारिताब्दसहस्रत ।

लब्धकेवल एवाद्यतीर्थकृद्भूय निर्वृत* ॥ २० ॥

एक वर्षाच्या उपवासाचे पारणे श्रेयान् शुभराजाकडून मिळालेल्या
इश्वरसाने करणारा, केवळ प्राप्त झालेला असा तो आदि-
तीर्थकर मुक्त झाला.

जयवर्ममहाबलललिताङ्गामरवज्रजडधकुरुन्रतयाव्यात् ।

श्रीधरसुविधिवृषान्युतप्रवज्रनाभ्यन्त्यमुरतया च पुर्णेन २१

जयवर्मा, महाबल, ललितागदेन, वज्रजघ, उत्तरकुरमोगभू-
मर्ताल आय, श्रावरेदेन, सुप्रिधिराज, अयुतेद्र, वज्रनाभि, सर्वार्थ
सिद्धि स्वगातील अहमिंद्र या सर्गे भगवतन उत्तार्ण झालेले श्राआदिनाथ
तीर्थकर आमचे रक्षण करोत

धनश्रीगन्धिनिर्नाम्नी ततो देवी श्रयम्प्रभा ।

श्रीमत्यथ कुरस्त्रीतस्ततो देव श्रयम्प्रभ ॥ २२ ॥

केशवश्च प्रतीन्द्रश्च धनउत्ता वनाधिप ।

ततोऽन्त्यदन स श्रेयाळन्त्यादानादितीर्थकृत् ॥ २३ ॥

धनश्री, निर्नामा, स्वयप्रभादेवी, श्रामती, कुरस्त्री, स्वयप्रभदेव,
केशव, प्रतीन्द्र, वनदत्तोठ, अत्यदेन, अन्ततीर्थाचा प्रवर्तक
श्रेयान् राजा ज्ञात त्याचा जयजयकार असो

* अयस सुवरागादल्लधन सन्त्सरानशनन प्राप्तेश्वरसन पारित
कृतपारण्य एतेन यम्यमाणाअपि तीर्थकर कृतोपदामा गजा गदे पारणा
ईतवत इति सूचित प्रतिपत्तय २ अस्मापुर्वजीण आदिगुप्तरव्यात्

राजातिगृध्रो घामोऽद्रौ व्याघ्रो देवो दिवाकरः ।

मन्त्री मतिवरोऽघोऽहमिन्द्रो योऽभूत्सुबाहुकः ॥२४॥

विराट् सर्वार्थसिद्धश्च स जयिन्द्ररत्न पुरोः ।

आयः पुत्रोऽय चक्रभृत्पोडशो हि मनुर्महान् ॥२५॥

अतिगृध्रराजा, नारकी जीर, गध, देव, मतिरमन्त्री, अह-
मिन्द्र, सुबाहु, वज्रधेन तार्जकराचा पुत्र उरदत्तराज, सर्वार्थसिद्धि
स्वर्गातील देव आदि भय रेऊन भरत झालेला प्रथम तीर्थकराचा प्रथम
पुत्र चक्रवर्ती, साळ्याना मनु (देश पिरति ३ लोकव्यवहारोपदेशक
या अर्थाने) जयशाला हावो.

यो मन्त्री वत्सकावत्या प्रीतिवर्द्धनभूषते ।

प्रभाकरीपुगीहोढककुर्दना कनकप्रभः ॥ २६ ॥

आनन्दोऽयोऽहमिन्द्रोऽभन्महानादुरनुत्तरं ।

सुरश्चान्त्ये स पुरतुकामो ग्राहुरलीज्यताम् ॥ २७ ॥

वत्सकावती देशातील प्रभाकरी नमरीच्या प्रीतिवर्धन राजाचा
मन्त्री व उत्तर कुरुभोगभूमातील आर्य कनकप्रभ नामक नैमानिक

१ घमाया भवो घामा नारक २ विशिष्ट राजा वज्रधेन
तीर्थकरपुत्र ३ नगर्था ४ भूमौ ना पुमान् ५ काचनविमानेन ६ सयाथ
शिद्धौ ७ पूज्यता शिवार्थिभि

देव झाला नंतर ता आनंद पुरोहित झाला पुढे अगोप्रप्रेयकात
अहमिन्द्र झाला नंतर महाग्राहू भगवान् सर्गासिद्धि स्वगातील
देव बनला तेथून तो जीव प्रथम कामनेत्र वाहुत्रली झाला आहे
तो पुन्य आहे

प्रीतिवर्धनसेनानी योऽभूदार्य उदक्कुरौ ।

प्रभाकरप्रभोधीश' सेनापतिरकम्पन ॥ २८ ॥

अधोग्रवेयकामर्त्य. धीठः सर्वार्थसिद्धिज ।

जीयादृपभसेनोऽग्रगणी स भरतानुजः ॥ २९ ॥

प्रीतिवर्धन राजाचा सेनापति उत्तर कुम्भभोगभूमीत आर्य होऊन
प्रभाकर प्रिमानात देव झाला तेथून तो वज्रजयराजाचा अकपन
मन्त्री झाला तेथून ता जीव अगोप्रप्रेयक स्वगात देव झाला पुढे
ता अजसेन राजाचा पाठ नामक मुलगा झाला नंतर तो सर्गार्थ-
सिद्धि नामक स्वगात जाऊन आता भरतचक्रवर्तीचा भाऊ दृपभ-
सेन झणून जन्मला हा आदितीर्थकराचा प्रथमगणेश झाला.
त्याचा जयजयकार असो

पुरोहित प्रभाकर्या भर्तु प्राग्भोगभूमिज' ।

प्रभञ्जनो रुपितैराह धनमित्रो वणिकूपति ॥ ३० ॥

अहमिन्द्रो महापीठश्वरमानुत्तरामर. ।

याऽभूत्प्रशमता जात.सोऽनन्तविजय पुरो ॥ ३१ ॥

१ प्रमान २ प्रीतिवर्धन नृपस्य ३ रुपितविमानेश ४ सवायसिद्धी
दयाऽभूत् ५ यन्स्वत्या भरतमातरि

प्रीतिप्रर्धन राजाचा पुरोहित रुपित मिमानात प्रभजन देव झाला
नतर तो यनामित्रशेठ झात्र पुढे तो अहमिंद्र होऊन वज्रसेन
राजाचा मुलगा महापाठ झाला नतर सर्गार्थसिद्धि स्वगात देव
होऊन ऋषभतीप्रकराच्या यशोमती राणाचे पोटी अनंतविजय नामाने
जमला

यो वैश्य उग्रसनारयो व्याघ्रोऽत्रांदक्कुरुद्भवः ।

चित्राङ्गाद सुरां जज्ञे वरदत्तो नृपात्मज ॥ ३२ ॥

सामानिकोऽच्युतेन्द्रस्य विजयो वज्रसेनज* ।

अन्त्योऽहमिन्द्रः सोऽनन्तवीरो वीरः पुरोःसुतः ३३

उग्रसेन नामक जो ऋष अग्रत्याग्यान कोयामुळे बाव बनला
होता तो उत्तरकुर भोगभमात आर्य झाला नतर चित्राङ्गाद देव
झाला, पुढे वरदत्तनामक नृपपुत्र होऊन सामानिक देव अच्युतद्र
झाला तेथून तो जाय वज्रसेन गणाचा विजय नामक पुत्र झाला
नतर अहमिंद्र होऊन आता तो अनंतवीर नामक आदि तार्थिकर
पुत्र झाला आहे

हरिवाहननापित्य* शूकर* कुरुमानव* ।

मणिकुण्डालिनन्देशो वरसेना नरेन्द्रतुम् ॥ ३४ ॥

योऽभूत्सामानिकामत्या वेजयन्तो जिनाऽर्जज* ।

अन्त्यानुत्तरदवश्च पौर्यः सोऽच्युतान्हय ॥ ३५ ॥

१ राजपुत्र २ नदारयविमानस्वामा ३ वज्रसनताथरस्य- पुत्र

४ पुरोपत्य

पूर्णभवात् हरिवाहन नामक राजपुत्र असलेला शूकर पुढें उत्तर-
कुरु नामक भोगभूमीत आर्य वनला नदाख्य विमानात मणिकुडली
देव होऊन वरसेन राजा झाला. पुढें तो जीव सामानिक देव होऊन
नंतर वज्रसेन राजाचा पुत्र वैजयंत नामें झाला तेथून सगर्थसिद्धीत
अहमिंद्र होऊन तो आता अच्युत नामानें तीर्थकरपुत्र झाला आहे

यो वणिग्नागदत्ताख्यः कपिः पूर्ववदार्यकः

मनोहरामरो राजपुत्रश्चित्राङ्गदश्रुति ॥ ३६ ॥

जज्ञे सामानिकसुरो जयन्तस्तीर्थतुक् पुनः ।

पञ्चमेऽनुत्तरेऽमर्त्यः स वीर पुरनन्दनः ॥ ३७ ॥

नागदत्त नागाचा जो वणिक् वानर झाला होता तो देवगर्तीत
मनोहर नामक देव होऊन पुढे चित्राङ्गद नामक राजपुत्र झाला तो
जीव सामानिक देव होऊन न वज्रसेन राजाचा जयंत नामक
पुत्र झाला नंतर पाचव्या स्वगात अनुत्तर विमानातील देव होऊन
तो आता आदितीर्थकरपुत्र वीर नामे करून झाला आहे ॥ ३७ ॥

आपूँपिको लोलुपाख्यो नकुलो दिव्यमानुषः ।

मनोरथः पार्थिवतुक् प्रशान्तमदनाभिर ॥ ३८ ॥

योऽच्युतेन्द्रसमो देवोऽजिनपुत्रोऽपराजितः ।

स्वरेकैचरमश्वाभूत्सुवीरौख्यः स पौरवः ॥ ३९ ॥

१ नद्यावर्तविमानेश २ नाम राजपुत्र ३ वज्रसेनतीर्थकरस्य
४ सवायसिद्धौ ५ कादविक ६ उत्तरकुरुनर ७ प्रभाकरविमानेश ८
चित्रमालिनीप्रमज्जनयो क्षत्रियभार्यापत्न्यो ९ सामानिक, १० वज्रसेनस्य
११ सवायसिद्धि

लोलुप नागाचा जी मिठाईनाला नकुल झाला होता तो पुढें उत्तरकुरुभोगभूमीति जाऊन तेथून प्रभाकर विमानात देव झाला नंतर प्रशांतमदन नागाचा राजपुत्र झाला पुढें अच्युतद्राचा सामानिक देव होऊन तो जीव वत्रसेन राजाचा अपराजित नामक पुत्र झाला नंतर सर्गार्थसिद्धि देवलोकातून तो आता सुगीर नामक तीर्थ-करपुत्र झाला

सन्यासमृत्युदानानुमोदसद्भक्तपोऽर्जितः ।

पुण्यैस्तेऽभ्युदयान्भुक्त्वा सिद्धाःसिद्धिं दिशन्तु न.४०

सन्यासमरण, दानानुमोदन, गंगे सारण्या पुण्यकर्मांनी मिळालेले अभ्युदय भोगून जे भिन्न झाले ते आम्हालाहि सिद्धि देणेत

इत्याशा वरहब्धे त्रिपष्टिस्मृतिनाम्नि मत्स्यपुरा-
णान्नभक्तत्वसद्ग्रहे श्रीवृषभतीर्थद्वार-
भरते-वरादिनिवृत्तिपुराण प्रथमम् ॥१॥

वत्सोदेशे सुसीमार्पतः स्वामी विमलवाहन ।

चित्राद्राज्याद्विरज्यात्तत्रतो वद्वान्त्यनाम शैम् ॥ १ ॥

न सङ्शेतात सुसीमा नगरीचा पति विमलवाहन नामक राणा होता त्याने वराच कालपयत राज्यसुरा भोगून त्याचा त्याग केला व व्रतगारी होऊन तीर्थकर कर्म बाधले

१ द्वीपेऽस्मिन्निति वतते, जम्बूद्वीपवृषविदेहस्थे २ सुसीमा आत्मा प्राप्ता येन स ३ मृहीतसयम ४ तीर्थकरत्वंनाम, सर्वेषां तीर्थं कृत्वा तद्वधकाले प्रायणैका दशागश्रुतशान बोद्धव्य

निर्विजये विजये भूत्वा साकेते जैतशात्रवैः ।

वीक्ष्योल्का त्यक्तैराज्योऽव्यात्कृततीर्थोऽत्र नोऽजितः॥

तेथून तो विजयनामक प्रथम अनुत्तर विमानात देव झाला पुढें
अयोयानगरींत नितित्तराना व विजयसेनादेवा याया पोटीं तो जीव
अजितनाथ तीप्रकर म्हणून नमला उल्कापात पाहून त्यांना उपरति
झाली व अनितने नानक पुत्रांचे हाती राज्यकारभार सोंपवून
त्यानीं दीक्षा घेतली व वर्मप्रसार करून मोक्षास गेले

यां वत्सकावतीपृथ्वीपुरेशो जयसेनक ।

रतिपेणमुतेऽर्भते धृतिपेणेऽर्पितक्षिति ॥ ३ ॥

जबूद्धीपान पूर्व त्रिदेहक्षेत्रात सीतानदीचे तीरीं वत्सकावती ना-
वाच्या देशाताळ पृथ्वापुर नगरीचा राजा जयसेन व राणी जयसेना
त्यांना रतिपेण व धृतिपेण नामक दोन पुत्र होते रतिपेण अकस्मात्
वारल्यामुळे खिन्न हाऊन जयसेन राजानें धृतिपेणाला गादीवर
बसविलें

महारतन श्यालेन सह कृत्वा तपोऽच्युते ।

देवो महाबल सोऽर्भदत्तैरो मणिकेतुक ॥ ४ ॥

आतां भेटुणा महात्न याच्यासह यशोधर मुनीजवळ दीक्षा

१ मुक्ता २ प्रथमानुत्तरविमाने ३ जितशत्रोरपत्य विजयसेनादे
व्याघ्रपत्न ४ स्वयं उपज्योधि सन् त्यक्त आजितसेनपुत्राय दत्त राज्य
येन ॥ १ गृहीतसयम वेदश्रुत्याद्यति तीर्थकरण तथोपपत्तलभ्येत ॥ यशो
धररूपदि ६ जयसेन ७ महावृत्तर

जेन जयसेन राजाने तपश्चर्या केल्यानर तो सोळाव्या स्वगात
हाबल नामक देव झाला २ महास्त अच्युत स्वगात मणिकेतु नामक
देव झाला

प्राक्च्युत बोधयत्वन्य इति ताभ्या कृता स्थितिः ।

च्युत्वा महाबलः क्री सगरोऽभृज्जिनान्वये ॥ ५ ॥

त्या दोघा देगामये असा करार चाला की, जो देगगतीतून
प्रथम च्युत होईल त्याला राहिलेच्याने समजवावे महाबलदेव गरीस
सागरकाल पर्यंत स्वर्गसुख भोगून काशल देशातार अयोध्यानगरीत
इश्वराकुशाम ये समुद्रनिजयराजा व सुवालाराणी याच्या पोटी सगर
नामे करून चक्रवर्ती जमला.

चतुर्मुखान्ते सरयोक्तो यतीभूय जिनालये ।

न बुद्धो बोधितो विभीभूय मार्यास्ततुशुचि ॥ ६ ॥

मिद्वनात चतुर्मुख मुनाना केरलज्ञा प्राप्त ज्ञानानर कन्या-
महोत्सव करण्यासाठी इद्रादि देव आले असता मणिकेतुनेहि तेथे

१ इत स्वगात्रात वमभूमिभगतीर्ण २ इत्यथ स्वगास्थित ३ जयसेनचर
। चतुर्मुखमुन सर्मापे केवलागात्र्याण वतु अगतेरिद्धं एहागत । मणि
कुना उक्ता प्रागुक्तस्थिति ५ तत्कास्ति जिनालय तेनेच पुनरुक्त ,
पुनर्यामोहान्न बुद्ध । ६ पितरममोजनप्रतिशया उपर २ गृहीतानिरनय
पेपाद्रस्तेशचैत्य लयरक्षाय कैलास परितो दडग्लेन गमा रजातिकीर्तवता
मनिसम्मतेन मणिकेतुना कूटेरगाभूय मायाभस्मीकृताना तुना पश्चिहृद्य
पुत्राणा शुचि शोके सति तच्छोकाग्नि सन्नित्यथ । तदा एरया ब्राह्म वेप
धृत्वा सगर प्रतिबोधित ।

आला होता न त्याने कराराप्रमाणें महाप्रलाच्या जीमाला क्षणने
 सगर चक्रवर्तीला आठवण दिली पण सगर सांगून झाला न
 तेव्हा सुंदर तरुण यत्ताचें रूप घेऊन मणिकेतुदेन पुन्हा आला
 त्याला सगरानें विचारलें असता देहाचा भरजसा नाही म्हणून इत
 क्या लज्जर दीक्षा घेतली असें मणिकेतुनें उत्तर दिलें तरीहि मायेनें
 पछाडलेला सगर उमगला नाही पुढें कैलासपर्वतानर बावलेल्या
 जिनाल्या भोगती गगेचा खदक खणण्यास त्यानें आपले पुत्र पाठ-
 विले असता मणिकेतुनें निपसर्प होऊन त्याना दश करून मूर्च्छित
 केलें तेव्हा सगर चक्रवर्ती शोकाकुल होऊन विप्रप्रेषधारी मणिकेतु
 देवाच्या उपदेशानें वैराग्य धारण करता झाला

भगीरथे श्रिय न्यस्य स सिद्धस्तपसा सतुक् ।

वरदत्तसुत पुत्रराज्य सोऽप्यर्चित सुरैः ॥ ७ ॥

नंतर मणिकेतुनें देवमाया काढून त्रेतल्यानर सगरपुत्र शुद्धीवर
 आले, भगीरथाला गादीवर बसवून इतर पुत्रांसह सगरानें दीक्षा
 घेतला, आणि तपश्चर्या करून सिद्धपदाला गेला हें वृत्त ऐकून
 भगीरथानें आपला पुत्र वरदत्त, त्याच्या पुत्रास गादीवर बसविलें व

१ पुत्रै सह २ भगीरथस्य पुत्रा वरदत्तो वरदत्तस्य कोऽपि
 पुनस्तस्मै भगीरथेन राय दत्त । पुत्र राज्य यस्य यस्माद्वा स । भगी
 रथ । ३ भगीरथ सम्भेदे सगरस्य मुक्तिं श्रुत्वा प्रव्रज्य गगातटे कायोत्सर्गेण
 स्थित शक्रेण क्षीरोदज्जलक्षालिताग्निं चिर तप कृत्वा सिद्ध । तत्क्रमावुज
 प्रवाहसगमात्तदा प्रभृति गगापि लोके तथिमभूत् । एतदर्चित सुरैरित्यतो
 लभ्यते ।

आपणहि दीक्षा घेऊन गगातटाकीं कायोसर्गपूर्णक तर आचरिलें
तेव्हा उडानें त्याचें पूजन केल्यामुळें गगोदकहि तीर्थ झालें भगा-
रथहि सिद्धपदसीम पोहोचला

इति श्री अजितनाथसगरेतिवृत्तोत्तर द्वितीयम् ॥२॥

कञ्जक्षेमपुरे योऽभूद्राजा विमलवाहनः ।

स्वयम्भभजिनान्तेऽसौ प्रज्यात्तान्त्यनामकः ॥ १ ॥

जवूद्दीपाच्या पूर्वकिनाऱ्यावर निदेहक्षेत्रात सीतानदीच्या
तटाकी कच्छ देसाताल क्षेमपुरात निमलवाहन राजा राज्य करीत
होता यानें निमलकांतीचे हातीं राज्यकारभार देऊन स्वयंप्रभ-
विनेंद्राजमळ दाक्षा घेताना बरीच तपश्चर्या करून त्यानें तीर्थकर-
कर्म वागलें.

सुदर्शनं विमानेऽभूद्देवो ग्रैवेयकाढिमे ।

ततः स्यावस्तिनगरे दृढराजाङ्गजोऽजनि ॥ २ ॥

समाधिमरणपूर्वक शराख्याग केऱ्यावर तो पहिल्या ग्रैवेयक
स्वगात सुदर्शन विमानात अहमिंद्र देव झाला तेथून स्यावस्ती नग-
रीचा राजा दृढराज २ राणी सुपेणेचे पोटा तो जमला

शम्भवारयं स दृष्ट्वाभ्रविभ्रशत्यक्षतराज्यकं ।

प्राप्याहन्त्य धर्मतीर्थं कृत्वा मुक्तोऽस्तु नःश्रिये ॥ ३ ॥

१ जवूद्दीपाच्या प्राग्बिंदहस्यो देश २ सुपेणागर्भे ३ विनाय ४ पूर्व
यप्रभजेति सामर्थ्याहम्यते ।

आला होता न त्याने कराराप्रमाणें महाबलाच्या जीनाला ह्मणजे सगर चक्रवर्तीला आठवण दिली पण सगर सामव झाला नाही. तेव्हा सुंदर तरुण यतीचें रूप घेऊन मणिकेतुदेव पुन्हा आला त्याला सगराने विचारलें असता देहाचा भरससा नाही म्हणून इतक्या लवकर दीक्षा घेतली असें मणिकेतुने उत्तर दिलें तरीहि मायेनें पछाडलेला सगर उमगला नाही पुढें केलासपर्त्तावर बाबलेल्या जिनालया भोगती गगेचा खदक खणण्यास त्यानें आपले पुत्र पाठविले असता मणिकेतुनें त्रिपसर्प होऊन त्यांना दश करून मूर्च्छित केलें तेव्हा सगर चक्रवर्ती शोकाकुल होऊन विप्रप्रेषधारी मणिकेतु देवाच्या उपदेशानें वैराग्य धारण करता झाला

भगीरथे श्रिय न्यस्य स सिद्धस्तपसा सतुंक् ।

वरदत्तसुत पुत्रराज्य सोऽप्यर्चित सुरै ॥ ७ ॥

नंतर मणिकेतुनें देवमाया काढून घेतल्यावर सगरपुत्र शुद्धीवर आले भगीरथाला गादीवर बसवून इतर पुत्रांसह सगरानें दीक्षा घेतली, आणि तपश्चर्या करून सिद्धपदाला गेला. हें वृत्त ऐकून भगीरथानें आपला पुत्र वरदत्त, त्याच्या पुत्रास गादीवर बसविलें व

१ पुत्रै सह २ भगीरथस्य पुत्रो वरदत्तो वरदत्तस्य कोऽपि पुत्रस्तस्मै भगीरथेन राज्य दत्त । पुत्रे राज्य यस्य यस्माद्वा स । भगीरथ । ३ भगीरथ सम्भेदे सगरस्य मुक्तिं श्रुत्वा प्रव्रज्य गंगातटे कायोत्सर्गेण स्थित शत्रेण क्षीरोदजलक्षालिताग्निं चिर तप कृत्वा सिद्ध । तत्कामाबुज प्रवाहसगमात्तदा प्रभृति गंगापि लोकं तीर्थमभूत् । एतदर्थित सुरैरित्यतो लभ्यते ।

आपणहि दीक्षा घेऊन गगातटाकीं कायोत्सर्गपूर्वक तर आचरिलें
तेव्हा इद्राने त्याचें पूजन केल्यामुळें गगोदकहि तीर्थ झालें भगी-
रथहि सिद्धपदानीम पोहोचला

इति श्री अजितनाथसगरेतिवृत्तोत्तर द्वितीयम् ॥२॥

कञ्जक्षेमपुरे योऽभद्राजा विमलवाहनः ।

स्वयम्भभजिनान्तेऽसौ प्रव्रज्यात्तान्त्यनामकः ॥ १ ॥

जबूद्वीपाच्या पूर्वेकिनाच्यावर निद्रेहक्षेत्रात सीतानदीच्या
तटाकीं कच्छ देशाताल क्षेमपुरात निमलवाहन राजा राज्य करीत
होता याने निमलकातींचे हातीं राज्यकारभार देऊन स्वयम्भ-
भजेन्द्रानाळ दीक्षा घेतली परीच तपश्चर्या करून त्यानें तीर्थकर-
त्तम वारलें.

सुदर्शने विमानेऽभूद्देवो ग्रैवेयकादिमे ।

तत स्रावस्तिनगरे दृढराजाङ्गजोऽजनि ॥ २ ॥

समाप्तिमरणपूर्वक शरीरत्याग केल्यावर तो पहिल्या ग्रैवेयक
स्वगात सुदर्शन विमानात अहमिंद्र देश झाला. तेथून स्रावस्ती नग-
राचा राजा दृढराज व राणी सुपेणेचे पोटी तो जमला

शम्भवाख्यः स दृष्ट्वाभ्रविभ्रशत्यक्तराज्यकः ।

प्राप्यार्हन्त्य र्मतीर्थं कृत्वा मुक्तोऽस्तु नःश्रिये ॥ ३ ॥

१ जबूद्वीपस्य प्राग्निदेहस्थो देश २ सुपेगागर्भे ३ विनाश ४ पू-
वप्रसज्येति सामर्थ्याह्वयते ।

त्याचें नात्र समग्रनाथ एकदा ढागिल्याला जात असलेले पाहून त्यांना वेराय्य उत्पन्न झाले व त्यांनी पुत्राला गादीवर बसवून दीक्षा घेतली तपश्चर्या करून धर्मतीर्थ प्रयत्नित केले व ते मोक्षाला गेले ते आमचे कल्याण करोत

इति शम्भवजिनस्य तृतीयम् ॥ ३ ॥

यो मङ्गलावतीरत्नसचयेशो महाबलः ।

निर्विण्णः सयम प्राप्य गुरोर्विमलवाहनात् ॥ १ ॥

जबूद्वीपात पूर्वदिदेश क्षेत्रात सीतानदीच्या दक्षिणतीरावर मङ्गलातीनामक देशात रत्नसचयनामक नगरी होती तिचा राजा महाबल भागोपभोगापासून त्रिरक्त होऊन त्याने विमलवाहन मुनीजवळ दीक्षा घेतली

एकादशाङ्गभृद्भद्रतीर्थकृत्वोऽहमिन्द्रताम् ।

विजये प्राप्य साकंते स्वयंवरसुतोऽभवत् ॥ २ ॥

अकरा अंगाचा तो झाला व सोळा भावना भावून त्याने तीर्थंकर नाम कर्म बागले सन्यासपूर्णक देहत्याग केल्यानंतर तो विजयनामक पहिल्या अनुत्तर निमानात अहमिन्द्र झाला तेथून तो अयोध्यानगरीचा राजा स्वयंवर व राणी सिद्धार्था याच्या पोटी जमला.

गन्धर्वनगरभ्रशाद्विरज्यात्मजदत्तभू ।

तीर्थ प्रवर्त्य मुक्तश्च स नन्यादाभिनन्दन. ॥ ३ ॥

१ प्राग्विदहस्थो देश २ सिद्धायागर्भे ।

पुष्कळ वर्षे राज्यसुख भोगल्यावर एकदा त्याने ढगाचा गधर्ष
नगरी निलयाला गेलेली पाहून वेराग्य वारण केले ३ मुलाल गादी
वर बसवून दाक्षा घेतली तपश्चर्या करून वर्मनापांचे प्रवर्तन केले
व मोक्षाला गेला तो अभिनदन मदा आनदकारी हे व्रो.

इति श्री अभिनन्दनार्हत्तश्चतुर्थम् ॥ ४ ॥

त्राता प्राग्धातकीखण्डमेरो प्राक्पुष्कलावती ।

श्रिताया पुण्डरीकिण्या गतिपंगो विरज्य ॥ १ ॥

अखट धातकी खडात, पूर्वमद्राचलाच्या पूर्वम पुष्कलावती
देशातील पुण्डरीकिणी नगरीत गतिपेण नामक राजा होता त्यान पुष्कळ
सुखे भोगल्यावर त्याला विरक्ति उत्पन्न झाली ४ अतिरथ नामक
पुत्राला गादीवर बसवून त्याने अर्हकत्न मुनीजगळ टीक्षा घेतला

निजार्हन्नन्दनाभ्यर्णे विदितैकादशाङ्गक* ।

वद्धतीर्थकरत्वाऽगार्द्रजयन्तेऽहमिन्द्रताम् ॥ २ ॥

एकादशागाचे अययन करून त्याने तार्थकरकर्म वायले
व सन्यासपूर्णक देहत्याग केल्यावर तो उज्ज्वल विमानान अहमिन्द्र देव
झाला

पुंवो मेघरथायो यापतेर्भूत्वात्र राज्यत* ।

स्वय विरज्य चार्हन्त्य प्राप्तस्त सुमतिं स्तुम* ॥ ३ ॥

तेथून अयोयानगरीचा राजा मेघरथ व राणा मगला याच्या पोटी

* पुंव २ पूर्वविदेह ३ त्राता ४ द्वितीयानुचरे ५ मगलगभज

सुमतिनाथ नामें करून जमला पुष्कळ रपें, राज्य केल्यानंतर त्यांना
वैराग्य प्राप्त झालें ५ दीक्षा घेऊन ज्यांनी धर्मतीर्थांचे प्रवर्तन केलें
त्या सुमतिनाथाची आह्मी स्तुति करतो

इति श्रीसुमतिजिनस्य पञ्चमम् ॥ ५ ॥

पूर्वद्वीपे सुसोमेशो वत्साया योऽपराजितः ।

प्रज्यैकादशाङ्गानि ज्ञात्वाहंत्पिहितास्रवात् ॥ १ ॥

धातकीखड नामक द्वीपात पूर्वदिदेहक्षेत्रात उत्सृष्टेशातील
सुसीमा नगराचा राजा अपराजित नामे करून होता त्यानें पिहि
तास्रव मुनीजखळ दीक्षा घेऊन एकादशागाचे अध्ययन केले

उद्ध्वान्त्यनामा देवोऽभूत्प्रीतिङ्करविमानजः ।

ऊर्ध्वप्रवेयके भर्तुःकोशाम्ब्या वरणस्य तुक् ॥ २ ॥

तीर्थंकरकर्म बाधून तो ऊर्ध्वप्रवेयक स्वगात प्रीतिंकर नामक
विमानात अहमिंद्र तेव झाला तेथून कोशाग्रिनगरीचा राजा वरण
व राणी सुसामा याचें पोटी तो पद्मप्रभ नामे करून जमला

भूत्वाऽवारिजन्धस्थ गज श्रुत्वात्तसयम ॥

तीर्थं कृत्वा च निर्वाण पातु पद्मप्रभ स न ॥ ३ ॥

पुष्कळ रपें राज्यप्रभ भोगल्यानंतर त्रायलेल्या हत्तीस पाहून
त्यांना एकाण्की वैराग्य प्राप्त झालें दीक्षा घेऊन त्यांनी धर्मतीर्थ

१ प्राग्धातकीखडे २ पुत्र सुसीमामर्भज ।

सुरू करून निर्माणपद मिळविले ते पद्मप्रभ तीर्थंकर आमचे
रक्षण करोत

इति श्रीप्रद्मप्रभस्वामिन पष्ठम् ॥ ६ ॥

धातकीखण्डपूर्वार्द्ध सुकच्छाक्षेमपू.पति ॥

नन्दिपेणोऽस्तसङ्गोऽर्हन्नन्दनाद्बद्धतीर्थकृत् ॥ १ ॥

धातकी राडाच्या पूर्वेदिदेहेक्षेत्रात सुकच्छादेगातील क्षेम-
पुरीत नन्दिपेण नागाचा राजा होता गरीच वर्ष राज्य केल्यावर
त्याला वेराग्य प्राप्त झाले व त्याने धनपति नामक मुलाला गादी-
वर असवून अर्हन्नन्दन नामक मुनीजन्म दीक्षा घेतली एकाद-
शागाचे अध्ययन करून व पौडश भावना भावून त्याने तीर्थंकर
नामकर्म बाबले.

प्राक्श्रुतं सुभद्राख्ये या त्रैवेयकमध्यमे ।

मध्यमेऽभ्द्विमानेऽथ सुप्रतिष्ठनृपात्मज ॥ २ ॥

पुढे तो जाण मध्यम त्रैवेयकात सुभद्र नाभक मयम विमानात
अहमिद्र झाला नंतर काशीक्षेत्रात सुप्रतिष्ठ राजा व पृथ्वीपेणा
राणाचे पोटी सुपार्श्वनाथ तीर्थंकर नामे करून तो जीव जन्मला

काश्यामृतुपरावर्तान्निर्विद्यासाद्य केवलम् ।

प्रवर्त्य तीर्थ मुक्तोऽभूत्स सुपार्श्वाऽस्तु न श्रियै ॥ ३ ॥

ऋतुपरावर्तनाचा निचार केल्यामुळे त्यांना वेराग्य प्राप्त झाले

२ एकादशागवित् ३ पृथ्वीपेणागमज ।

व दीक्षा घेऊन तीर्थप्रवर्तन केल्यापर जे मोक्षाला गेले ते सुपा-
श्वनाथ तीर्थकर आमचें कऱ्याण करोत

इति श्रीसुपार्श्वजिनस्य सप्तमम् ॥ ७ ॥

प्राक्पुष्करार्द्धे पार्श्वोत्पे विदेह श्रीपुरे नृपः ।

सुगन्धिदेशे श्रीपेण श्रीकान्ताञ्जनि तत्प्रियां ॥१॥

पूर्वपुष्करार्ध द्वीपाच्या मायागरील मदराचलाचे पश्चिमेस असले-
ल्या विदेहक्षेत्रात सुगन्धिदेशातील श्रीपुरात श्रीपेण नामक राजा
होता त्याची राणी श्रीकाता

स्वयं सुताप्तु निःपुत्रशोको वाचा पुरोधसः ।

जिनार्चाः सन्मणिस्वर्णैर्विधाप्याष्टाहिकावर्नम् ॥ २ ॥

त्यांना पुत्र नसल्यामुळे ते फार चिंताग्रस्त होते पुरोहिता-
च्या सल्लयानुसार त्यांनी रत्नजडित सुवर्ण प्रतिमा करून जिनेश्वराचा
अष्टाहिक पूजा महोत्सव केला

कृत्वा संप्रयैसिर्भक्त्या सर्सनौ तद्वन्धवार्धटै ।

तता दर्शितसुखम् श्रीवर्मासीत्तयो सुत ॥३॥

पूजेच्या गंधोदक तीर्थानें त्या दोघांनीं स्नान केलें गरीं श्री-
कातला हत्ती, सिंह, चंद्र व लक्ष्मी स्वप्नात दिसली ५ पुढें तिला
गर्भ राहून श्रीवर्मा नावाचा मुलगा झाला

१—पश्चिम विदेहे २ श्रीपेणस्य माया ३ मायासहित ४ स्नान
चकार ।

पित्राभिषिक्तोऽसौ राज्यं कुर्वन्निष्प्रवर्हतो निशि ।

उपोषितोऽग्रसौधस्या वीक्ष्याल्कापातमापिवांन् ॥ ४ ॥

मुलासह गरीच ग्रं आनदात घालिल्यागर राजाने श्रीगर्मास
गादीगर असवृन दीक्षा घेतली पुढें श्रीगर्मा एकदा जिनपूजन करू-
न उपगसाचे दिग्गशी रात्री गच्चीगर बसला असता त्याने उल्का-
पात पाहिला

निर्वेदं तपसा जज्ञे सौधर्मे श्रीधरस्तत ।

धातुर्नीखण्डपूर्वार्धेऽलकानीवृत्ति नामनि ॥ ५ ॥

अयोध्याया चक्रवर्ती योऽभूदजितसेनक ।

ततोऽच्युते स तपसा ततस्तद्द्वीपपूर्वत ॥ ६ ॥

लगेच त्याला गराग्य प्रात झाल्यामुळ त्याने श्रीकात नामक
पुत्राला गादागर असवृन आग्रभमुनीजवळ दाक्षा घेतला गरीच तप
आचरून तो साधर्म नामक पहिल्या स्वगातील श्रीग्रभगिमानात
श्रीधर नामक देव झाला तेथून वातकीखडात डग्याकार पर्गताच्या
पूर्वेस अल्का देगातील अयोया नगरीचा राजा अजितजय व
राणी अजितसेना याच्या पोटी तो श्रीगर देव अजितसेन नामे
जमला तेथून तो सोळाव्या अच्युत नामक स्वर्गात शातिकर
गिमानात देवेंद्र झाला

विर्जये मङ्गलावत्या नगरे रत्नसञ्चये ।

पद्मनाभो महाराजो जनित्वा श्रीधरान्तिके ॥ ७ ॥

१ प्राप्तो निर्वेद २ देश ३ स चासौ द्वीप तद्द्वीप जंबूद्वीपपूर्वविदेहे
४ क्षेत्र ।

दीक्षित्वा नाम बध्वान्त्य वैजयन्तेऽभवत्ततः ।

चद्रपुर्या महासेननृपस्यावाप्य पुत्रताम् ॥ ८ ॥

तेथून पूर्वेस ग्रातकीएटात मगलागती देशातील रत्नसचय

नामक नगरात कनकप्रभराजा ३ कनकमाला राणीचे पोटी पद्मनाभ
नामे करून जन्मला गरीब वर्षे राज्यभोग भोगल्यानंतर गेराम्य
प्राप्त होउन त्याने श्रावस्वमुनीनजळ दीक्षा घेतली ३ घोडश भयना
भावून तीर्थकरकम गाले नंतर तो जयतभिमानात अहमिद्र
झाला पुढे चद्रपुरीचा राजा महासेन ३ राणी लक्ष्मणा याच्या पोटी
चद्रप्रभ नावाने तो जन्मला

दर्पणे वक्त्रविकृति रुक्ता दृष्टा श्रियं जिने ।

जनेशायभवत्तीर्थं स नचन्द्रप्रभोऽवतात् ॥ ९ ॥

गरीब वर्षे राज्यभोग भोगल्यानंतर एकदा आरशात पाहाताना
त्याना गेराम्य उपज झाले ३ राज्यभोग सोडून त्यानी दीक्षा घेतली.
तीर्थप्रवर्तित करून मोक्षाला गेलेले ते चद्रप्रभतीर्थकर आमचे
रक्षण करीत

श्रीवर्मा श्रीधरो दवोऽजितसनोऽच्युताधिप ।

पद्मनाभोऽहमिन्द्रोऽभूद्योऽव्याचन्द्रप्रभ स नैः ॥ १० ॥

श्रीवर्मा, श्रीधरदेव, अजितसेन, अच्युतदेव, पद्मनाभ आणि
अहमिद्र भगवतून जो चद्रप्रभ झाला तो तीर्थकर आमचे रक्षण करो

इति श्रीचन्द्रप्रभस्याष्टमम् ॥ ८ ॥

पुष्करार्द्धस्य पूर्वार्द्धे पुष्कलावत्यलङ्कृतं ।

ईशिता पुण्डरीकिण्या महापद्मो जिनाधिपार्त्त ॥ १ ॥

पुष्करार्ध द्वीपाच्या पूर्वेस मदराचलाजवळ पूर्वप्रदेह क्षेत्रात पुष्कलाग्रतीदेशातील पुण्डरीकिणीनगरीत महापद्मराजा राज्य करित होता एकदा जवळच्या उद्यानात भूतहित नामक तीर्थंकर आले.

श्रुत्वा भूतहितालुब्ध्वा तप स्व तीर्थकृत्त्वभारू ॥

य प्राणतेन्द्र सुग्रीर्वेकारुन्दीगस्य सोऽग्न तुक् ॥ २ ॥

त्याच्या पासून वीर घेऊन त्याने धनद नामक पुत्रास राज्य दिलें व दीक्षा घेऊन तीर्थकरनामकर्म गाधले तेथून तो जीव चौदाव्या प्राणत नामक स्मृतीत इष्ट झाला नंतर काकदी नगरीचा राजा सुग्रीव व जयरामा राणीचे पोटां पुष्पदत्त नामे करून जमला

उल्कापातात्पुनराज्यस्तपसा प्राप्तकेवल* ।

धर्मतीर्थं व्यधात्तस्मै पुष्पदन्तार्हते नमः ॥ ३ ॥

पुष्पदत्त तीर्थकरानी बरीच वर्षे राज्य केल्यावर उल्कापात पाहून त्यांना वैराग्य उत्पन्न झाले व दीक्षा घेऊन त्यांनी तीर्थ प्रवर्तित करून मोक्षपद गाठलें त्या पुष्पदत्त अरिहताना नमस्कार असो

इति श्री पुष्पदन्तार्हतो नवमम् ॥ ९ ॥

१ पुण्डरीकिण्या २ भूतहितनाम्न ३ आध्यात्मिक ४ सुग्रीविनाम्न काकदीपुरीपते तुक् पुत्र । जयरामागर्भे ।

द्वीपे तत्रैव वत्साया यःसुसीमापुरीपति ।

पद्मगुल्मो वसन्तश्रीकान्तमृत्योःशुचातुर ॥ १ ॥

पुष्करार्ध द्वीपातील पूर्वमदराचलाजवळ पूर्वनिदहक्षेत्रातील

वत्सदेशान सुसामा पुराचा पद्मगुल्म नामक राजा होता तो वसत श्रीनामक राणावर फार प्रेम करीत असे. तिच्या मृत्युमुळे तो शेवटी कष्टी झाला

स नन्दसरे.स्त्रीकृत्य तपस्तीर्थैकरत्वयुक् ।

भूत्वारणन्द्रो मलये राजभद्रपुरप्रभो ॥ २ ॥

तिच्या मरणानंतर उद्विग्न होऊन त्याला वैराग्य उत्पन्न झाले

व त्याने आपल्या चदन नामक पुत्राकडे राज्यकारभार सोपवून आनंद मुनीजवळ दीक्षा घेतली पुढे योग्य तपश्चर्या करून त्याने तीर्थकरनामकर्म बाधले तेथून पधराव्या आरण नामक स्वगात इद्र होऊन मलय देशातील भद्रपुरचा राजा दृढरथ व राणी सुनदा याच्या पोटी जन्मला

सुता दृढरथस्याय हिमानीविलयात्तप ।

श्रित्वा तीर्थं प्रवर्त्यागाच्छिव जीयात्स शीतल ॥३॥

या शीतलनाम तीर्थकृष्णा नदीचे नव रात्र्यसुख भोगल्यावर

एकदा सर्वात हिम पसरल व ते एकाएकी मिलायला गेलेत पाहून त्यांना वैराग्य उत्पन्न झाले दीक्षा घेऊन त्यांनी तपश्चर्या केली व धर्मतीथाचे प्रवर्तन करून मोक्षपद गाठले ते शीतलनाम चिरायु होऊत

१ पुष्करार्ध २ मरणात् ३ युक्त तप ४ दृढरथस्य, सुनदागर्भजे ।

कन्याभूगोऽश्वदासीभरथहेमतिलौकसाम् ।

दान तेनेऽस्य तीर्थान्ते मुण्डशालायनो द्विजैः ॥ ४ ॥

शीतलनाथ तीर्थकरानंतर मल्यदेशात् भद्रिलपुरात् मेघरथ राजा राज्य करीत हाता त्याचा मंत्री सत्यकीर्ति सम्यक्त्वी होता. राजाने एकदा कोणते दान श्रेष्ठ झणून विचारले असता जनशास्त्रानुसार त्याने सांगितले कीं, गाळदान, अभयदान व अन्नदान असे उत्तम, मध्यम व कनिष्ठ असे दानाचे तीन प्रकार आहेत राजाने दरबारात भूतिशर्मा ब्राह्मणाचा मिथ्यात्वी पुत्र मुण्डशालायन नामक होता तो झणाला की, कन्यादान, गजदान, सुवर्णदान, अश्वदान, दासीदान, गोदान, तिलदान, पृथ्वीदान, रथदान, व गृहदान अशीं दहाप्रकारचीं दान आहेत काळप्रमाणानुसार राजाला मिथ्यात्वमताची हीं दहा प्रकारचीच दाने रचली

॥ इति श्रीशीतलनाथस्य दशमम् ॥

प्रांचि द्वीपे सुकच्छारये देशे क्षेमपुरे नृप ।

नलिनप्रभ इत्यासीत्सोऽनन्तजिनतस्तप ॥ १ ॥

पुष्करद्वीपात् मन्त्राचलाजगळ पूर्वादिदेहक्षेत्रातील सुकच्छदेशात् क्षेमपुर नावाचे नगर होते तेथे नलिनप्रभ नावाचा राजा राज्य १ शीतलस्य २ मल्यदेश भद्रिलपूरे मेघरथराजस्य प्रभ्राजनेन सत्यकीर्तिमंत्रिणा शास्त्रादिदानेषु ऋषिसमर्थितेषु अपि कपोतलेश्वावशादभ्यमानस्य समाया कयादिदानानि मि याशास्त्र प्रदश्य विस्तारयामास । तदैव सद्धमनाशादेव अधमतीयादतरत्तरा तन्नाशश्चित्य ॥ ३ पुष्करादिस्य पूवाद् प्राग्विदह ।

करीत होता. एकदा सहस्राग्रनात अनतजिनेद्र आले असता त्याची वाणी ऐकून राजाला उपरति झाली त्याने दीक्षा घेतली व तप आचरिले

स्वीकृत्य तीर्थकृन्नाम वद्वागादच्युतेन्द्रताम् ।

पुष्पोत्तरविमानेऽत एत सिंहपुरेशितु ॥ २ ॥

पोढशभावना भावून त्याने तीर्थकरनामकर्माचे ग्रथन केले व सोळाव्या पुष्पोत्तर विमानात अच्युतेद्र झाला तेथून तो सिंह-पुरचा राजा त्रिष्णु व राणी नदा याया पोटी जमला.

विष्णोर्भूत्वाऽत्र मुक्तश्रोर्वसन्तपरिवर्तनात् ।

धर्म प्रणीर्य निर्वाण स श्रेयान् श्रेयसेऽस्तु न ॥३॥

श्रेयासनाथ तीर्थकरानीं परींच वर्ष राज्य केच्यापर एकदा वसत ऋतु गेलेला पाहून त्यांना उपरति झाली व त्यानीं दीक्षा घेऊन तपश्चर्या केली पुढे धर्मनीर्थ चाळ करून ते निर्वाणाला गेले ते श्रेयासनाथ आम्हाला कल्याणकारक होयत

पौतो राजगृह दत्त भ्रात्रीयो विश्वभूतिना ।

विशाखभूतेर्यवीयान्विश्वनन्दी तदाँक्तज. ॥ ४ ॥

राजगृहागरीचा विश्वभूति राजानें विशाखभूति नामक धा-कट्या भागाकडे राज्यकराभार सोपवून दाक्षा घेतली त्याला विशाख नदी नामक पुत्र होता व त्या विश्वभूतीचा पुत्र विश्वनदी

१ नदा नभज २ स्वतःराज्यवर्त्मक ३ तीर्थे कृत्वा ४ रक्षा कुवत ५ विश्वभूतोरुजस्य ६ युयराजे जात । ७ विशाखभूतिपुत्र ।

विशाखनन्दिनः स्वात्तवन भक्त्वानुगृह्य तम् ॥

सपितृव्यस्तैपः कुर्वन्मासक्षणपारणे ॥ ५ ॥

निश्चनदीनें उत्तम वगीचा बनमिला होता. तो जबरदस्तीने विशाखनदीने घेतला. अर्थात् दोघामध्ये भाडण जुपले राजाने पुत-
ण्याचाच पक्ष घेतला तेव्हा मुलगा पळून गेला त्यामुळे निश्चनदीला
उपरति उत्पन्न झाली व त्याने आपल्या काकासह सभूतमुनीजवळ
दीक्षा घेतली पुढे निश्चनदी महिन्याचे अनशनव्रत आचरून पारणे
करण्यासाठी मुरा नगरीत गेला

प्रविष्टो मथुरा धेन्वा पातितः क सविक्रमः ।

इति तेनो पहसितो वेश्यासोधाग्रवतिना ॥ ६ ॥

बापाला व चुलत भागाला की जो गादीचा खरा वारस होता
अशा दोघांना राज्य सोडून जाण्यास कारणीभूत झाला ह्मणून प्रजेने
त्या दुराचारा निशाखनदाला आमात्य वगैरेना हकलून दिले होते
ता नगरीतच वेश्येच्या घरी होता निश्चनदीमुनि रस्त्याने चालले
असता गाईचा धक्का लागून खाली पडले ते वेश्येच्या गच्चावरून
निशाखनदीने पाहिले व निश्चनदास ओळखून ह्मणाला, 'डुठे आहे
ता तुझा पराक्रम ? '

१ स्वैभ्यो वनपालेभ्य आत्त बह द्रहीत वन यः । स्वपिता निश्च
नन्दिन कामभूपराजमपराध्य त निजेंतु प्रस्थाप्य वनपात्तानभिभूय गृहीत
नदनोपमतन्नदवन २ सग्राम तदाभयान्स्वयमुत्पटितकपित्थवृक्षान्नाशयित्वा
अनुगृह्य त शिलास्तभमाश्रित्य स्थित तलप्रहारण त षतांकिवा विप्रीदत मा
भैषीरिति समाश्वासः १ राज्य तद्वन च दत्वा प्रव्रज्या गृह्णीत्वा ३ पुत्राय राज्य
दत्वा प्रव्रजितेन पितृभेणसह सभूतगुरुस्सनिधौ तपस्यन् । ४ दुराचारत्वा
दमात्यादिभी राज्याभिद्रोहेन जनस्य विगतेशीभूय तत्रागतेन ।

क्रोधान्निदानं तद्भाते कृत्वाप'सपितृव्यक ॥

महाशुक्रं ततश्च्युत्वा पौदनेशः प्रजापते ॥ ७ ॥

त्याने टोच्चा बोललेले ऐकन त्रिश्चनदिमुनीला राग आला व
तेथेच तो मरण पावून महाशुक्रनामक स्वर्गात देव झाला मिशा-
राभूतिहि त्याच स्वर्गात नेत्र झाला होता पौदनपुरचा राजाप्रजा-
पति ३ राणी मृगावती याचा पोटी त्रिपृष्ठनामाने त्रिश्चनटी जमला

पुत्र पितृव्यो विजयो बलोऽभूदितरो हरि ।

त्रिपृष्ठो जितसिंहाऽतो भवे भ्रान्त्वा पुरा रिपुम् ॥८॥

मिश्रावभूतीचा जीव राजाप्रजापति ३ राणी जयवती याच्या
पोटी मिजग नामाने जमला या प्रमाणे चुलते पुतणे सावत्र भाऊ
झाले

त जातमलकाधीशमश्वघ्रीवार्द्धचक्रिणाम् ॥

हत्वा स्वयम्प्रभाटंतोस्त्रिखण्डाम्भरतावनिम् ॥९॥

भुक्त्वागात्सप्तैमीं सरिर्वह्णारभपरिग्रह ।

त्रिपृष्ठो भूमिमस्तारि विजय पुनरष्टैमीम् ॥१०॥

मिश्रावनटी अलकापुरीचा राजा अश्वघ्रीव याच्या पोटी जमला
त्रिपृष्ठ व विजय पूर्वी उलभदनारायण होणे त्यानीं अश्वघ्रीला मारून
त्रिखण्डपृष्ठी पाप्माणात वेली होती स्वयंप्रभाराणी खातर त्रिपृष्ठाने

१ मिश्रावभूतिवर २ त्रिश्चनदिचर ३ एकदा प्रजोपद्रवकारिण सिंह
जित्वा स्थित ४ मिश्रावनदिन । ५ महानमप्रमानरक भुवे ६ अश्वघ्री-
वसहित ७ गावलक्षणा भूमिमगात् ।

पुष्कळ पापाचरण केले न अजदी महातम प्रभा नागच्या मातव्या
रकात गेला अजग्रीवाचा जीवने त्याच रकात गेला, विनयाने
पेरक्त होऊन दाक्षा घेतली न मोक्षास गेला

इति श्रीश्रेयन्स्तीर्थकराचम्रीच प्रतिवासुदेव विज
पयलदेव त्रिपृष्ठवासुदेवेतिवृत्तोत्तर मेकादशम् ॥११॥

मंगद्वीपे वत्सकावत्या यो रत्नपुरपालकः ।

पद्मोत्तरेऽभूच्छमणो युगन्धरजिनाश्रयात् ॥ १ ॥

पुष्करार्धद्वीपाच्या पूर्वेस मेरुपर्वताजवळ वत्सकावती देसातील
रत्नपुरात पद्मोत्तर नामक राजा राज्य करीत होता एवढा मनोहर-
पर्वतावर युगधर तीव्रकर आले असता त्याच्याजवळ राजाने दीक्षा
घेतली

प्राप्तान्त्यनामा शक्रोऽथ महाशुक्रऽथ चैन्दन ।

वसुपूज्यस्य देशेऽङ्ग चम्पाया सार्वसयमम् ॥२॥

त्याने सोळा भावनांचे चिंतन करून न तप आचरण तीर्थ-
करनामकर्म वागले तेथून तो महाशुक्रनामक विमानात उड झाला
नंतर चंपानगरचा राजा वसुपूज्य न राणी जयावती याच्या पोटी तो
वासुपूज्यनामे करून जमला

१ पुष्करारुध्रपूवशैल प्राग्विहेहे २ अभूत् ३ जगतिगभा ४
यथाख्यातचारित्र्य प्राग्व निवर्णे ।

कुमार एव ससार तत्वाद्ध्यानादुपेत्य च ।

निर्वर्णौ तीर्थकृद्देयात्स श्रियं वासुपूज्यताम् ॥ ३ ॥

कुमार असतानाच त्यांना वैराग्य प्राप्त होऊन त्यानीं दीक्ष घेतली तपश्चर्या करून तीर्थ प्रगर्तित केले ५ मोक्षाला गेले

विन्ध्यशक्तिनृपो विन्ध्यपुरेऽभूदत्र भारते ।

सुपेणस्याथ कनकपुरेशो गुणमञ्जरीम् ॥ ४ ॥

या भरत खटात मलयदेशातील त्रिंयपुरात विन्ध्यशक्ति नामव राजा राज्य करीत होता त्याचवेळी कनकपुरात सुपेणराजा राज करीत होता त्याच्याजवळ गुणमजरी नामक नर्तकी होती

नर्तकीरत्नकमाकर्ण्य चराद्भूतेन याचितम् ।

अददानमवस्कन्त्य तं जित्वाजौ तदग्रहीत् ॥ ५ ॥

त्या नर्तकीरत्नाची कीर्ति ऐकून त्रिंयशक्तीने तिला आपणाक पाठविण्यासाठी सुपेण राजाकड दूत पाठविला त्यानें तिला पाठविण्याचे नाकारल्यामुळे युद्ध करून त्रिंयशक्तीने नर्तकी आपली

तन्मानभङ्गाभिविद्य सुपेण. सुव्रताजिनात् ।

महापुरेशिर्ना वायुरयेनामाचरत्तप ॥ ६ ॥

मानभंग झाल्यामुळ सुपेणराजा खिन्न झाला त्यावेळीं सुव्र जिनेद्राजजवळ महापुरच्या वायुरथराजासह दीक्षा घेऊन तपश्चर्य केली

१ प्राप्य २ मुक्ताऽभूत् ३ वासुपूज्यस्यमाव वासुपूज्यता ता वासुपूज्य सधर्तिना ४ धार्तयन्वा ५ सुपेण । ६ महापुरात्पुनस्त्वामना ।

विमानेऽनुत्तरे वायुरथोऽभूत्प्राणते प्रभुः ।

निदानिकोऽन्योऽनुपमे देवो द्वांरावतीपतेः ॥ ७ ॥

वायुरथमुनि प्राणतस्वगातील अनुत्तरविमानात उद्र शाला
तैयून तो अनुत्तरविमानेश द्वांरावतीचा राजा ब्रह्मा व राणी उषा
याच्या पोटी द्विपृष्ठ नागाने जमला

तुग्मब्रह्मणोऽचलारयोऽभूत्पूर्वा रामःपरो हरिः ।

द्विपृष्ठारयो भवे भ्रान्त्वा भोगवर्धनपू पतिम् ॥ ८ ॥

सुपेणराजाचा जीव राजा ब्रह्मा व राणी सुमद्रेच्या पोटी अचल
नागाने जमला. हे दोघ बलभद्र व नारायण होते विंध्यशक्तीने
भोगवर्धननगराचा राजा श्रीधर याचे पोटी तारक नागाने जम
घेतला

तारकांरय प्रतिहरीभूत गन्धेभयाचिनम् ।

हत्वारिं सोऽवधिस्थान तेनामागाद्बलःशिवम् ॥ ९ ॥

तारक प्रतिनारायण होता तारकाने द्विपृष्ठ व अचल याच्याकडे
असलेला प्रयात हत्ती मागविला तो त्यानीं न पाठविल्यामुळे
तारकाने त्याच्याशी युद्ध केलें पण तो त्यात मारला जाऊन सात-
व्या नरकात गेला द्विपृष्ठहि त्याच नरकात गेला अचलनें मात्र
यामुळे विरक्त होऊन दीक्षा घेतली व तो मोक्षाला गेला.

१ स्वर्गे २ ३ विंध्यशक्तिपाते कृत निदान सुपेण प्राणतस्वर्गे
ऽनुपमे विमाने ४ ब्रह्मणस्तुक् पुन ५ पूर्वो वायुरथचर ६ पर सुपेण
७ विंध्यशक्तिचर ८ द्विपृष्ठ ९ सप्तम नरक १० रिपुणासद ।

इत्याशाधरहब्धे त्रिषष्टिस्मृतिनाम्नि महापुराण
 न्तस्तत्वसङ्ग्रहे श्रीवासुपूज्यतारक प्रतिकेशवाचल
 ख्यबलद्विपृष्ठाख्यकेशवेतिवृत्तोत्तर पुराण द्वादशम् ।

प्रंतीच्य धातकीखण्डेमेरुप्रत्यग्विदेहगे ।

विषये रम्यकावत्या यो महानगरेऽधिराद् ॥ १ ॥

धातकी खडात मेरु पर्वताच्या पश्चिमेस रम्यकावती देशात
 महानगरात पद्मसेन नामक राजा राज्य करीत होता

पद्मसेनस्तपः सर्वगुप्तकेवलिसन्निधौ

गृहीत्वैकादशाङ्गगङ्गस्तीर्थकृन्नाय बद्धवान् ॥ २ ॥

त्याने प्रीतिकरवनात सर्वगुप्तकेवली आले असता त्याच
 जवळ दीक्षा घेतली एकादशागाचे अध्ययन करून तार्थकर न
 कर्म बाधिले

सहस्रारेऽथ शक्रोऽभूत्ततः काम्पिल्यपत्तने ।

कृतवर्मनृपस्याभूत्सुतो हेमन्तसम्पदाम् ॥ ३ ॥

तेथून तो सहस्रार नामक बाराव्या स्वर्गात इंद्र झाला पु
 कापिल्य नगरीचा राजा कृतवर्मा व राणी जयश्यामा याच्या पो
 विमलनाथ नावाने जमला

विलीना वीक्ष्य निर्ग्रन्थी भूय भ्यानाप्तकेवल ।

धर्म प्रणीय सिद्धस्तु स्तुवे विमलचाहनम् ॥ ४ ॥

१ पश्चिम । २ जयश्यामागमज ।

एकदा हेमतऋतूतील सृष्टिशोभा क्षणाघात नष्ट झालेली पाहून त्रिमलनाथाना वैराग्य उत्पन्न झाले व त्यानीं निर्ग्रथ वनून तपश्चर्या केली व वर्ममार्थ चाडू करून सिद्धपदाला ते गेले त्या त्रिमलनाथान तीर्थकराची मी स्तुति करतो

योऽत्रायरविदेऽभून्छीपूरे नन्दिमित्रराट् ।

स सुव्रतव्रतमुने प्राप्त व्रतान्त्यानुव्ररगत ॥ ५ ॥

याच भरतखडाच्या पश्चिमदिशेहक्षेत्रातील श्रीपुरात मित्रनदी नामक राजा होता, एकदा तो सुव्रतनाथतीर्थकराच्या दर्शनास गेला असता त्याची बोधवाणी ऐकून त्रिरक्त झाला व तप आचरून सर्वार्थसिद्धि नामक रजगातील अनुत्तरि मानात अहर्निद्र झाला

भरतेऽस्मिन्कुणालाख्ये देशे स्नावस्त्यधीश्वर* ।

सुकेतुर्भोगसक्तोऽभून्निपिद्धोऽप्यसकृद्वितै* ॥ ६ ॥

या भरत क्षेत्रातील कुणाल देशात श्रावस्ती नामक नगरीत सुकेतु नामक राजा राज्य करीत होता तो फार भोगासक्त होता त्याचे नातलग, मंत्री व प्रजानेन त्याचा फार निषेध करीत

धूत दीव्यन्सबल्यारय हारिताशेषवस्तुकः ।

सुदर्शनाचार्यवाचातपस्या तपसामुना ॥ ७ ॥

धूतादिव्यसनात त्याचे सर्वस्व गमावले तेव्हा पश्चात्ताप पावून त्यानें सुदर्शनाचार्याच्या जवळ दीक्षा घेतली व तप आचारिले

१ मन्त्रिबधुवरै २ राष्ट्रवित्तबलदेवा प्रभृति ३ भवयमह दीक्षा ग्रहीत्याभिचेन्मम न दाया न पतिष्यति ।

सबलाद्युद्धं इत्यात्तनिदानो लान्तवद्गतः ।

तावभूता सुती भद्रनाम्नो द्वारवतीपतेः ॥ ८ ॥

या तपाने कला, गुण, चातुर्य व बल प्राप्ती होवो असे निदान बाधून तो लातपस्वर्गात देवशाला तेथून द्वारावती नगरीचे राजा रुद्र व राणी पृथ्वी याच्या पोटी तो स्वयभू नावाने जन्मला

धर्मस्वयम्भनामानौ रामविष्णू अथेकदा ।

मधुर्वलिचरः सोऽर्द्धचक्री वरपुरेशिना ॥ ९ ॥

मित्रनदीराजा अहमिंद्रभवातून रुद्रगजाच्या सुभद्राराणीचे पोटी धर्म नामे करून जन्मला धर्म बलदेव होता व स्वयभू वासुदेव होता ज्याने द्यूतात सुकेतूला जिकले होतें तो राजा यावेळीं रत्नपुरचा मधु नामक राजा शाला होता तो प्रतिवासुदेव होता

केनापि प्रहित राज्ञा प्राभृत दूर्तघाततः ।

स्वयम्भुवा हत श्रुत्वा नारादात्तज्जिघासयौ ॥१०॥

मधुराजाकडे दुसऱ्या राजाकडून काहीं भेट घेऊन जाणाऱ्या दोन दूतांना स्वयभूने ठार मारून भेट हिरावून घेतली तें वर्तमान ऐकून मधु त्या बलदेव व वासुदेवाबरोबर लढण्यास गेला

मुक्तचक्रोहतस्तेन सप्तर्षी भुवमाविशत् ।

पश्चात्स्वयम्भुश्चाधर्मादूर्ध्व धर्म मुनिर्वृतः ॥११॥

१ यलात्कारेण मुष्ये पश्चात्सुकुट्टना दीक्षा गृहीता २ नदिमित्रसुकुट्टौ ३ जात ४ द्वयोर्दूती निहत्य ५ तयार्धमस्वयमुवाहन्तुमिच्छया ६ मधु ७ स्वयभुवा ८ सप्तर्षीमाविशत् ९ मोक्ष गतः ।

त्या युद्धात् स्वयम्भूने सोडलेल्या चक्रानें मधुराजा मारला गेला व तो सातव्या नरकात पडला स्वयम्भूसुद्धा त्याच नरकात गेला त्यामुळे व्यथित होऊन धर्मत्रयदेवानें दीक्षा घेऊन मोक्षपद गाठलें

मधुरारामदत्तादिभवी मेरुश्चमन्दरः ।

वारणीपूर्णचन्द्रादिभवी विमलसङ्घर्षौ ॥ १२ ॥

याचकाळात श्रीविमलतीर्थकराचें मेरू व मन्दर नामक दोन राणधर होते त्याची भग्याली अशी—कोसल देशातील वृद्ध नामक गावात मृगायण नावाचा एक ब्राह्मण होता त्याच्या बायकोचें नांव मधुरा हिचाच जीव पुढें मेरुगणधर झाला या ब्राम्हण दापत्याला वारणी नामक मुलगी झाली हिचा जीव पुढें मन्दरगणधर झाला मधुराब्राम्हणा मेल्यानंतर रामदत्ता राणी झाली ही सिंहसेन राजाची पत्नी हिनेच सुभूतिमत्र्यानें भद्रभिन्न शेटची उलकायलेली रत्नमजूषा मोठ्या युक्तीनें शेटला मिळवून दिली ही राणी मेल्यानंतर महाशुक्रस्वर्गात देव झाली तेथून ती उरणीतिलकनगरचा राजा मतिवैग व राणी सुलक्षणा याच्या पोटी श्रीपरानामें करून जन्मली श्रीपरा पुढें अजिका उरली व मेल्यावर आठव्या कापिष्ठ स्वर्गात देवी झाली पुढें पृथ्वीतिलक नगरीचा राजा मतिवैग व राणी प्रियाकरिणी याच्या पोटीं ता रत्नमाला नामें रत्न जन्मली नंतर तो जीव स्वर्गात अच्युत देव झाला तेथून

१ मरुभव २ रामदत्तादिभवो यस्य मेरे ३ पुन श्रीवि-
मलनाथगणधरौ जातौ ।

तो जीव अयोध्यानगरीचा राजा अर्हदास व राणी सुव्रता याच्या पोटी वीतभय नामे करून जमला हा बलदेव मेल्यानंतर लतन-स्वर्गांत आदित्याभ नामक देव झाला हाच देव उत्तरमथुरानगरीचा राजा अनंतवर्ध्या व राणी मेरूमालिनी याचे पोटी मेरू नागाने जमला व विमलनाथ तीर्थकराचा गणधर झाला, मथुराब्राह्मणाची मुलगी वारुणी मेल्यानंतर तिच्या रामदत्ताभवात तिचा पूर्णचंद्र नामक मुलगा होऊन जन्मली पूर्णचंद्र दीक्षा घेऊन वारल्यावर वैद्यदेव झाला नंतर मथुरेच्या श्रीधराभवात तो देव यशोधरा नामे करून जमला तिचे सूर्यावर्तार्शी लग्न झाले व त्यांना रश्मिवेग नामक मुलगा झाला यशोधरा अर्जिका होऊन मेल्यानंतर आठव्या कापिष्ठ स्वर्गांत देवी झाली मथुरेच्या रत्नमालाभवात ही देवी रत्नायुधनामक पुत्र होऊन तिला जमली अयोध्येचा राजा अर्हदास व राणी जिनदत्ता याच्या पोटी पुढे रत्नायुध मेल्यानंतर त्रिभीषण नागाने जमला हा नारायण मेल्यानंतर दुसऱ्या नरकात गेला तेथून तो अयोध्येचा राजा श्रीवर्मा व राणी सुसीमा याचे पोटी श्रीधाम नागाने जमला दीक्षा घेऊन तो मेल्यानंतर पाचव्या ब्रह्म नामक स्वर्गांत देव झाला वीतशोकपुराचा राजा वैजयंत व राणी सर्वश्री याच्या पोटी तो देव जयंत नागाने जमला पुढे तो धरणेंद्र झाला शेवटी हा वरणेंद्र उत्तरमथुरानगरीचा राजा अनंतवर्ध्या व राणी अमृतमती याच्या पोटी मदर नामे करून जमला व विमलनाथ तीर्थकराचा गणधर बनला याप्रमाणे हे दोन गणधर

मागील भग्नत सायत्र भाऊच होते वारणीचा जीव वारा जमान-
न्तर मदर झाला आणि म्भुरेचा जीव आठ जमानन्तर मेरु
गणपर झाला,

जातौ सूच्येत तद्वृत्त भरतेऽत्र खगाद्यपाक् ।

आनीय गन्धमालिन्या नदीपञ्चकसङ्गामे ॥ १३ ॥

वज्रयतमुनि ज्ञात प्रतिमायोग धारण करून वसले असता
त्रिबुद्ध नामक त्रिधापराने पूर्वजमीचे तैर स्मरून त्यांना भरत-
क्षेत्रातील त्रिजयार्द्रपर्णताच्या पूर्वेस गन्धमालिनीदेगात असलेल्या
कुमुदगती, हरिजती, सुवर्णजती, गजजती आणि चडवेगा
या पाच नद्यांच्या संगमातील खोल पाण्यात आणून गत

क्षिप्वा प्रग्वैरतो त्रिबुद्धर्षस्वेदेन मारित ।

खैटैस्तदीडितश्चान्ये सञ्जयन्तः सुधीर्मुनि ॥ १४ ॥

त्याला इतर त्रिधाधरानांही मदत केली

तत्कल्याणेऽहिराँडभृतो निदानादागतोऽनुज ।

तस्याङ्ग वीक्ष्य रुष्टोरिं सम्पन्धु हन्तुमुद्यत ॥ १५ ॥

सजयत मुनीचा भाऊ जयत वरणेद्र आपल्या भागाला झालेली
पीडा पाहून त्रिबुद्धाला सर्व त्राधनासह समुद्रात बुडवून मार लागला,

१ तयोर्मैरुमरदयो २ त्वृद्धीपापरविदेहस्थविजयाद् ३ दक्षिणत
सकाशादानीय अपाक् गह्वोऽनाव्यय । ४ श्रीभूतिभवे सिंहपुरे सिंहसेन रा
जेन वद्धात् । ५ श्रीभूतिचरेण ६ स चासौ इडितस्तदीडित ७ सिंहसेन राज
चर ८ घरणैर्द्रव्य प्राप्त ९ जयतनामा १० नागपाशेन बद्ध्या समुद्रे क्षेप्तु ।

आदित्याभसुरेणोक्त्वा सत्यघोषादिवृत्तकम् ।

वोरितो मन्दराख्योऽभूद्गुणी मेरुश्च स क्रमात् ॥१६॥

रामदत्तेने रत्नमजूपा भद्रमिा शेठला परत दिली व श्रीभूति
उर्फ सत्यघोष मऱ्याची लग्नाडी बाहेर आणल्यावर सिंहसेन राजानें
स्याला शिक्षा दिली होती त्यामुळे तो त्याचा वैरी बनला होता
मेल्यानंतर तो मजी अगऱ्या नामक सर्प झाला मेल्यावर
तो तिसऱ्या नरकात गेला तेथून चमरहरिण झाला, पुढें कुक्कुट-
सर्पयोनीत गेला नंतर पुढा तिसऱ्या नरकात जाऊन
अजगरयोनीत जमला नंतर तो भिल्ल झाला, तेथून तो
भरतक्षेत्रातील भूतरमन नामक रानात गोशृंग तापसी व त्या-
ची बायको सखिया याच्या पोटी मृगशृंग नावाने जमला त्यानें
पंचाग्नि साधन केले व त्रिधाधरप्रेम पाहून ते निदान केलें त्या-
मुळे तो वज्रदण्ड व त्रिद्युत्प्रभा या तिलावर जोडप्यापासून विद्युदण्ड
नामेकरून जमला राजा सिंहसन मेल्यानंतर अशनिघोषनामक
हत्ती झाला तो मरून नंतर श्रीधरदेव, रश्मिप्रेम, अर्कप्रभ जेव्हा
जम घेऊन चक्रपुरचा राजा चक्रायुध व राणी चित्रमाला याच्या
पोटी वज्रायुज्जनामे करून जमला अशनिघोष हत्तीला विद्युदण्डानेंच
सर्पभावात दश करून मारले होते राजा वज्रायुज्ज मुनि होऊन
प्रतिमा योग धारण करून तपश्चर्या करीत असता विद्युदण्डानें भिल्ल-

१ रामदत्ता चरेण २ निपिद्ध ३ आदित्याभसुर मेरुभूत घनराज
य तो मंदराभूत ।

भवात् त्याना ठार मारले होते. तेव्हा तो जीव सर्वार्थसिद्धिस्वर्गात्
अहमिंद्र झाला व नंतर सजयत झाला अशा रीतीने सजयतमुनि
व विद्युदष्टाचे भगोभग्रीचे पैर असन्यामुळे विद्युदष्टाने मुनिला नि-
नाकारण सगमात बुडविले असे धरणेंद्राला आदित्यादेवाने सत्य-
घोष व सिंहसेन भगपासून उत्तीवृत्त सागून समजाविन्यावर तो
स्वस्थ झाला

इति श्रीविमलनाथधर्मस्वयंभूमधुवृत्तगर्भसज्ज-
यन्ममेरुमन्दरचरितोत्तर त्रयोदशम् ॥ १३ ॥

राजा प्राग्यातकीखण्डकच्छकावत्यवास्थितः ।

पुरे पद्मरथोऽरिष्टे य श्रित्वाहर्त्स्वयंप्रभात् ॥ १ ॥

धातकीखड द्वीपात मेरुपर्णताजवळ कच्छकावती देशात अ-
रिष्ट नामक गावचा राजा पद्मरथ स्वयंप्रभ तीर्थकराजवळ दीक्षा घेऊन
त्याचाच आश्रय करता झाला

तपो वज्रा तीर्थकृत्त्व भुक्त्वाच्युतरमाच्युत ।

साकेते सिंहसेनस्य पुत्रीभूयं विरज्य च ॥ २ ॥

वरीच तपश्चर्या करून त्याने तीर्थकरनामकर्म पाधले व
सोळाव्या अच्युतस्वर्गात पुष्पोत्तर विमानात देव झाला तेथून तो
अयोध्येचा राजा सिंहसेन व राणी जयश्यामा याच्या पोटी अन-
तनाथ नामे करून जमला वरीच पूर्वे राज्य करून त्याने दीक्षा
घेतली

१ श्रित्वा आश्रित्य । २ षोडशस्वगजा लक्ष्मी ३ जयश्यामाया ।

उल्कापातेक्षणाज्जात कैवल्यस्तीर्थकृत्सताम् ॥

प्राग्योऽनन्तम्पदम्याप्यात्मनः पायादनन्तजित् ॥३॥

एकदा उल्कापात पाहून त्याला वराग्य उत्पन्न झाले व दीक्षा घेऊन त्याने तपश्चर्या केली व सर्वज्ञ बनून सज्जनात श्रेष्ठ झाला घर्मतीर्थ प्रयत्नित करून जे मोक्षाचा गेले ते अनतनाथ तीर्थंकर आमचे रक्षण करोत

वसुधेण पौदनेऽस्मिन्नुपो नन्दास्यं बलुभा ॥

तौ वीक्ष्य मलयाधीशस्तन्मित्रं चण्डशासन ॥ ४ ॥

याच भरत क्षेत्रातील पौदानपुरात राजा वसुधेण व राणी नदा राज्य करीत होती मलयदेशचा राजा चण्डशासन हा वसुधेण-राजाचा मित्र होता नदाराणीला पाहून तो मोहित झाला

कामार्तो हृतवद्भर्ता शोकार्तः सन्प्रबोधितं ॥

श्रेयांगण नृत्य कृत्वा सिंहनि क्रोडित तप ॥ ५ ॥

५. कामपीडित झालेल्या चण्डशासनाने तिला पळवून नेली तेहा राजा वसुधेण फार काठी झाला पण त्याचा निरपाय होता सणून त्याने जागे होऊन श्रेय नामक गणधराजबळ दीक्षा घेतली व सिंहनि क्रोडित नामक घर तप त्याने आचरिले

१ सत्पुरुषाणा मय्ये प्राग्येष्ठ । २ वसुधेणस्य माया तदा ३ नदा ४

तस्य वसुधेणस्य ५ उपाया ता हत्वा स्वपुर गत ६ वसुधेण ७ प्रसाधो जाता यस्मा हा प्रसाधित ८ नृत्या ।

ततो निदानतोऽगच्छत्सहस्रार परस्थिति ॥

प्राग्विदेह नैन्दनेऽभूत्पुरे राजा महाबलः ॥ ६ ॥

मी पुढील जमान बलिष्ठ राजा व्हाये असे निदान प्राधून
सुपेण मुनि मेल्यावर बाराव्या सहस्रार नामक स्वगात देव झाला,
विदेहक्षेत्रात नदनपुरात राजा महाबल राय करीत होता.

सोऽपि तद्वत्तपः कृत्वा प्रजापालार्हदन्तिकं ॥

शान्तस्तत्रैवं देवोऽभऽत्ततश्च्युत्वाऽभवत्सुतः ॥ ७ ॥

प्रजापाल तीर्थकराजगळ दीक्षा घेऊन त्यानेंहि तशीच तप-
श्चर्या केली व बाराव्या सहस्रार नामक स्वगात देव झाला

द्वारावत्यामभुत्सोमप्रभभूपस्य सुप्रभ ।

वसुपेणचरोऽस्यासीदनुज पुरुषोत्तम ॥ ८ ॥

तेथून तो द्वारावती नगरीचा राजा सोमप्रभ व राणी जया-
वती याच्या पोटी सुप्रभ नावाने जमला त्याच्या सीताराणीपासून
त्याला पुरुषोत्तम नामक मुलगा झाला ता वसुपेणाचा जीव होय

तैच्छूय नारदाच्छ्रुत्वा काशीशो मधुसूदन* ।

तौ चण्डशासनभरौ तेनैवेभादिककरम् ॥ ९ ॥

काशीनगरीचाराना मधुसूदन यान नारदापासून पुरुषोत्तम

१ मवातेरेऽल्प्य गासन कातो भूयामिति सकल्प २ परा
उत्कृष्टा स्थिति अष्टदशममुद्रायु ३ जंबूद्वीपस्थे ४ शातनामा ५
सहस्रारे ६ द्वारावती च स्यात् । ७ तस्य पुरुषोत्तमस्य ८ चण्डशासनचर
९ प्रचंडात्रातपरौ १० नारदेनैवगजस्तनादिकर ।

व सुप्रभ याचें वाढतें सामर्थ्य ऐकेले तेव्हा त्यानें हत्ती वगैरे का
भार बसूल करण्यासाठीं नारदाळा पाठविलें

प्रातिलोम्य तयोःश्रुत्वाक्रुद्धस्तां हन्तुमागतः ।

स हतो विष्णुना सारि क्ष्मागतोन्त्या बलैःशिवम् ॥ १० ॥

त्याची उलट उत्तर ऐकून तो त्यांना मारण्यास गेला तेव्हा
पुरुषोत्तमानें त्याला मारले पुढें पुरुषोत्तम मरून सातव्या नरकात
गेला म्हणून सुप्रभला फार दुःख झाले तेव्हा त्यानें सोमप्रभ तीर्थ
कराजवळ दीक्षा घेऊन कठिण तप केले व तो मोक्षाळा गेला

इति श्री अनन्तसुप्रभपुरुषोत्तममधुसूदनेतिवृत्तौ चार
चतुर्दशम् ॥ १४ ॥

यःसुसीमापुर पूर्व धातकीखण्डवत्सगे ।

नृपो दशरथःस्तावैदिन्दुग्रहणदर्शनात् ॥ १ ॥

धातकीखंडाच्या पूर्वेस मरेपर्यंतानेव निदेहक्षेत्रातील बस
देशात सुसीमापुरीत दशरथ नामक राजा राज्य करीत होता त्या
ला चंद्रग्रहण पाहून त्रैराग्य उत्पन्न झाले

दीक्षितःस्तीर्थकृत्पुण्य ३ वासवार्थसिद्धिंशम् ।

श्रुत्वाभानुमहाराज तोंको रत्नपुरेऽजनि ॥ २ ॥

दीक्षा घेऊन त्यान पोटागभायनाचे चिंतन केले ३ ताथकर
नामकर्म बापले तेथून तो सवाथासिद्धि नामक स्वगात अहमित्र

१ शुभत्व २ सप्तमी ३ पश्चात् ४ सुख ५ सुप्रभागे ।

झाले. पुढें तो रत्नपुरचा राजा भानु न राणी सुप्रभा याया पोटी जमला.

वीक्ष्योल्का यानमारुढः सयमारुढकेवल ।

प्ररुढ र्मतीर्थोऽसौ र्मो धर्म तनोतु नः ॥ ३ ॥

एकदा उल्कापात पाहून र्मनाथाना बेराग्य उत्पन्न झाले न त्यानी दीक्षा घेऊन तप आचरिले धर्मतीर्थ प्ररुढ करून जे मोक्षाला गेले ते धर्मनाथतीर्थकर आमचे रक्षण करोत

मेरो प्रेत्यगिह द्वीपे वीतशोकापुरीपतिः ।

नरादिवृषभस्तप्त्वा तपो दमवरान्तिके ॥ ४ ॥

मेरु पर्वताच्या पश्चिमेस याच घातकी खटातील राजगृह नगरीत नरवृषभ नावाचा राजा होता त्याने दमवर मुनीजवळ दीक्षा घेऊन तप आचरिले मरणानंतर तो सहस्रारनामक स्वर्गांत देव झाला

सहस्रार समापास्मिस्तथा राजगृहे नृप ।

सुमित्रो मल्लतादृप्तो राजसिंहेन भूभुजा ॥ ५ ॥

त्याच राजगृहीचा राजा सुमित्र चागला मल्ल हाता न त्यामुळ त्याला गर्व झाला होता राजसिंह नामक दुसरा एक मल्लराजा राजगृहीस एकदा आला

निर्जितो दैर्युया कृष्णाचार्यान्ते दुर्धर तप ।

कृत्वा मृतो निदानेन माहेन्द्रेऽभून्महद्विक ॥ ६ ॥

१ प्ररुढ प्रसिद्ध धर्मतीर्थ यस्य स २ पश्चिमे ३ महयुद्धेन ४ सिंहानि क्रीडितादिक ।

दृढयुद्धात् त्यानें सुमित्राला निकले तेव्हा तो फार खट्टु झाला
 व कृष्णाचार्याजवळ जाऊन त्यानें दीक्षा घेतली सिंहनिष्क्रीडितादि
 घोर तपें आचरून त्यानें निगान बायले कीं आपण बलिष्ठ राजा-
 व्हानें, मरणां तर तो चाध्या माहेद्र नानक स्वात महद्विकदेव झाला

आद्योऽथ सिंहसेनस्य सन्नु'खगपुरेशिन' ।

सरीरा सुदर्शनोऽन्योऽभृद्विष्णुःपुरुषसिंहक' ॥ ७ ॥

खापुरचा राजा सिंहसेन व राणी विजया यांच्या पोटी नर-
 वृपभाचा जौन स्वातून सुदर्शन नावानें जमला त्याच राजाला
 अविकाराणीनामून सुमित्राचा जाव स्वातून येऊन विष्णु नावानें झाला

राजसिंहचरो भ्रान्त्वा तैतो हास्तिनपू पति. ।

मधुर्क्राडाभिधो जज्ञे यार्चमानस्तैत.करम् ॥ ८ ॥

रानसिंहमळाचा जाव अनेक योनीत जन्मत हस्तिनपुरचा
 राजा मधुर्क्राड नांवें करून झाला व त्यानें सुदर्शन व विष्णु-पुरुष-
 सिंह रानारुडे करनार मागितला

कैशवेन हतोऽगच्छदवधिस्थानमन्वरि ।

धर्मतीर्थकराष्टब्धवोषि'सिद्धिमगाद्गल ॥ ९ ॥

तेव्हा त्या दोघनीं करनार नाकारल्यावर तो युद्धात्त आला व
 विष्णुकडून मारला गेला त्रिगृहि नंतर मेल्या व सातव्या
 नरकात गेला त्यामुळे सुदर्शनाला वेसाग्य वाटून त्यानें

१ नरवृत्तमचर २ सुभिनचर ३ वदनतर ४ ददगमाख्यप्रधानमु-
 खेन कृत्वा ५ पुरुषविंशत् ६ पुरुषसिंहेन सह ।

धर्मनाथतीर्थकरजवळ दीक्षा घेतली व तपश्चर्येने केवलज्ञान प्राप्त करून घेऊन तो मोक्षाला गेला

त्रिचित्रपुरेराण्मध्यग्रेवेयकमगात्तप' ।

तप्त्वा नरपतिर्वासुपूज्यान्ते कोशलापतेः ॥ १० ॥

मघवा यः सुमित्रस्य पुत्रो भूत्वा स चक्रिताम् ॥

भुक्त्वापाभयघोपाख्यकवलयन्ते पर पदम् ॥ ११ ॥

त्रिचित्रपुरचा राजा नरपति नामक होता त्याने तप आचरून मध्यम ग्रंथेयक नामक स्वर्गांत अहर्मिद्रपद मिळविले. तेथून तो अयोधेचा राजा सुमित्र व राणी भद्रा याच्या पोटी मघवान नावाने नमला तो चक्रवर्ती होता परेच जैभय भोगल्यानंतर लाला उपरति झाली व त्याने अभयघोष निनेद्राची वाणी ऐकून दीक्षा घेतली परीच तपश्चर्या करून तो मोक्षाला गेला

अथाच्युतादेत्य सूर्यवशजोऽनन्तवीर्यजः ॥

चक्री सनत्कुमारोऽभूत्साक्रेतेऽनन्तरूपवान् ॥ १२ ॥

अयोधेचा सूर्यवंशी राजा अनन्तवीर्य व राणी सहदेवी याच्या पोटी अच्युतनामक सोळाऱ्या स्वर्गातील देवाने सनत्कुमार नावाने जन्म घेतला हा मुलगा रूपान असून चक्रवर्ती होता

सौधर्मेन्द्रस्तुत श्रुत्वा तद्रूप वीक्ष्य ससदि ।

द्वो देवावूचतुस्त भो चक्रिन् ' शृणु यथाश्रुतम् ॥ १३ ॥

१ त्रिचित्रपुरागरस्य गार्थो रणतितामा । २ सुमित्रस्य । ३

तस्य रूप ।

॥ सौगमेंद्राच्या समेत सनत्कुमाराच्या रूपाची स्तुति केलेली ऐकून दोन देव ते प्रत्यक्ष पाहण्यास आले । व खूप होऊन हसणाले

रूप तथैव ते हेतुर्न्यूनमद्यक्षणान्मनाक् । ॥ १३ ॥

श्रुत्वेति चक्री निर्विद्य दीक्षितो वितपैश्वरन् ॥ १४ ॥

हे चक्रवर्ति, तुझे रूप असामान्य आहे खरें पण आज आर्क्ष प्रथम पाहिल्या पेक्षा आता तें थोडेसें कमी झालें आहे ते ऐकून त्याला वैराग्य उत्पन्न झालें व दीक्षा घेऊन त्यानें तपश्चर्या केली

प्राप्तर्द्धिः प्रसहन्व्याधीन्सौधर्मेण पुन स्तुतः ।

वैपीभूयामरैः कश्चित् परार्क्षितुमागतः ॥ १५ ॥

तपश्चर्येत तो दुःख न मानता अनेक व्याधि सहन करू लागला हसून सौगमेंद्रानें त्याची पुन्हा स्तुति झाली ती ऐकून एक देव वेद्याचा नेप घेऊन त्याची परीक्षा करण्यासाठीं आला

भो मुने ! हन्मि ते व्याधीनित्युक्तस्तेन सोऽवदत् ॥

शरीरस्पर्शमात्रेण पश्य शाम्यन्ति मे गदाः ॥ १६ ॥

हे मुने, मी तुझी व्याधि नाहींशी करतो असे देवाने हटले तेव्हा शरीराला स्वतः स्पर्श करून मुनींनीं आपलें सर्व रोग नाहींसे केले

१ कारण किंतु वतते २ इषत् ३ विशिष्ट ४ संकेश विना सहमान ५ वेद्यवप धृत्वा ६ हस्तस्पर्शेन स्वव्याधि प्रक्षमय्य प्रत्यय उत्पादित ।

हर जन्मजरादीश्वेदसि वैद्यः इतीरितः ।

त स्तुत्वागात्सं गां सोऽपि हत्वा कर्माण्यकायतांम् १७

व ते त्यास ह्यणाले की त् वैद्य आहेस तर जन्मजरा-
दिव्याधीचें निगारण कर ते ऐकून देन स्वर्गाला परत गेला न
चक्रवर्ती सर्व कमाचा उच्छेद करून अशरीरी बनला ह्यणजे मो-
क्षाला गेला

इति श्रीधर्मनाथसुदर्शनपुरुषसिंहमधुक्कीडमधव
सनत्कुमारचरित पञ्चदशम् ॥१५॥

श्रीषेणो मलये योऽभूद्देशे रत्नपुरे नृपः ।

इन्द्रोपेन्द्रौ सुतौ सिंहनन्दितानिन्दितारययोः ॥१॥

मलय देशातील रत्नपुरात श्रीषेण नामक राजा होता त्याला
सिंहनदिता न अनिदिता नामक दोन राण्या होत्या पहिलीचा
मुलगा इन्द्रसेन व दुसरीचा उपेन्द्रसेन

पत्न्यो सोऽजीजनद्विप्रस्तत्रियो सत्यभामिका ।

संपञ्चाश्वर्यमादित्यगत्यरिञ्जयचारणौ ॥ २ ॥

१ कथित २ देव ३ स्वयम् ४ चक्रा ५ सिद्धत्वमगात् ६
इन्द्र इन्द्रसेन सिंहनदितापुत्र उपेन्द्र उपेन्द्रसेनोऽनिदितापुत्र ७ पत्न्यो
भीययोर्विप्रये सुतौ अजीजनत् । ८ कपिल । ९ मगधदेशाचलग्रामवास्त
व्यविप्रधरणी नटसत्कदासीपुत्रस्य कपिलारयस्य पत्नी १० राजा ११
रत्नवृष्टि , पुष्पवृष्टि , सुरदुदमिनि स्वन , सुवात , साधुवादश्चेति दानस्या
श्रयपचक्र पञ्चाद्वयसहित ।

मगधदेशातील अचलगांवचा ब्राह्मण धरणीजट व ब्राह्मण
अमिला याच्या पोटी इद्रभूति व अग्निभूति नामक दोन पुत्र जमले
त्या ब्राह्मणाचा कपिल नामक एक दासीपुत्र होता रत्नपुरा
सयक ब्राह्मणाने जवू ब्राह्मणीपासून झालेली सत्यभामा कपिला
दिली तो श्रृंगेण राजाच्या दरगारी काही दिवस होता प
त्याचें हीनकुल कळल्यावर त्याला हाकळून देण्यात आलें रत्नपुरा
एकदा आदित्यगति २ अरिजय नामक चारणमुनि आले त्यांना
राजानें आहार दान केल्यामुळे पाच आश्व्यांची वृष्टि झाली
(रत्नवृष्टि, पुष्पवृष्टि, सुरदुदुभीनिनाद, सुगधीवारा, व जयजय
कार हीं पाच 'आश्वर्ये' होत)

सन्तप्यन्निन सोऽवेध्नात्पुण्य तांश्चानुमोद्य ततै ।

पुत्रावनन्तमैतियुद्भग्नाज्ञावनु सोऽय्यदा ॥ ३ ॥

मुनीला आहारदान केल्यामुळे श्रृंगेण राजाला व त्याला अनुमोदन
दिल्यामुळे सिंहनदिता, आनदिता २ सत्यभामा या तीघींना उत्तर
कुरुभागभूमीतील आयुष्याचे बंधन झाले कौशात्रीनगरीचा राजा
महाबल व राणी श्रीमती याची मुलगी श्रीकाता इद्रसेनाला दिली
होती तिच्याबरोबर अनंतमती नावाचा दासी पाठराखीण आली
होती तिच्याशी उपेंद्रसेनाचा सवध घडला

१ राजा २ तिस्र अवघ्नन् ३ दीयमान दान ४ इद्रसेनपत्न्या-
श्रीकाताया विलासिन्यै अनंतमतिनाम्नै युधि भग्ना आशा यकाम्या-
ता निमत्तकृत्य

रतु गतो वने घ्रात्वा विषपुष्प मृतःसमम् ।

ताभिश्च धातकीखण्डप्राङ्मेरूदक्कुरावभूत् ॥ ४ ॥

त्यामुल्ले इदसेन चिडला व दोघाचें युद्ध जुपलें त्याना आय-
ण्यासाठीं राजा दोन राण्या व सत्यभामेमेह गेला असता त्यानीं
एक विपारी फूल हुगले व ते चौघे तेथें मेले धातकीखडात मेरू-
पर्वताजवळ उत्तरकुर नामक भोगभूमीत राजा व सिंहनदिता
आणि अनिदिता व सत्यभामा या चार जागाची दोन आर्य
जोडपीं जमली.

सिंहनन्दितया भोगान्भुक्त्वा तत्रार्ययार्थं स ।

सौधर्मेऽभूत्सत्यभामापत्नीकोऽनिन्दितौचर ॥ ५ ॥

त्या उत्तरकुरुभोगभूमीत सिंहनदितेसह बराच काळपर्यंत
भोग भोगून श्रीपेण सौधर्मस्वर्गात देव झाला. अनिदितेचा जिव
आर्य व सत्यभामेचा जीव आर्या झाला होता हें जोडपेंहि सौधर्म
स्वर्गात गेलें

आर्योऽपि तौ मिथः प्रीतौ श्रीपेणार्यचरोऽमरः ।

अत्रामितादितेजस्को द्विश्रेणीद्वत्त्रिंशत्प्रभूत् ॥ ६ ॥

१ उदक्कुरौ २ पत्नीभूतया ३ अनिदिताराज्ञी तत्रार्योऽभूत् सत्यभा-
मा च तस्य पत्नी । ४ श्रीपेणश्चायचरो देव श्रीप्रभनामा श्रीनिलय विमाने
जात । श्रीपेणपत्नी च विद्युत्प्रभाख्या सिंहनदितायाचरी । तथा अनिदिता
वचरो देव विमलप्रभाख्ये विमाने जात । तत्पत्नी च शुक्लप्रभाख्या सत्य
भामायाचरी सिंहनदिताचरी ज्योति प्रभा जाता । सत्यभामाचरी सुनारा
जाता । ५ अस्मिन् भरतक्षेत्रे विजयाद्वदक्षिणश्रेण्या रघनूपुरचक्रवालधुरे
६ ज्योति प्रभा ।

ही आर्य-जोडपी परस्परानर 'फार प्रेम करीत ' श्रृषेणाचा जीव श्रीनित्यप्रिमानात श्रीप्रभनामक 'देव'शाला व 'सिंहनदिता विद्युत्प्रभानामक देवी शाली अनिदितेचा जीव विमलप्रभानामक प्रिमानात 'देव' शात्र व सत्यभामेचा जीव सुतारादेवी शाली 'चक्र' चालरथनूपुरचा राजा उग्रलनजटी विद्याधर व राणी 'पायुवेगा' याना स्वयप्रभानामक पुत्री शाली सुरम्यदेशातलि पोदनपुरचा राजा प्रजापति व राणी मृगावती याच्या उदरी त्रिपृष्ट जमला याला स्वयप्रभा शिली

त्रिपृष्टविष्णुमंत्रेण स्वयम्प्रभावृतत्सुखम् ।

सुतारा तत्स्वसा श्यालीभूत श्रीविजयार्ह्यम् ॥ ७ ॥

पोदनपुरच्या प्रजापती राजास भद्राराणी पासून विजय जन्मला त्रिपृष्ट विष्णूला स्वयप्रभेपासून ज्योतिप्रभा नामक मुलगी शाली व विजयभद्र आणि श्रीविजयनामक दोन मुलगे शाले स्वयप्रभेला अर्ककीर्तिनामक भाऊ होता त्याची पत्नी ज्योतिर्माळा, त्यांना अमिततेज नामक पुत्र व सुतारानामक पुत्री शाली ज्योतिः प्रभा अमिततेजाला देण्यात आली व सुतारा श्रीविजयाला देण्यात आली

तौ हता प्राग्भवमेभ्यः शनिघोषस्वर्गेशिना ।

प्रत्यानीयाद्भवान्शंसयम विजयार्हत ॥ ८ ॥

१ अत्र नूमी पित्रा सहाय्य २ सुख यथा भवति ३ अमिततेजस्ते भगिनी ४ विमलप्रभचर ५ सुतारा ६ सप्राम विधाय ७ ग्रहाणा । ११

चमरचचापुरचा राजा इद्राशानि ३ राणी आसुरिका याच्य
पोटीं अशनिघोषनामक त्रिधाधर पुत्र जमला. त्यानें सुतारेला पाहून
ताच तो माहित होऊन तिला पळवून नेली. एक मायामृग निर्माण
करून त्याच्या मागे त्यानें श्रीविजयला लावले होते वेनाळनामक
त्रिधेला सुतारेच त्पोटे रूप देऊन प्रसविले होते श्रीविजय शिका-
रीहून परत आल्याप्ररोवर साप चाकत्याचें ढोंग करून वेताली
मरून पडली सुताराच मेला असे मानून श्रीविजय शोक करीत
होता इतक्यात एका त्रिधात्रानें अशनिघोषाशा लढून तिला आणून
पोहोंचविली विजय अरिहताजगळ अशनिघोषानें दीक्षा घेतली
अमिततेज श्रीविजयाच्या मदतीस आला त्यानें हि देशसयम स्वीकारला
सं गृहीत्वा चिर तप्त्वा मासायुः प्रायंतो मृत ।

कृत्वाष्टाहमह सख्यमानतेऽभूभिर्दोनिना ॥ ९ ॥

देशसयम घेऊन त्यानीं अष्टाहिक पूजा केली एकम-
हिना आयुष्य उरलें असता त्यानें नटनमुनीजगळ दीक्षा घेतली
३ अमिततेज तेराव्या आनत स्वगात नवार्त निमानात मणिचूल
नामक २३ झाला आणि श्रीविजयहि त्याच स्वगात स्वास्तिक
निमानात मणिचूलनामक २३ झाला

ततोऽत्र वत्सकावत्या प्रभाकर्या बलाच्युतो ।

स्त स्मापराजितानन्तवीर्यो स्तमितसागरा ॥ १० ॥

१ अमिततेजा २ सयासात् ३ अष्टाहिक कृत्वा द्वाविंशतिदिन
संपादित ४ श्रीविजयेन सह ५ अमरगुरुमुनितो त्रिभुवनोदभवोदित त्रि
पृथग्विध धृत्वा कृतविष्णुलक्ष्मीनिदानेन ६ स्तमितसागरपुत्री

जबुद्धीपात पूर्वनिदेहक्षेत्रात वत्सकायती देशातीळ प्रभाकरा
नगरीत राजा स्तिमितसागर व राणी वसुधरा याच्या पोटी रविचूलदेव
अपराजित नामें करून जमला व त्याच राजाच्या वसुमती राणीस
भणिचूलदेव अनतरीर्य नामानें जमला

सिद्धविधौ नर्तकीप्सु दमितार्यर्द्धचक्रिणम् ।

हत्वा तत्र हरिर्भुक्त्वा मही घामौऽहसोऽजनि ॥११॥

हे दोघे भाऊ परस्परावर प्रेम करीत राग्य करीत बर्करा व
चिलातिका या दोन नर्तिकाचें नृत्य त्यांना फार आवडे शिन्मदिर
नगराचा राजा दमितारि याला त्या नर्तकीचा मोह पडला, त्यानें
त्या मागविल्या पण बरील दोघा भावानीं त्यांना पाठविलें नाहीं व
स्वतःच विद्यादेवीच्या साहाय्यानें त्या नर्तकीचा वेप घेऊन गेले व
राजाला सतुष्ट केलें या बेधधारी दोन नर्तकी जवळ राजकन्या
कनकश्रीला नर्तन शिकण्यास ठेवले तेव्हा हे दोघे भाऊ तिला
पळवून घेऊन गेले दमितारीला सर्व प्रकार कळल्यावर तो प्रभा-
करी नगरीवर चाल करून गेला अपराजित व दमितारीची लढाई
जुपली अनतरीर्यनें त्याला ठार मारलें अनतरीर्यनारायण मरून
रत्नप्रभा नामक पहिल्या नरकात गेला

रामोऽच्युतेन्द्रस्तपसा ततोऽहीन्द्रभुवा दृशा ।

खगद्भूत तपः प्राप्य त निन्य सं प्रतीन्द्रताम् ॥१२॥

१ पापेन घर्माया जात २ अजनि ३ उत्पन्नेन सम्यक्त्वेन ४ अनत-
रीर्यचर ५ अन्युतेन्द्र ।

। त्यामुळे अपराजित उलदेवास फार दुःख झाले त्याने यशो-
 धर मुनीजकळ दीक्षा घेतली अग्निज्ञान उत्पन्न झाल्यावर एक
 महिनाभर अनगनव्रत आचरून तो अच्युतस्वगात इद्र झाला
 स्तिमितसागर मेन्यावर धरणेद्र झाला होता त्याने अनतवीर्याच्या
 जीवास बोध केल्यावर पहिल्या नरकातून निघून तो मेघनाद त्रिधा-
 वर झाला पुढे मुनि बनून मेन्यानंतर अच्युतस्वगात प्रतीद्र
 झाला,

च्युत्वन्द्रो मङ्गलावत्या चक्री वज्रायुधोऽभवत् ।

युवराजोऽन्यःसहस्रायुध क्षमङ्करीपतेः ॥ १३ ॥

अपराजिताचा जीव स्वर्गातून याच द्वीपात मंगलावती देशा-
 तील रत्नसचयपुराचा राजा क्षेमकर २ राणी कनकचित्रा याच्या
 पोटी वज्रायुध नावाने जमला अनतवीर्याचा जीवहि स्वर्गातून
 येऊन त्याच राजाला लक्ष्मीमती राणी पासून सहस्रायुधनामें
 करून झाला

शुद्धदृक्सावनिश्चक्री तपसापाहमिन्द्रैतान् ।

सानुज पुष्कलावत्यामयासौ पुण्डरीकिणीद् ॥ १४ ॥

सम्यग्दर्शन प्राप्त करून घेऊन वज्रायुवाने क्षेमकर अरिहता-

१ प्रतीन्द्र २ इशानेद्रस्तुत दशनविशुद्धिस्तब्धवणादायातेन कृत
 वादेन विचित्रभूतदवेन पूजितस्तथा विद्युद्दण्डचरखटुकृतोपसर्गं भुक्त्वा
 प्राप्तचक्रश्रीश्च अनुगाम्यवधियुक्त । ३ उपरिमग्नैवेयकाधोविमाने सौमन
 साख्ये ।

जवळ जाऊन भागामुलासह दीक्षा घेतली व ते दोघे ऊर्ध्वप्रैयेक
स्वगातील सौभनस नामक त्रिमानात अहमिंद्र झाले पुष्कलायती
देशातील पुडरीकिणी नगरांत राणा घनरथ व राणी मनोहरा यांच्या
मौदीं ज्जायुज अहमिंद्र मेघरथ नामें करून जमला

जज्ञे घानरंथिर्मघरथो दृढरथोऽपरः ।

प्रबोध्य कुक्कुटौ गृध्रकपोतौ चाप्य वन्यताम् ॥१५॥

अहमिंद्र सहस्रायुधहि राजा घनरथालाच मनोरमा राणी
पामूत दृढरथ नामेंकरून झाला - दोन - कोंबड्याची झुज दोन
दासीनीं लायली व कोंबडे मेले त्याची भगयला मेघरथानें अशी
सांगितली हे दोन कोंबडे भद्र व धन्य नामक सरखे भाऊ होते
आपापसात लढून मेळ्यावर स्वतर्ण व नामकर्ण नामक हत्ती झाले
तेथे परस्पर लढून मेळ्यावर ते जीव अयोयच्या गजव्याचे घरी
रेडे झाले तेथे झुज खेळून मेळ्यावर दोन मेढे झाले व टक्कर
खेळून मेले आणि या भगात कोंबडे झाले मेघरथाच्या आश्रयास
एकदा एक कवुतर आले व पाठोपाठ गृध्रपक्षीहि आला व आपण
क्षुत्पीडित असल्यामुळ कवुतर खाण्यास द्या न्हणाला - तेव्हा त्या
दोघाची भगयली त्यान सांगितली पूर्वभगात ह दोघे जनमित्र
व नद्विषेण नामक प्राणी होते व लढन मेले आणि गृध्रकपोत
झाले गृध्रकपोत मेळ्यावर अनुक्रमे सुरूप व अतिरूप नामक
व्यतर देन झाले

दत्तीज्यात्रतशीलाप्तपुण्याद्येपिस्तप श्रितः ।

पितुस्तीर्थकृतो वद्धतीर्थकृत्वःसहानुज ॥ १६ ॥

मुनीनां आहारदान, उपवास, तायकरपूजन गंगेरे व्रते
आचरून मेघस्थाने घनराजगळ दीक्षा घेतली एकादशागार्चे
अध्ययन करून त्याने तीर्थकरनामकर्म गंगेरे दृढस्थानेहि
दीक्षा घेतली

सर्वार्थसिद्धौ प्राप्तः श भुक्त्वास्मिन् विश्वसेनतुक् ।

कामः शान्तिरभूच्चक्री तीर्थकृच्चानुजानुजः ॥ १७ ॥

कुरुजागलदेशातील हस्तिनापुरात राजा अजितसेन व राणी
प्रियदर्शना याच्या पोटी जमलेला विश्वसेन नामे करून राजा राज्य
करत होता गंगारदेगात गंधार नगरचा राजा अजितजय व राणी
अजिता याची मुलगा ऐरा विश्वसेनास देण्यात आली त्याच्या पोटी
मेघरथ स्वगातून येऊन शातिनाथ तीर्थकर जमले दृढरथ चक्रायुद्ध
होऊन जमला

चक्रायुधो गणेशश्च जात्वीश स्व विभूषयन् ।

दृष्ट्वादर्शे निजञ्जायाद्वयमुद्धतयोधिकः ॥ १८ ॥

अनिदिताराणी, निमलप्रभदन, श्रात्रिजय, देव, अनन्ततीर्थ
नारायण, नारका, मेघनाद, प्रताद, सहस्रायुष, अहर्मिद्र दृढरथ,
अहर्मिद्र इतक्या भयान्न आलेल्या तो दृढरथाचा जाय चक्रायुष

१ पुण्येन ऋषि राजर्षिजात २ पुत्र ऐरागर्भे ३ पूर्वमनुज इदानी-
मपि अनुजश्चक्रायुष ४ भविनि मृतवदुपचार ।

शाला न शातिनाथ तीथकराचा गणपर शाला अनेक नर्थ राज्य
वभन भोगल्यातर शातिनाथाना आरशात आपलीं तेन प्रतिनिवे
पाहून तेराग्य प्राप्त शालें

सयम्य जीवन्मुक्ताऽभूत्तौ भव्यान्भववारिधेः ।

उद्धृत्य निर्वृतिं प्राप्तौ दिश्यास्ता न शिवश्रियम् १०

दीक्षा घेउन त्यानीं तपश्चर्या केली न केवळी ननन भव्य
जन्मना ससारसागरातून तारलें आणि त्यानीं निर्गणपद मिळमिलें
ते शातिनाथ तीथकर व चक्रायुष गणपर आह्वाला माक्षलस्मी देगेत

श्रीपेणो भोगभूम्यार्यः सौधर्मे श्रीप्रभामर ॥

खगेन्द्रोऽमिततेजस्क आनते त्रिदशो बलः ॥ २० ॥

योऽच्युतेन्द्रोऽभवच्चक्री बुधा त्रैवेयकामरः ॥

नृपो मेघरथोन्त्योऽहर्मिद्रः शातिः स पातु न ॥ २१ ॥

श्रीपेण, उत्तरकुर भोगभूमीतील आर्य, सौधर्म स्वगातील श्रीप्रभ-
देव, त्रिधाधर, आनतस्वगात देव, बलभद्र अच्युतेद्र, यज्ञायुध,
अहर्मिद्र मेघरथराजा व अहर्मिद्र इतकी भगवान्नी भोगून आलेला जीव
शातिनाथ नामक तीथकर शाला तो आमचें रक्षण करो -

॥ इति श्रीशान्तिनाथपुराण पौडशम् ॥ १६ ॥

सुसीमेद् प्राग्बिदेह धिवत्ससिंहरथोऽवज ।

दिवोल्कापातमालोम्य दीक्षितो वृषभाद्रुरो ॥ १ ॥

जवूद्धीपात पूर्णबिदेह क्षेत्रात वत्स देशातील सुसीमा

१ तीथकृद्रणधरो २ अपराजित ३ दिवस

नगरीत राजा सिंहस्थ राज्य करीत होता एकटा दिवसा झालेला
उल्कापात पाहून त्याला नेराग्य प्राप्त झालें ३ वृषभमुनीच्या जखळ
दीक्षा घेऊन त्यानें तप आचरिले. पोढाग भाजनाचें चिंतन करून
त्यानें तीर्थकरनामकर्म वागळें

उद्धर्तृथीकरत्वोजादन्त्यां दिवमतःसुतः ।

यो भूत्वा सूरसेनस्य कुरुराजस्य हस्तिने ॥२॥

शेनटीं समाग्रिमरण साधून तो सर्गार्पसिद्धि निमानात अह-
मिंद्र झाला, तेथून कुरुराजाल देशाताळ हस्तिनापुरचा राजा सूर-
सेन व राणी श्रीकान्ता याच्या पोटी तो कुथुनाय नामेंकरून जमला
प्राप्य चक्रिश्चिय जातु रन्त्वागच्छन्वनान्मुनिम्

हृष्ट्वा तप स्थ भुक्त्वेन्द्रचक्रित्वे एष मोक्ष्यते ॥ ३ ॥

त्याला चक्रवर्तित्व प्राप्त झालें एकदा तो मत्र्यासह वनक्रीडा
करून येत असता त्यानें एक तपस्वी पाहिला असें तप केळें
अमता चक्रवर्तीचे नेमन प्राप्त होत ३ मोक्षहि मिळतो असें
कुथुनाजानें सांगितलें

इत्थं व मन्त्रिणा पृष्टां तृष्टपूर्वभवस्तपः ।

कृत्वार्हन्त्य गतश्चक्रे तीर्थ कन्धु नमामि तम् ॥ ४ ॥

मत्र्यानें प्रिचारलेल्या प्रश्नास उगीळ उत्तर देऊन कुथुनाजानां
पूर्वभवातून केलेल्या तपश्चर्येचें स्मरण झालें नंतर दीक्षा घेऊन त्यानीं

१ सवायसिद्धि २ श्रीकान्तागर्भे ३ कचिदातपस्यागस्थ ४ चेत्कदाचि
दस्मिन्ने ३ मोक्ष्यते तर्हि इद्रचक्रित्वे भुक्त्वा मोक्ष यास्यति ।

તપ આચરૂન કેવલજ્ઞાન મિલધિલેં, વ ધર્મતીર્થ સુલ્લ કરૂન ભાશા
લા ગેલે ત્યા કુથુનાયાના મી નમસ્કાર કરતો

इति श्रीकुन्धुनाथस्य सप्तदशम् ॥ १७ ॥

कञ्जक्षेमपुरं तदंग्राजभूद्वनपतिर्नृप ।

नन्दतीर्थकरात्प्राप्तसयमોर्जिततीर्थकृत् ॥ १ ॥

કચ્છ દેશાતીલ ક્ષેમપુરાત ધનપતિનામક રાજા રાજ્ય કરા
હોતા ત્યાને નદતીર્થકરાચી બોનવાળી એકન દીક્ષા ઘેતલી વ ત
શ્વરણ કરૂન તીર્થકર નામકર્મ વાધલે

● ગત્વા જયન્તમાગત્ય હસ્તિનેશાત્સુદર્શનાત્ ।

પ્રાપ્તજન્માત્રચક્રશ્રીઃ શર્મ્મેયક્ષયેક્ષણાત્ ॥ ૨ ॥

તેયૂન તો જયત નામક ત્રિમાનાત અહમિદ્ર જ્ઞાઝા વ પુ
હસ્તિનાપુરચા રાજા સુદર્શન ત રાણા મિત્રસેના યાચ્યા પોટી જમલ
અરનાયાના ચક્રતર્તીપદ પ્રાપ્ત જ્ઞાલે વરીંચ વર્ષે એશ્વર્ય ભોગલ્યાનર
ત્યાના શરદૂત્તાલ ઢગ એકદમ ત્રિલયાલા ગેલેલે પાહુન વેરાગ્મ
ઉત્પન્ન જ્ઞાલે

આદાય સયમ લઙ્ગવા ફેવલ ધર્મદેશનાત્ ।

વિશ્વમુદ્દૃત્ય ચ સિદ્ધ મ્પરામિ તમર મમુમ્ ॥ ૩ ॥

દીક્ષા ઘેતન્યાનર ત્યાના કેવલજ્ઞાન પ્રાપ્ત જ્ઞાલે ધર્મતીર્થ પ્રત

૧ જવ્દ્વીપગ્રામિદેહે ૨ ઋર્જિત પાઠ ઋર્જિતમુપાર્જિત ૩ મિત્રસેનાગર્મે

૪ ચક્રપ્રાયસ્ય સ ગ્રામજન્મા ।

तित करून त्यांनीं भव्यजीवाचा उद्धार केला व मोक्षपद मिळविलें
त्या अरनाथांचें मी स्मरण करतों

भूपालारयो नृपोऽग्रासीजितो युद्धेऽरिभिस्तप* ।

सम्भूतान्तं स कृत्वागा महाशुक्र निदानवान् ॥४॥

याच भरतक्षेत्रात भूपाल नामक राजा होता एका युद्धात
त्याचा पराजय झाल्यामुळे खिन्न होऊन त्यानें समृतमुनीजवळ टीका
घेतली व खूब तपश्चर्या करून त्यानें निदान केलें कीं आपणाला
चक्रवर्तिपद प्राप्त व्हायें समाप्तिमरण साधल्यानंतर तो महाशुक्र ना-
मक दहाव्या स्त्रगात देव झाला

सहस्रबाहु रिक्षबाहु* सञ्चिते ऽ जनि तत्प्रिया ।

जाता चित्रमति कन्याकुब्जगटपारतात्मजा ॥५॥

कौशल देशाताल अयोध्यानगरात इश्याहु राजाचा सहस्रबाहु
राजा राज्य करत होता त्याच्या राणीचे नाव चित्रमति ती कुब-
ज देशाच्या पारत नामक राजाचा मुलगा होता

तत्पुत्रं वृत्तवीरश्च तापसस्तत्पितृव्यैज ।

जमदग्निर्दण्डाहिहरिशर्मचरागरौ ॥ ६ ॥

त्यांना वृत्तवीर नामक पुत्र झाला राजा सहस्रबाहुचे काका
शतत्रिंशु यांना पारत राजाचा ग्रहिण श्रामता दिला होता

१ एकाभूतयदुग्गुभि २ भूयाम चक्रित्वमिति ३ पारतनृपस्य
पुत्री चित्रमति ४ सहस्रबाहुनृपस्य ५ सहस्रबाहु पितृय शतत्रिंशुस्तथ्य
भार्या श्रीमती सा पारतस् भगिनी तस्या श्रीमत्या पुत्रो जमदग्नि

त्याना जमदग्नि नागाचा पुत्र झाला तालपणीच त्याची आई मेल्या
वर त्यानें दीक्षा घेतली व तपश्चरण केलें दृढग्राही राजा न हरि
शर्मा या नागाचा ब्राम्हण हे दोघे मित्र होते

अपुत्रस्ये गतिर्नास्तीत्यापन्वा कीचकाकृती ।

परिणायितवन्तो त रेणुंकी पारताङ्गनाम् ॥७॥

दृढग्राहानें जिनदीक्षा घेतली हरिशर्मा तपस्वी होऊन मेल्या
नंतर ज्योतिषी देव झाला तपस्व्याचें तप अशुद्ध असतें व जैन
मुनींचेच तप खरें ही गोष्ट ज्योतिषदेवाला दाखवून देण्यासाठीं
सोऽमदेवानें दोघानाही चिमणीचे रूप देऊन जमदग्नीच्या दाढी
मिशात जाऊन वास्तव्य केलें निपुत्रिनाला शुभगति नाहीं
असें त्या चिमण्या आपसात बोद्ध लागल्या ते ऐकून जमदग्नि
तपश्चर्या सोडून कायाकु-न देशाच्या राजाकडे गेला तो
राजा त्याचा मामा होता त्याला आपली लग्न करण्याची
इच्छा जमदग्नीन सांगितली पण कायकुब्ज देशाच्या राजानें
त्याचा वि कार केला तरी पण आपली मुलगी रेणुका त्याला दिली
हा प्रकार पाहून चिमणीरूपी ज्योतिषदेगाची खानी झाली कीं तप-
स्याचे तप अशुद्ध असतें

सा कामधेनुरपरशू स्वाग्रजरिजयान्मुने ।

स्वीकृताणुप्रता लेभे ज्ञात्वा यार्त स्वमाश्रमम् ॥ ८ ॥

१ हो जमदग्नि परिणायितवन्तो २ पुराणेषु ३ आमयादाया पक्षिवि-
शेषमियुनभितौ ४ चित्रमतिमगिनीं । ५ द्वे वित्रे लेभे ६ आगत ।

रेणुकेचा भाऊ अरिंजयमुनि एकदा तिला भेटाय्यास आला असता तिने त्याच्यापासून सम्यग्दर्शनासह अणुव्रत प्राप्त करून घेतली जाताना त्याने कामधेनु व परशु भेट देऊन तो स्वस्थानी परत गेला

राजां सनाभिःसमुतो भोजितो जमदग्निना ।

त हत्वा कामधेनु ता लात्वायार्तः फलादिकम् ॥९॥

एकदा सहस्रनाडुराजा आपले भाऊवद व कृतवीर नामक मुलासह जमदग्नीच्या आश्रनास आला असता राजावड्यातहि दुमिळ असे त्याचे आदरातिथ्य करण्यात आले कामधेनूमुळे तो ते करू शकला राजाने ती कामधेनु मागितली जमदग्नि देईना म्हणून त्याला ठार मारून ती घेऊन गेला

आहृत्यायानिन्द्रराम सानुजस्तत्सुतं रुधा ।

हत्वा त्रि.सप्तकृत्वान्यानक्षत्रिया वाभुनग्भुवम् ॥१०॥

जमदग्नीला इन्द्रगम व श्वेतराम असे दोन पुत्र होते. ते फळे गोळा करण्यास गेले होते परत आल्यावर त दृश्य पाहून ते रागावले ते दोघे अयो येत जाऊन सहस्रनाडु व कृतवीराशा लढले आणि सहस्रनाडूस ठार मारून कामधेनु परत घेऊन आले नंतर त्यानी रागान एकत्रीस येळ पृथ्वी नि क्षत्रिय केली व स्वतः पृथ्वीचे राज्य भोगल

१ सहस्रनाडु २ गत ३ आहृत्य गृहीत्वा ४ जमदग्निपुत्र ५ पात्र्या-मास ।

हृत्या तद्विधुर चित्रमति प्राग्देवगैर्भिणीम् ।

शाण्डिल्यस्तापसोऽन्यस्य सुवन्धुमुनिसन्निधौ ॥११॥

भूपाल राजाचा जीव महाशुक्र नामक दहाऱ्या स्नात होता तो सहस्रबाहुची राणी चित्रमती डब्या पोटात होता चित्रमतीचा भाऊ शांडिल्य नामक तपस्व्याला ही गोष्ट कळताच त्याने तिला सुवन्धु मुनीजवळ नेऊन ठगिली

तदग्रैः सारयितुं जगाम स्वमठी तदा ।

वनदेवीभिरीशत्वाज्ञातं सुतमसूत सा ॥ १२ ॥

आपल्या मठाचे रक्षण करण्यासाठी शांडिल्य परत निघून गेला इकडे चित्रमती बाळताण झाली २ वनदेवतांना तो पुत्र चक्रवर्ती होणार असल्यामुळे त्याचे रक्षण केल

पौंड्रशब्दे ह्ययं भावी चर्कीह प्रत्यय शृणु ।

साम्निचुल्लुङ्गितस्फुल्लकिलासघृतमभ्यगान् ॥१३॥

उष्णानपूपानादाय भक्षयिष्यत्ययं शिशुः ।

उति'सोऽसान्त्वयैत्पृष्टो निर्ग्रन्थस्ता सुदु'खिताम् १४

सुवन्धुमुनींना तिने मुलाच भविष्य विचारले असता ते ह्मणाले की सोळावे वर्षी हा चक्रवर्ती होणार आहे त्याच लक्षण हे

१ गृहीत्वा २ सहस्रबाहुमरणदु खे ३ भूपालचरमहाशुक्रामरेण गर्भस्थान ४ सस्थाप्य । ५ चित्रमतिज्येष्ठभ्राता शांडिल्य ६ स्वमठसमालंकारार्थ ७ रक्षित / आस्मिन्मास्ते ८ विश्वासवचन ९ कटाह १० सुवन्धु ११ स्वास्त्वय्यम् ।

की, जळत्या चुर्लीवरील उकळते दूध असलेल्या कढईतून हातानें पुऱ्या काढून घेऊन तो तशाच कढत कढत खाईल ह्मणून निश्चित रहा असें सागून निर्गम मुनीनें त्या दुःखित मातेचें सात्वत केलें.

ततःप्रत्येत्यं शाण्डिल्यस्ता नीत्वा समुता मठीम् ।

सुभौमनाम्ना शस्त्रैस्तत्प्रयोगैश्चायुजत्सुतम् १५ ॥

नंतर शाण्डिल्यानें परत येऊन मुलामह आपऱ्या बहिणीला मठात नेटे त्याचें नाव सुभौम ठेऊन गव्हाचें सप्रयोग शिक्षण त्याला देण्यास सुरवात केली

रामो यस्याभेतोऽन्नास्थिःश्वदन्तौ.स ते रिपुः ।

जातो यतस्वेष्टुहितो निमित्तज्ञेन निर्ममो ॥ १६ ॥

इकडे परशुरामाला निमित्तज्ञान सांगितले कीं, जुद्धीं मागऱेल्या राजाचे दात ज्याच्या प्रभावाने जेरीत असताना भातासारखे होतील तो तुमचा शत्रु समजा तेव्हा आपलें हित इच्छिणाऱ्या परशुरामानें भोजनशाळा घातली

सत्रं प्रहिरयोध्यायास्त परित्राजकाकृतिम् ।

तत्राश्वन्तं सं निश्चित्य तथैवोन्नेत्तुमुद्यत ॥ १७ ॥

१ पश्चादागत्य २ गोमना मुनिपादपवित्रा भूमिमाश्लिष्य जात इति सुभू मौ भव । ३ भोजन मुनत यम्य पुम ४ कलमान्न भवेतु ५ स्वनिहतक्षत्रियदत्ता ६ आत्मनो हितवाछन ७ निमित्तकुशलाख्येन रामो भणित ८ सत्र अन्नदानशाळा निष्पादयामास ९ त्रिदाडियतिवे पधारिण १० स चासौ न अभन् त तत्राश्वत ११ राम १२ मारयितु ।

अयोध्यानगरीच्या राहेर त्याने घातलेल्या भोजनशाळेत
 एकदा परिव्राजकाऱ्या नेपात असलेल्या सुभाम आला व त्याने भात
 झालेले ते दान खाहे नाहात परशुरामाला हें वृत्त कळल्यानरोर तो
 त्याला ठार मारण्यास उद्युक्त झाला

तत्कालसिद्धचक्रण हतस्तेनेर्भबतिना ।

तपसा क्रीतचक्रिभ्ररिसास्वादनलम्पट ॥ १८ ॥

तत्काल तेथें गधवारण हत्ती आला व चक्राहे निर्माण झालें
 त्या हत्तीवर बसून सुभामाने त्या तपश्चर्येने प्राप्त करून घेतलेल्या
 चक्रजता पदाचे नेमन भोगण्यास चढावलेल्या परशुरामासह चक्रानें
 लढण्यास सुरवात केला व त्याला ठार मारल

स सूपकारमन्यद्युर्दत्तवन्त मुदाम्लिकाम् ।

रसायनाब्हा तद्वेरिकोपितोऽघातयत्कुधी. ॥ १९ ॥

पुढें एकदा अमृतरसायन नामक आचार्याने रसायन नामाची
 अम्लिका (एक भोज्य पदार्थ) सुभामाला खाण्यास दिली असता
 स्वयंपाक्याऱ्या शत्रुनी चिमिन्यामुळे रागाचे भरात त्याने त्यास
 ठार केला

इम बभ्यासमित्यात्तशल्योऽसौ पुण्यलेशत* ।

ज्योतिर्लोकेऽमरो वेरात्कुञ्जानी ज्योतिषोऽजनि॥२०॥

याला मी ठार मारान असें निदान करून तो आचारी मेल
 व धोडे पुण्य वाकी असल्यामुळे ज्योतिर्लोकात ज्योतिष देव झाला

१ स चासौकात्स्तत्काल २ गधगजारूढेन ३ नाम्नी ४ सूपकारशत्रु

दिव्यैःफलैःप्रवेश्याब्धि पोतेनामारयत्स्वय ।

प्राग्जन्माकृतिमादर्श्य वैर चोत्त्वाक्षिपन्मुने ॥२१॥

ज्योतिपदेन वैश्यरूपानें काहीं दिवस दिव्य फळें पुढे सुभौमाला

आणून देऊ लागला राजाला त्याची चटक लागली पण आता ती
मिळणें शक्य नाहीं तरी तुझा मजगरोवर वनात चला ह्मणजे
अधिक मिळतील राजा फळाच्या आगेने त्याचेवर विश्वास ठेवून
निघाला जहाजातून जात असता आपले पूर्वांचें आचार्याचे रूप
देवानें दाखवून सुभोमाला ठार मारलें

सुतो रामो जामदग्नी रौद्रयानादधोऽगमत् ।

सहस्रबाहुस्तत्पुत्रो लोभात्तिर्यगति गतौ ॥ २२ ॥

याप्रमाणे जमदग्नि मुनीचे मुलगे इंदराम व परशुराम रौद्रया-
नानें नरकान पडले व सहस्रबाहु आपल्या पुत्रासह लोभकपायामुळें
तियच गतीत जमले

राजपुत्रस्तपोऽत्रैकैश्चकाराशयैश्चल्यवान् ।

सुकेतोः प्राप्य सौधर्म च्युतो चक्रपुरेशिनः ॥ २३ ॥

सुकेतु राजाच्या आश्रयाने पुढलीकाचा जीव निदानपूर्वक
तप आचरून सौधर्म नामक पाहिन्या स्वर्गात देव झाला व तेथून
तो भरतक्षेत्रात चक्रपुरच्या इक्ष्वाकुनशाचा राजा वरसेन व राणी
लक्ष्मीमती याच्या पोटी पुढलीक नावानें जमला

क्ष्वाकोर्वरसेनस्य तावभूता मृताविह ।

नदिपेणो नलः पूर्व पुडलीको हरि परः ॥ २४ ॥

त्याच राजाच्या वेजयती राणीपामून नदिपेण नलदेव जमल

न पुडरीक वासुदेव होता

पद्मावतीमिन्द्रपुगधीश्वरोपेद्रसेनजाम् ।

तैमूढवन्तमारुर्ण्य सुकेतुर्वरचक्रभृत् ॥ २५ ॥

इद्रपुरचा राजा उपेद्रमेन याने आपली मुलगी पद्मावती

पुडरीकाला दिली या लग्नाचें वृत्त ऐकून सुकेतुचा जेव जे निशुभ

नामें करून चक्रपुरचा राजा झाला होता, फार सतापला

निशुम्भारय ह्रया युभ्येन्हतस्तेनाप सद्विषन् ।

हरिस्तमप्रभा रामशिवघोषाच्छिव गतः ॥ २६ ॥

तो पुडरीकाशी लढण्यास गेला त्याच्याकडून मारला जाऊन

तम प्रभा नरकात गेला पुष्कळ वर्षे राज्यभय भोगून पुडरीकह्या

त्याच नरकात गेला त्याच्या त्रियोगामुळे नदिपेणाला वैराग्य प्राप्त

झाले, तो दीक्षा घेऊन तपश्चरण केल्यावर मोक्षाला गेला

इति श्रीअरनाथसुभौमचक्रिनान्दिषेणयलपुडली-

कविष्णुतच्छुनिशुम्भवृत्तोत्तरमष्टादशम् ॥ १८ ॥

प्राह्मेरो कच्छकावत्या गीतशोकपुरेऽधिराट् ।

योऽत्र वैश्रवणो जज्ञे स सुशुप्तशुरोगिरा ॥ १ ॥

१ पुडरीक २ परिणातपत ३ अद्रचकी चक्रपुरपोषक ४ युद्ध
सुयन् सन् ५ पुडरीकेण ६ सन् ७ शिवनरक गत ८ जम्बूद्वीपपूजमंदरस्य ।

जवूदीपात मेरुपन्ताच्या पूर्स कच्छकामती देशातील वीतशो-
कपुरात वैश्रवणनामक राजा राज्य करीत होता सुगुप्ताचार्याकडून
त्यानें अणुव्रतें घेतलीं होती

उपात्ताणुव्रतोऽभ्यस्तरत्नत्रयविधानक ।

जातु वर्षागमे द्रष्टुं वनश्रेण्यां व्रजन्वटम् ॥ २ ॥

तो रत्नत्रयव्रतगारी होता एकटा पात्रमाळ्याचे प्राग्भूमीं वन
शोभा पाहण्यास तो गेला अमता त्यान एक गडबुक्ष पाहिला

पृथदरोन्नत दृष्ट्वा नानापत्रिकुलाकुलम् ।

प्रशस्याग्रवन गत्वा रन्त्वागच्छन्निरीक्ष्य तम् ॥ ३ ॥

त्यागडबुक्षाला नव्याच प्रिस्तार्ण फाद्या होया व बुधा फार
मोठा होता त्यावर अनेक गाताच्या पक्ष्याच थपे होते वनशोभा
पलात तसाच तो पुढे गेला परतताना त्यानें तो गडबुक्ष पुढा
पाहिला,

विद्युता भस्मित प्राप्तवैराग्योऽनुचरस्तप ।

श्रीनागयतिसान्निभ्ये तीर्थकृत्स्वमुपाज्य च ॥ ४ ॥

त्यावर राज पडून तो छिनप्रिच्छिन झाला त्यामुळे याला
वैराग्य झाले त्यान श्रीनागमुनान छ दीक्षा घेऊन तपश्चरण
केले व तार्जकर नाम कर्म पावले

६ उपात्त सुगुप्ताचार्याचा गृहान अणुव्रत येन । ७ मनूह
व्यास ।

प्राप्तोऽपराजित तस्माच्च्युतोऽत्र मिथिलापते ।

वैङ्गे कुम्भस्य पुत्रोऽभ्दिष्वाकोः स्वर्करग्रहे ॥ ५ ॥

समाधिमरण साधल्यानतर तो अपराजित नामक अनुत्तर निमानात अहमिंद्र झाला पुढें याच भरतखडात वगदेशात मिथिला नगरीचा इक्ष्वाकुनशाचा राजा कुभ व राणी प्रजावती याच्या पोटी मल्लिनाथ नामें करून तो जमला

पुरोपशोभा दृष्ट्वासौ श्रिय स्मृत्वापराजिताम् ।

विरक्तस्तपसार्हन्त्य प्राप्तो मल्लि पुनातु नः ॥ ६ ॥

आपल्या लग्नासाठीं शृंगारल्लेख नगर पाहून व अपराजित स्वर्गातलि वैभन आठवून मल्लिनाथाना वैराग्य उत्पन्न झालें व दाक्षा घेऊन धर्मतीर्थ प्रवर्तित केल्यानर त्यानीं अर्हत्तद मिळविले ते मल्लिनाथ तीर्थकर आमचें रक्षण कराते

श्रीपुरेऽभूत्सुकच्छाया प्रजापालोऽन सश्रितः ।

उल्कापातान्छैवगुप्त तपो भुक्त्वान्युतेन्द्रताम् ॥ ७ ॥

याच जवूद्वापात सुकच्छा देशातील श्रीपुरचा प्रजापाल नामक राजा होता एकदा उल्कापात पाहून त्याला वैराग्य उत्पन्न झाले शिवगुप्त जिनराजाजवळ त्याने दीक्षा घेतली व बरीच तपश्चर्या करून तो अच्युत स्वगात देव झाला

१ भारत २ वगदेशे ३ प्रजावतगिमें ४ त्रिभुवनराजकन्यया सह विवाहे सति । ५ दशे ६ शिवगुप्ताचायण प्रोक्त शैवगुप्त

काशीशं पद्मनाभस्य पुत्रोऽस्य तृतीयेऽजनि ।

चक्रौ पद्मोऽहं विलयात्सयमेच्छुः सुकेतुना ॥ ८ ॥

तेथून तिसरा जम त्याने काशीचा राजा पद्मनाभाचे पोटी पद्म
नाभाने घेतला तो चक्रवर्ता झाला पुष्कळनर्प राज्यभय भोगल्या-
वर एकदा आलेले दग एकाएकी नाहीसे झालेले पाहून त्याला वैरा-
ग्य उत्पन्न झाले तेव्हा सुकेतुने त्याला पुष्कळ नास्तिक विचार
सांगून परावृत्त करण्याचा प्रयत्न केला

कुलवृद्धेन चार्वाकमतनेऽस्त प्रणो य तम् ।

सुकेत्वादिनृपे सत्रां तपस्तेपे शिवोऽभवत् ॥ ९ ॥

पण पद्म चक्रवर्ताने चार्वाकादि नास्तिक मताचे गटन करून
समाधिगुप्त नामक जिनराजानेच सुकेतु गेरे राजासह दौड्या
घेतली आणि तो बराच तपश्चर्या करून मुक्त झाला

वीरोऽयोऽग्नौऽप्योऽमात्याद्विरम्येतत्सुताविमो ।

श्रीयोग्याविति तौ त्यक्त्वा स्नेहेन स्वानुजाय सः १०

अयोःयेच्या राजास दोन पुत्र होते पण त्याच्यावर राजाचे प्रेम
नसल्यामुळे त्याने आपल्या भाग्याला युवराजपदावर प्रसंगिले

यौवराज्यपदं प्रादात्ततस्तौ कुपितौ भृशम् ।

मन्त्रिणानेन तत्रावा निपिद्धावित्यत श्रितौ ॥ ११ ॥

१ काशानृपस्य २ भवे ३ मेघ ४ चावाकमतत्यागानंतर सह ५
सिद्धो मुक्तात्माभवत् ६ पिशुनाम्न ।

शिवगुप्ताद्धमतीर्थं तप सौधर्ममापतु ।

तत्राद्योऽग्निशिखेर्ध्वं कृत्वा शशिशोऽभूत्सुतो बलः ॥१२॥

हें कृत्य आमात्याचच आहे अशी राजपुत्राची ठाम समजूत होऊन त्यानीं त्याच्यागीं येर पावले पुढे त्यानीं शिवगुप्त मुनि-जवळ दीक्षा घेऊन तपश्चरण केले आणि समाधिमरण साधून मोक्षार्थ स्वर्गांत सुप्रियाल नामक प्रिमान्त देव झाले तेथून काशीचा राजा अग्निशिखेला अपराधिताराणी पामून एक व केशवनी राणी पासून एक असे दोन पुत्र झाले

नदिमित्रो हरिर्दत्त श्रीऽन्तेऽन्यो मद्विरे पुरे ।

मत्री खेद्रो बलीन्द्राय सोऽभूत्क्षीरोदसद्भक्तम् १३

नदिमित्र यल्लेख झाला व दत्त नामुल्लेख झाला आमात्याचा जाव प्रियार्थ परितोष मन्त्र नामक नगराचा बलीन्द्र नामक राजा झाला

याचमाने गज लब्धमहाविधेन मातुलात् ।

दत्तागाद्धत सोऽन्त्य श्वभ्र सारिर्गलोऽन्युतिम्

नदिमित्राजवळ क्षीरोद नामक हत्ती होता, तो बलीन्द्राने मागविला तुमच्या दोन मुली आम्हाला द्याल तर हत्ती देण्याचे पाद अस उत्तर त्यांना पाठविण्यामुळे बलीन्द्र रागावला व तो लढण्यास आला दत्त नामुल्लेखाची आई केशवती राणीचा भाऊ केशवरी

१ श्रीधमनाथस्तान २ आम्नाखनाम्नो नृपस्य । ३ विशुनमीचर ४ दक्षिणश्रेणीसुरवन्तारपुराधिपात • मुक्ति ।

प्रिक्रम नागाचा सुरकाता नगरीचा राजा होता या मामापामून
मिह्याहिनी व गस्ड्याहिनी या दोन पिढ्या त्यांना मिळाल्या व याचे
जोरावर दत्तानें त्या जलाद्वारा ठार मारले नंतर त्याने नेला व तो
मातल्या नरकात गेला त्यामुळे खिन्न होऊन नष्टिमित्रानेहि सभूत-
भगवानाजवळ दीक्षा घेतली व तपश्चरण करून मोक्षात गेला

इति श्रीमल्लिनाथनीर्यरूपव्यचक्रनिदिमित्ररामदत्ता
रयकेनावतच्छुचलीद्रचरिनावसानमेतेनविशम् १०.

हरिवर्मात्रि चम्पंग सर्नज्ञानन्तवीर्यतः ।

तच्च श्रुत्वास्तसङ्गोऽभूत्प्राणतेन्द्रोऽन्त्यनामयुः ॥ १ ॥

अगोदशाताल चपापुरति हरिवर्मा नागाचा राजा होता
अनंतवीर्य मुनिराजापा वन जोर घेऊन त्याने दीक्षा घेतली पौडश-
भायनाचें चिंतन करून त्यान तार्कर नामकर्म पावले समाप्ति-
मरण सांगल्यानंतर तो प्राणत नामक चोटाच्या रंगात द्रव झाला.

हरिवशे सुमित्रस्य पुत्रो राजगृहेशिनः ।

स भूत्वा क्षमाभयन्यग्रजितात्स्वयनस्मृतेः ॥ २ ॥

राजगृह नगरीत हरिवशाचा राजा सुमित्र राज्य करीत होता
त्याच्या पट्टराणीचे नाव सोमा तिच्या पोटी मुनिमुत्रतनाय जन्मास
आले एकदा मेगाचा गटगटाट सुरू झाला तर जगलाचें स्मरण
होऊन राजराज्यातल हत्तीने याणपिणें साडून दिले

गज ग्रासमगृह्णन्त श्रावयित्वा पुराभवम् ।

आसीत्तालपुरेशस्त्व नाम्ना नरपतिर्नृपः ॥ ३ ॥

कुधी कुपात्रदानेन जातो हस्ती वन स्मरेः ।

न प्राग्वृत्तमिति प्राप्य श्रावकृत्वा विरक्तवान् ॥ ४ ॥

ते वृत्त ऐकून मुनिसुव्रतनाथानीं पूर्वमग्रावली सागितली हे हस्ती
तू तालपुरचा नरपति नामक राजा होतास कुपात्रीं दान दिल्यामुळें
या जमीं गन झालास वनाचें स्मरण तुला हांत आहे, पण पूर्व
जम जाणित नाहींस तेव्हा आता श्रावकाची व्रतें घे तेव्हा गनान
ली व्रत घेतला

प्रपन्न साम्य केवल्य लब्ध्वा तीर्थ व्यधादसौ ।

मुनिसुव्रतनाथोनःसुव्रताय प्रसीदतान् ॥ ५ ॥

मुनिसुव्रतनाथानाहि हस्तीच्या व्रतग्रहणामुळ त्रेराग्य प्राप्त झाल
वरच तपश्चरग केल्यावर त्यांना केवलज्ञान झालें व्रमतीर्थ प्रवर्तित
करून जे मोक्षाळा गेले ते मुनिसुव्रतनाथ सुनासाठीं आमच्या
वर प्रसन्न होवोत

नराभिर्गामेऽनताईतीर्थ नरपुरेश्वरः ।

सनत्कुमार तपसा प्राप्य भोगपुर प्रभो ॥ ६ ॥

अनतनाथ तीव्रफराच्या नेळी नरवरनगरीचा राजा असल्या
जाय समाधिभरण साधून सनत्कुमार नामक तिमऱ्या स्वर्गात मुनि
शाल विमानान देव झाला तेथून भोगपुरचा राजा पद्मनाभ व राणी
ऐरा याच्या पोटीं तो जीव हरिषेण नाथानें जमला

१ स्मरति २ न स्मरति ३ प्रापयित्वा ४ मनाः ५ तृतीय स्वर्ग ॥

इदवाकोःपद्मनाभस्य हरिषेणोऽभवत्सुतः ।

तत्पितृनान्तर्धोयशाद्यति सँ श्रावकोऽप्यभूत् ॥ ७ ॥

अनन्तरीर्य भगवान् मनोहर उद्यानात् आले असता त्य च्य
जयळ पद्मनाभ राजाने दीक्षा घेतली ३ हरिषेणाने श्रावकव्रते
घेतली

चक्रादीन्यसिधस्तस्य पितुःकेवलसम्भवे ।

त प्रान्च्याचितचक्रोऽसौ चिद्रत्नान्यापसप्त च॥ ८ ॥

पद्मनाभाला जेव्हा केवलज्ञान झाले तेव्हा हरिषेण चक्रवर्ती-
च्या आयुष्याळेत चक्र ठर, तलवार व दड आणि कोठारात
काकिर्णा, चर्म ३ मणि अशी एकदर सात अजीवरत्ने निर्माण झाली
व सात सनीयरत्ने हि प्राप्त झाली

निधीन्नदीमुखोत्थाश्च गणवद्धामरापितान् ।

भुक्तश्रीजत्विर्सा राजा कृतनन्दीश्वरार्चनः ॥ ९ ॥

गणवद्ध नामक देव नदीच्या मुखातील नऊनिघि सपत्ति घेऊन
आले या सर्व देणग्याचा स्वीकार करून चक्रवर्तीपदाचा उपभोग
घेतला ३ नर्तीश्वराचे पूजन करता झाला

अन्तेऽन्तु पोषित सौधतलस्थो ग्रहण विग्रो ।

एष्ट्वात्तदीक्ष.श्रीनागात्तपसान्त्या दिव गतः॥

अनशन व्रत करून गच्चीवर वमला असता चंद्रग्रहण पाहून
पाहून त्याला वैराग्य उत्पन्न झाले सीमत परतानरील श्रीनागमुनि

१ यतिरभूत् २ हरिषेणचक्री ३ सवार्थसिद्धि ॥

जगळ दीक्षा घेऊन तपश्चरण केव्यापरतो सर्वाभिप्रासिद्धि स्वर्गाभि
गेला

जातौ दाशरथी रामलक्ष्मणौ ललकेशवौ ।

तद्वृत्तं बहुव्रतव्यमित्यतः पृथगुच्यते ॥ ११ ॥

दशरथ राजाला राम व लक्ष्मण नामक जळदेव व गजुदेव झाले
ते वृत्त फार मोठे आहे जणून ते स्वतःपण सांगितलें जात आहे

॥ अथ रामायणम् ॥

जाताऽत्रान्त्यतनौ रत्नपुरं गङ्गाप्रजापते ।

तुक्चन्द्रचूलस्तन्मित्रं विजयाख्यश्च, मन्त्रितुम् ॥ १२ ॥

याच भरत क्षेत्रातील मलयदेशात रत्नपुरचा प्रजापति व राणी
गुणकाता यांना चंद्रचूल नामक मुलगा झाला त्याचें प्रेम
सचियाच्या विजय नामक पुत्रावर फार होत

विशालमाना कुवेरश्चिद्विचैर्नातिशायिनीम् ।

कुवेरदत्ता श्रुत्वा सोऽसमित्री लालुमुग्रतः ॥ १३ ॥

रत्नपुरचा नगरशेठ कुवेराने आपली मुलगा कुवेरदत्ता त्याच
नगरातील पश्चरणशेठ व गातमा याचा मुलगा श्राद्धत घाला देण्याचें
ठरविले ती फार उत्तर असल्यामुळे तिला पळवून आणण्यासाठी
विजय नामक मित्रासह चंद्रचूड निघाला

१ चरमगतीस्य राज्ञ अते भवा अंत्यतर्ह्यस्य ॥ २ कुवेरस्य व
गिनयुत्री ३ गौतमायैश्वर्यपुत्रेण ४ महापापिष्ठ म्यानुचरात् स्वसालर्ह्यु ।

वणिक्पृत्कारतो राज्ञादिष्टेन पुररक्षिणा ।

जिघासितः स्वयं हन्तुं तं जित्वा मन्त्रिणो नृपम् १४

वर्ध्यावेवेति सर्वेण्य महावलगणेशिना ।

सयमे लान्ततस्तीत्र तपस्यन्पुरुषोत्तमम् ॥ १५ ॥

सर्व बाण्यानीं राजाकडे तक्रार केल्यावर राजानें ग्रामरक्षकास त्या दोघा युवकाचा वय करण्याची आज्ञा दिली पण ग्रामरक्षकाने त्यांना जिहून राजाकडे आणलें प्रधानान त्या दोघा युवकांना महाबल गणराकडे नेले, महावलगणधराकडून ते दोघे मारले गेले अर्थात् त्यांना दीक्षा दिली, दीक्षेनंतर ते खडतर तपश्चरण करू लागले

जित्वा दिशं स्वनगरं विशन्तं वीक्ष्य केशवम् ।

ईहभूयार्मितीष्टश्रीस्तृतीयं कल्पमाप्तिमान् ॥ १६ ॥

तेथाल सोमप्रभ नामक राजाला सुदर्शना राणीपासून सुप्रभ व सांताराणीपासून पुरुषोत्तम असे पुत्र होते ते दोघे प्रतिनारायणाला मारून आले होते त्या केशव पुत्रोत्तमाला दिग्विजय कळून येताना पाहून चंद्रचूलमुनीने आपणहि असे व्हावे असे निदान बायले मेळ्यावर तो सनत्कुमारनामक स्वगात कनकप्रभ निमानात विजयनामकदेव झाला व विजय मुनि मेळ्यावर त्याच भवगातील मणिप्रभनिमानात मणिचूलनामक देव झाला

१ हतु वाञ्छित २ कुमार ३ मारितो गणेशिना ४ प्रयत्नाविष्ट यथा भवति तथा ५ सम्यग्यमभूमिं शमशान पक्षे सयमभूमिं चारित्र्यं प्राप्ति ६ तप कुवन् चंद्रचूल । ७ अनतजिनतीर्थे वीक्ष्य ८ इष्ट श्रीयस्य ।

ततःकाश्या सुबालायां देव्यां दशरथाढल ।

रामोऽभूद्विजयांक्रोऽन्यैःकेकय्या लक्ष्मणो हरिः ॥१७॥

पुढें काशी नगरीचा राना दशरथ व राणा सुबाला याच्या पोटी। मन्त्रिपुत्रः विजयचा जीव रामनामें करून जमला, त्याच राजाला केकयीराणीपासून राजपुत्राचा जीव लक्ष्मण नावाने झाला राम बलदेव होता व लक्ष्मण यासुदेव

महाकालासुरीभूतस्तपसा मधुपिंगल ।

जज्ञेऽहन्सुलसावरात्सामात्य सगर द्विजैः ॥ १८ ॥

पूर्वा चक्रमतीं हरिषेण तपानें सर्वार्थसिद्धिमयें जमल्यानर हजार वषानीं अयोयानगरींत सगर नामें राणा झाला सुलसा त्रेयीच्या स्वयंवराम तो गेला असता मधुपिंगल नामक एका सुंदर कुमार तेथें आला होना तेव्हा मत्सरग्रस्त होऊन त्याला त्याने दूषित उक्षणाचा झटलें होतें त्यामुळें चिडून मधुपिंगल स्वयंवरमंडपातून चालता झाला व त्यानें खट्टु होऊन दीना घेतली मेळ्यानंतर तां महाकाल नामक व्यतर देव झाला तो सगराच्या वशाचा अमात्यासह नाश करण्यास सज्ज झाला व्यतरदेव ब्राह्मणाचा त्रेप वळून सगराकड थेंऊन झणाला तुझ्या शत्रूचा नाश व्हावा व राखलर्फी वाढावी अशी तुझी इच्छा असेल तर तू यज्ञ कर मोहाय होऊन सगरानें यज्ञ केला व नरकात पडला

१ तृतीयकल्या २ चंद्रचूल ३ द्विजवपधारी महाकालासुर स्वयं
ब्रह्मा भूत्वा पयत आचः ४ कृत्वा शत्रुच्छेदलक्ष्मणानिमेतत्तयशे हन्तिस्म ।

अस्मत्पुरी पुंरेत्येत्य सतुग्दशरथोऽवसत् ।

धायोध्या भरत देव्यां शत्रुघ्न जात्वजीजात् ॥१९॥

राजानें काशी सोडून आपल्या वशाच्या अयोध्येत वास्तव्य केलें त्याला एका राणीपासून भरत नामक पुत्र झाला व दुसऱ्या एका राणीपासून शत्रुघ्न झाला,

भारते यातकीखण्डे प्राचि सारसमुच्चये ।

देशे नाकपुरे राजा नरदेवो वृषेश्रुते. ॥ २० ॥

यातकीखटात भरतक्षेत्रातील सारसमुच्चय देशात नाकपुरचा राजा नग्रेय नामक होता. त्याने धर्मोपदेश ऐकून अनंत गणपतीकडून दाक्षा घेतली

प्रव्रज्याग्र तपः कुर्वन्वगेदचपलवेगत ।

कृत्वा निदान सौधर्म गत्याऽतोऽजनि रात्रि ॥२१॥

त्याने उग्र तप केलें पण चपलप्रेम प्रियाकराला पाहून त्याचे वैभवं आपणाला अमार्गे असें निदान केलें व मेल्यानंतर सौधर्म रम्यांत देव झाला तेच पुढे रात्रि झाला

पौलस्त्य सप्रियो रन्तु सोऽगाद्रूप्याद्विकानने ।

वित्रासि युयुता तत्रालकेशामितवेगजाम् ॥ २२ ॥

जबुद्धापात भरतक्षेत्रात प्रियार्थ पर्यंताच्या दक्षिणेश्रृंगात मेघकट नामक नगर आहे तेथे त्रिनिमाच्या उगाताल सहस्रग्रीव

१ पुस्त इवें श्या कुरी अस्मदावा इति वारणादेश जागृत्य २ पुन मदर ३ अनतारयगणेशा ४ पुलस्त्यस्य अपत्य मेघाश्रया ।

विद्याधर राज्य करीत होता त्याच्या पुतण्याने त्याला हाकलून दिल्यानर तो लकापुरास जाऊन राज्य करू लागला. त्याचा मुलगा शतप्रीय याचें नंतर याचा मुलगा पचाशदप्रीय गादीनर बसला त्याचें नंतर पुलस्त्याने राज्य केले त्याच्या राणीचें नाव मेघश्री याना दशानन नामक पुत्र झाला एकदा दशानन भार्येसह रूप्याद्रिका-ननात गेला असता अलकापुरच्या अमितवेग राजाची मुलगी मणि-मती विद्यासिद्धि करीत बसलेला त्याने पाहिली

द्वादशाद्भोषवासात्ता दृष्ट्वा मणिमतिं क्षणात् ॥

कामार्तोऽविघ्नयदस्यैपापि बध्यासमात्मजा ॥ २३ ॥

बारानपै अनशनव्रत करीत असलेल्या त्या मणिमतीला पाहताच दशानन कामात्र झाला व तिच्या व्रतात त्याने विघ्न आणले तिने सतापून अस निदान बायले की, मी याची मुलगी होऊन याला ठार मारीन

भूत्वेममिति सकल्पाज्जाता मन्दोदरीसुता ।

तज्जन्मदिनभूकम्पाद्युत्पातात्स्वमृतिं विदन् ॥ २४ ॥

त्या सकल्पाप्रमाणें ती मन्दोदरीची मुलगी झाली ती जन्मल्या वरानर भूकप उत्पात नगरे होऊन अनेक उपद्रव झाले तेव्हा ही राजाच्या मुळानर आली ओह असे ज्योतिषानें सांगितले

नीत्वेमा कापि मुञ्चेति लङ्केष्मारीचमादिशत् ।

तन्मुक्ता वीक्ष्य तद्गर्भमञ्जूषा मिथिलावने ॥ २५ ॥

१ विद्यासिद्धिरभ्रशयत् २ आदिशद्वाद्भूभेददिवातारारात्रीद्रायुष विनम्रतिमाचलनादि । ३ मारीचि मणिणा मुक्ता ।

त्या दुष्ट दशाननाने तिला कोठें तरी नेऊन सोडण्याची आज्ञा केली एका पेटींत पुष्कळ द्रव्य व पत्रासह तिला ठेऊन मारीचाने नेली व मिथिलापनात दूर नेऊन ती पेटी पुरली

कर्षद्भिस्तद्भुव सारै सौधांयानीय दौकिताम् ॥

उद्धास्य जनको लेखाज्ज्ञाततत्त्वो ददौ मुदा ॥ २६ ॥

देवयोगाने त्याच जामीं घर बांधण्यासाठीं लोक जमीन नागरू लागले असता त्यांना ती पेटी सापडली व त्यांनी ती जनक राजाला नेऊन दिली पेटी उघडल्यावर पत्रावरून चनकाला सर्व कळले

सीताख्या वसुधादेव्यै पण्डिता सा पुषोप ताम् ॥

सोपि भूगेहगौ प्रेम्ला गुणयन्ती कला कला ॥ २७ ॥

त्याने आनदाने ती मुलगी वसुधाराणीचे स्वाधीन केली तिचे नांव सीता ठेऊन तिचे ती सज्जन करू लागली व त्या बरोबर तिच्या कलाहि वाढू लागल्या

ता यौवनोल्लासतुङ्गना याचमानेषु भूरिपु ।

दृष्ट्वेमा जनकोऽन्येद्युःसदस्युचे चमूँपतिम् ॥ २८ ॥

तारण्याच्या उत्सासाने वाढत चाललेल्या तिचा पाहून बरेच जण तिला मागणी घालू लागलेले पाहून समेत राजा दुःखालमतीरा म्हणाला

१ हलै २ आवासनिमित्त ३ मारिचि मरिणी मुक्ता ४ पण्डिता ५

यथा रावणो न वेत्ति ६ मनोहरा ७ कुशलमति सश ।

यज्ञे हुता प्राप्सुलसात्राजीभसगरादयः ।

सदेहा स्वर्ययुरिति श्रूयते तत्क्रियेत सः ॥ २९ ॥

पूर्वी यज्ञात सगर, सुलसा, हत्ती, घोडे, हुत केले म्हणून ते सदेह, स्वर्गाला गले असे ऐकित आहे म्हणून तो यज्ञ कराना

तच्छ्रुत्वाख्यत्स साध्वेतत्कित्वेष विधिरासुर ।

विहन्यते नगरैवगैर्ध्रुव शब्दकात्र रावणात् ॥ ३० ॥

राजाचे बोलणे ऐकून कुशलमति म्हणाला हा निचार ज्वागला आहे हा यज्ञ महाकागसुराने सांगितला आहे त्याचा नाग, खग वगैरे वशाचे लोक न रावण निव्वस करील अशी शका आहे

सीता रामाय दास्याम इत्युक्त्वा रामलक्ष्मणौ ।

तद्रक्षार्य तदानीयो मिथिलेशस्तदामृणोन् ॥ ३१ ॥

रामाय आम्हा सगता देऊ असे सांगून रामलक्ष्मणाना यज्ञ रक्षणासाठी आणाने कुशलमतीचे हे बोलणे जनकाने मान्य केले

दूतौतदुक्त श्रुत्वातै कोशलेशो व्यचारयत् ।

ते च श्रेयोऽनुबन्धित्वात्तेदीपुर्व्युभजन्मत्वेम् ॥ ३२ ॥

कोशल देशाला दूत आमत्रणासाठी पाठविण्यात आला दशरथ राजान सल्लामसलत केडी सर्गाची समति मिळान्यानंतर त्या ना पाठविण्याचे ठरल

१ महाकागसुरेण प्राक् २ विधते ३ जिनशासनपक्षपातीयैनागे खगैनायानुग्रहस्मृत्यान् ४ चमूपतिवाक्यमभ्युपगच्छतिस्म ५ जनक सदृष्ट ६ पुरोहितर्षीप्रमुखे सह ७ दशरथ ८ आता ९ रामलक्ष्मणयेत्येवश्रुत्ये मिथिलाया प्रयाण १० मन्यते स्म ११ ध्याचमुखायानायविभागेन

वैराग्यक्षान्त्यनशनैः कामक्रोशोदराग्निषु ।

हुतात्मयज्ञ निर्वाणन्ति वनस्याःश्रमणा इति ॥३३॥

कामाग्नि, क्रोशाग्नि य उदराग्नामये वनात राग्णारे श्रमण अनुक्रमाने वैराग्य, क्षाति य अनशन या आहुता देजन आत्मयज्ञ करतात य मुक्त होतात हा आर्पयज्ञ होय

अ । ॐ नार्पःस यत्राहर्द्राणि केवलिवर्ष्मणाम् ।

सस्काराग्निषु गन्धादीन्हुत्वा सिद्ध्यन्ति गेहिन ॥३४॥

तीर्थकर, गणधर व इतर केरलीच्या शरीराच्या सस्काराग्नीत गन्धादिके करून गृहस्थ यज्ञ करून सिद्ध होतात हा अनार्प यज्ञ होय असे हे यज्ञाचे आर्प य अनाप नामक दोन प्रकार आहेत.

हिंसायाऽन्तु सगरत्रिभुवादिद्विषा व्ययात् ।

दुर्गत्यै पर्वतमुखेनासुरस्तत्स दूष्यताम् ॥३५॥

राजा सगर य त्याचा मंत्री त्रिभू वगरेचा द्वेषा महाकाल नामक व्यतरदेवाने त्यांना दुर्गति प्राप्त व्हावी म्हणून पर्वताच्या द्वारे हिंसात्मक यज्ञ सुरू केले ते दुर्गतिलाच कारण होतात क्षरिफ्टब ब्राह्मणाजनळ त्याचा मुलगा पतत, नारद नामक परदेशी निघार्थी य राजपुत्र वसु निघापारगन झाले पतत शब्दाचे अर्थ निपरीत करीत अमे त्यामुळे तो टीकेस पात्र होई

१ नृलोके सिद्धा सिद्ध्यति सेत्स्याति २ तीर्थेकरभेयघेरतरसर्वज शरीराणा हुत्वा विधिवत्प्रयुज्य सिद्ध्यति कर्मण मुच्यत ३ सगरमन्त्रिमदो दरप्रमुख ४ अभद्रदेयतया रामस्योपदिश्यता ।

अजैर्होतव्यमित्यत्र नारदं तिरस्कृतं ।

पर्वतोऽसुरतो यज्ञे तीर्थे सोऽघातयत्पशून् ॥ ३६ ॥

तीन वर्षाच्या जुन्या यज्ञाच्याने यज्ञ करावा कारण त्या य-
धाना अकुर पुढत नाहीत व ह्मणून ते हिसेस कारण होत नाही असा
नारदाने अर्थ केला अज ह्मणजे यत्र नसून बकरा हाय व होमांत
त्याचा बळी द्यावा असा परताने अर्थ केला व तो यज्ञात पशूचा
घात करू लागला त्यामुळे परत सर्गाकडून तिरस्कारला गेला

महाकालश्चतुःषष्टिसहस्रासुररादशठ ।

त कृत्वाध्यापयत्षष्टिमृचसहस्राण्यथर्वणि ॥ ३७ ॥

महाकाल व्यतरदेवाने अथर्ववेदात साठ हजार ऋचा बनवून
परताला पढविल्या

वसुभ्रमजैश्छागैरिति साक्ष्यां सपर्वतः ।

सर्वार्थसिद्धिं चाहिंसाधर्मेण नारदोऽगमत् ॥ ३८ ॥

वसु रावाने मोहनश होऊन परताच्या मतासच रुकार दिला
ते सर्व नरकात गेले अहिंसाधर्मांमुळे नारद मात्र सर्वार्थसिद्धिनामक
स्वगला गेला

रामोऽथ सर्वसामग्र्यापित्रादिष्ट सलक्ष्मणः ।

गत्वा विदेहास्तर्द्धर्तुं क्रतु निष्ठाप्य तत्सृताम् ॥ ३९ ॥

१ यत्रबीजं च त्रिवर्षमजमित्यभिधीयते । तद्विकारेण सप्तार्चिमुखे
देवाचनं विदुः २ क्षीरकंदवापाध्याग्निष्येण देशांतरायातेन ३ शिष्टसभाया
परिसमञ्च प्रमाणबलेन निगृहीतः । ४ त पर्वत पाठयति स्म ५ साक्षीदोनेन
६ जनकस्य ।

दशरथाच्या आज्ञेवरून सर्प सामग्रीसह रामहि लक्ष्मणाला वरोवर घेऊन विदेह देशाला गेला तेथील जनक राजाला यज्ञात मदत करून त्याच्या मुलाशी लग्न करून आला

विवाहोद्धृष्टिय प्राप्त साकेत परिणायितः ।

तातेनान्या राजकन्याःसप्त षोडश लक्ष्मण ॥ ४० ॥

लग्नानंतर राम अयोध्येला परत आला तेव्हा वसतऋतु सुरू झाला दशरधाने आणखा सात कन्याशी रामाचे लग्न लावले व सोळा कन्याशी लक्ष्मणाचे लग्न लावले

देवोदितोदित कार्यं गत्वा कुवीत सानुजः ।

इति रामेण विज्ञप्तोऽमुञ्चद्युक्त्योदित पुनः ॥ ४१ ॥

लक्ष्मणासह रामाने क्षत्रियोचित देवकार्य केले काशीत राज्य स्थापण्यासाठी जाण्यास रामाने परवानगी मागितली असता प्रथम मोहाने दशरधाने ती नाकारली पण युक्ताने समजावण्यात आल

राज्येऽभिषिन्ध्य त तातो यौवराज्ये च लक्ष्मणम् ।

विभूतत्तावधिष्ठार्य काशीमत्युदितो भृशम् ॥ ४२ ॥

दशरधाने गमाला राज्याभिषेक केला व लक्ष्मणाला युवराज-पद दिले आणि आता काशीत राज्य स्थापना झालून दशरधाने त्यांना सांगितले तेथे त्यांची अतिशय उन्नति झाली

गत्वा नन्दनवीचित्रकूटारये जातु तद्वने ।

क्रीडित्वा प्रेयसीयुक्तौ स्थिताविन्द्रप्रतीन्द्रवत् ॥ ४३ ॥

१ गुरुपरंपरायातकार्ये २ क्षत्रियधर्मादिसमयनोपपत्त्या ३ तत्तस्मा-
द्राज्याभिषेकानंतर ४ उद्दिश्य काश्यामधिष्ठात यमेवेति स्वस्थ ।

काशीत राज्य स्थापून नदनपना प्रमाणें सुदर चित्रकूट
वनात राण्यामह इद्र ऽ प्रतींद्राप्रमाणें रामलक्ष्मण क्रीडा करते झाले

नारदस्तौ तथा दृष्ट्वा चरणैधी प्राप्य रावणम् ।

प्रलोभ्य सीतारूपोक्त्या चक्रे त हर्तुमुत्सुकम् ॥४४॥

कलहप्रिय नारदाने त्यांना तसे आनदमग्न पाहिले ऽ रावणाकडे
जाऊन सीतेच्या रूपाची त्याच्यापुढे इतकी स्तुति केली कीं तो लो-
भानिष्ट होऊन तिचे हरण करण्यास उत्सुक झाला

मुक्तया शूर्पणखया वृद्धयान्त्रीक्ष्यंवांधिताम् ।

सीता हता समारीचपुष्पेकणासदत्स खे ॥ ४५ ॥

त्याने मारीचाशीं चर्चा केली व शूर्पणखेला सीताहरणाचें
कामानर पाठविले त्या म्हातान्या शूर्पणखेने सातेला शोधून काढली
ती रामानर पूण अनुरक्त असून शीलपती आहे असे तिने रावणास
सांगितलें तेव्हा तो स्वतः चिडून पुष्पक विमानात असून मारीचा-
सह निघाला

तेन मारीचहमैणात्सा रामेण वियोजिता ।

तद्रूपेणाश्वगत स्व नीत्वा शिविकया वनम् ॥ ४६ ॥

मारीचानें हेममृगाचें रूप घेऊन रामाला सीतेपासून मृगया
मिथानें दूर नेलें आणि रावणानें रामाच्या रूपानें घेऊन पालखींदून
सीतेला नेलें

१ मारीचन सह मन्त्रायित्वा प्रथितया २ पतिव्रतात्वन परीक्ष्य सबाधिता
सीता तद्रूपेनाविराक्ता ।

तदृत्त श्राविता शोकान्मृच्छितोन्मृच्छैर्य लोभिता ॥
खगीभिरुज्जवागुक्ता रामक्षेमश्रवावधि ॥ ४७ ॥

लकॅत आन्यायर रंगाने रामरूप सोडलें तेव्हा त्याला पाहून
तामृच्छित झाली ती शुद्धीवर आन्यायर पिढापर स्त्रिया तिची सम-
जूत घालू लागल्या पण रानाचे कुशल कळेपर्यंत मी काहीं बोल-
णार नाही अस म्हणून तिने मोन मारण केले

तदोत्पातोदयादानैशासत. पथ्यमाक्षिपत् ।

शस्त्रशाला द्विचक्रा नाज्ञासीत्स द्विगुणोदय ॥ ४८ ॥

तेव्हा लकॅत सग्न उपात होऊ लागले रावणाच्या आयुष
शळेंन उत्पात करणारे चक्राचे निर्माण झाले त्या चक्राचे फळ त्याला
माहीत नव्हत त्या सातेचा म्हीकार करू इच्छिणाऱ्या रावणाला
निला सोडून दणेंच पथ्यवर आहे लग्न सुज्ञानी नागितलें

गृहीत्वा रोहिणीं राहो गतेऽभ्रान्यन्तरीत्यहम् ।

स्वमेऽद्राक्षमिति प्रभ्राद्रुर्हन्वा जानकीं गते ॥ ४९ ॥

इकडे मायामृग नाहींना झाल्यावर राम चित्रकूटप्रनात परत
आले व साता तथे नाहीं अमे पाहून दुःखी झाले त्या रात्री
दगडाला स्वप्न पडले कीं राहून रोहिणाऱ्या नेन्यावर चंद्र उगाच

१ चेतना पाप्य २ प्ररोचनावाक्यै स्वराज्यादिक प्रनिर्दिशितलाम
३ अधोमुखी ४ त्यक्ताजाता मौनन यिता ५ अह उच्चा भयामि राम
कुशलवानाश्रयणानंतर अह ब्रुव नान्यथा ६ ग्रहण । सीताम्वीकर कथकस्य
६ ग्राह । ७ द्वितीय रथाग तस्योत्पन्नमृत न जानाति स्म ॥

भटकत होता या स्वप्नाग्ररूढ जानकीला घेऊन रात्रण गेला
असें समजलें

रावणे राघवो वाराणस्या दिष्ट पुरोधसा ।

पित्रा प्रस्थापिताल्लेखादाश्वस्त सोऽरूपद्विषे ॥ ५० ॥

पुरोहितानें रामला काशीत त स्वप्न सांगितलें. पित्यानें
उल्लेखिलेल्या स्वप्नाच्या अध्याग्ररूढ रात्रणानें सीता नेली हें नकीं
कळल्यामुळें शत्रूजर राम खूब रागावला

अथैत्य नेमतुः खेटो त तत्रेकोऽवदत्प्रभो । ।

सुग्रीवोऽह सहन्मेऽ य विक्रान्तोऽमितवेगवाक् ॥ ५१ ॥

इतक्यात दोन निद्याधरानीं थेऊन रामाला नमस्कार केला
त्यापेकीं एक म्हणाला, हे प्रभो ! मी सुग्रीव व हा माझा पराक्रमी
मित्र अमितवेग

खगान्त्रपाककिलकिले रामवाली सद्माग्रजः ।

पुरे क्रमागताद्योवराज्यात्तेनाहता गतः ॥ ५२ ॥

विनयार्थ पर्यताच्या दक्षिणेस असलेल्या किळकिल नामक
नगरात बलींद्र निद्याजर राज्य करीत होना त्याला प्रियगूसुदरी
राणीपासून वाली व सुग्रीव नामक दोन पुत्र झाले त्यानें राज्य
सोडताना वालीला गार्गीजर बमदून मला युद्धराजपद दिलें पण
वालीनें तेंहि ठिन्न घेऊन मला हाकडून दिलें

सम्मेद ससरवा प्रार्च्य जिनार्चास्तत्र नारदात् ।

शात्वा पदाप्ति त्वर्त्तपादत्रागा तत्पत्नीद भो . ॥ ५३ ॥

एकदा मी मित्रासह सम्भेदशिखरास गेलो असता जिनपूजन केलें तेथे नारदाकडून कळलें कीं रामचद्रापासून आम्हाला स्वपद-प्राप्त होईल म्हणून आम्हा सेनसाठीं हजार झाले आहेत तर महाराज आमच्यावर कृपा करा

प्रेपो मभेत्यादिशच्चैन प्रिया मे गवेषय ।

तदुक्तो हनुमान्लङ्का गत्वा भूत्वालिभ्रमत् ॥५४॥

तर मग मी तुझाज पाठवितो माझ्या प्रियेचा शोध करा असे रामाने सांगितल्यावर हनुमान लकेला गेला व तेथे भृगाच्या रूपानें फिरू लागला

वनेऽथता शिंशपाधोऽद्राक्षीद्रामोक्तलक्षणाम् ॥

सप्तमेऽन्हि तदात्रैत्य प्रदाये मञ्जरीगिरा ॥ ५५ ॥

तेहा त्यानें रामाने सांगितलेल्या लक्षणानी युक्त अग्नी सीता शिसृगीच्या झाडाखालीं उसलेली पाहिली सातेला आणून सात दिवस झाले होते व्हाणून तिचे मन पालटले कीं नाहीं ते पाहण्यासाठीं रावणानें मजरानामरु दासीला सायकालीं पाठविलें

स्वय चाभ्यर्थिता सीतामनिच्छती ब्रुवा स्वगेद् ।

ता जिधासुनिषिद्धोऽगान्मन्दोदर्या दुराग्रही ॥ ५६ ॥

मजिरीने सीतेला समजाविले का रावणाला पाच हजार राण्या असून तुला तो चाहतो व तो तुला पुराणा करील आता रामाची

१ कशादिना ताडितुमिच्छ । २ स्वस्थान गत ३ सीता मना-
भ्येवेनिग्रहाविष्ट ।

आशा मोड तिचें तिनें ऐकलें नाहीं हणून कुद्ध होऊन रावण स्वतः आला व हणाला कीं, तू न मानशील तर तुला मी वटीक वनजीन व ठार मारीन तरीहि ती वश होईना तेव्हा तिला मारण्याचें ठरविलें पण मदोदरानें त्याचा निषेध केला तेव्हा तो दुराग्रही रावण निघून गेला

साथा चेतया जनन्या सतीधुर्ये प्रसीद माम् ।

भुङ्क्ष्व रक्ष वपुःपत्या युङ्क्ष्वेत्युक्तपि नाब्रवीत् ५७

हे सतीशिरोमणे माझ्यावर प्रसन्न हो आपल्या देहाचे रक्षण करून घे व आहार घे तुझी रामचद्राशी भेट होईल अस पुष्कळ विनविलें तरी ती बोलली नाहीं मगेश्वरीनें त्याला तिला रामाकडे पाठाय असाच सल्ला दिला

माता त्वया ममेत्यास्यच्चिन्तयती प्रघट्टकम् ।

तत्रान्येष्वपि यातेषु वानरीभूय रक्षकान् ॥ ५८ ॥

मदोदरी १ आपल्या मुलीची आठवण झाली व रावणाच्या मुलावर आलेली ती मुलगाच हा सीता तर नसेल असा तिला सगळ्या आला ही मला आईसारखाच वाटते असा विचार करीत सीता बसली असता व मदोदरी निघून गेल्यावर वानरी विद्येनें वानर वनून व द्वारपालकाना दूर हाकळून हनुमान सातजवळ गेला

दूरीकृत्यांशुमात्रत्वा श्रीवत्साङ्कुरुरण्डकम् ।

मुक्त्वाग्रे कुशली राम इत्युचे तामदङ्गच्छलम् ॥ ५९ ॥

१ मदोदरा २ रामेणैतच्छदीर योनय ३ परिभारानेन ४ प्रसरे शुभप्रगादपरणान्स्वर्ग्येदत्ताणुमत्सह ।

सर्प अडथळे दूर करून व नमन करून हनुमानानें श्रीरत्ना-
करण्डक तिच्यापुढें ठेगला व रामकुशल आहे असे त्यानें
सांगितलें

न वेत्युद्धाद्य तद्रामनामाङ्का वीक्ष्य मुद्रिकाम् ।

स्वैरुगेम्य च पत्रार्थ निश्चित्यासौ मुदालपत् ॥ ६०॥

हा रूपांतर करून आलेला रात्रण तर नव्हे अशी सतिला
शका आली पण रामनामाकितमुद्रिका पाहून व पत्रातील आशय
जाणून तिची खात्री झाली व ती क्षणाली—

मे त्व पितेति सोऽवादीनैव त्व स्वामिनी मम ।

शक्नोम्यद्यैव नेतु त्वा पर नाज्ञात्र मे प्रभो ॥ ६१॥

तू मला वडिलासारखा आहेस तेव्हा हनुमान क्षणाला नाहीं
तू माझी गनीण आहेस आजढि मा तुला नेऊ शकतो पण रामा-
ची मला तशी आज्ञा नाहीं

हत्वार्ति नेप्यताशस्ता तच्छ्रियाभोज्यमम्ब तत् ।

इत्युक्त्वा तया मुनेत प्रगटौत्य स प्रभुम् ॥ ६२ ॥

तो शत्रुचा नाश करूनच त्याच्या सपत्नीसह सती अशा तुल
घेऊन जाईल व त्यामुळे त्याची कीर्ति होईल क्षणून हे माते १ तू
आहार सेवन कर तिने त्याचे क्षणणे माय केले व तिचा निरोप
घेऊन सकाळीं हनुमान रामाकडे आला

१ आत्मनेव ज्ञातु योग्य । २ प्रशस्ता त्वा ३ अगो वृत्य ४
निवर्जित ५ प्रगे प्रभाते ।

सीता द्रष्टेति पृच्छन्त नत्वा दृष्टेत्युवाच सः ।

तस्मै सैनापत्यमधिराज्य चेन्द्रर्तुजे ददौ ॥ ६३ ॥

सीता पाहिलाम काय हणून रामाने निचारताच होय पाहिला
हणून हनुमानाने उत्तर दिले न सय समचार सांगितला तेव्हा रामाने
त्याला आपले सेनापति पद देऊन सुग्रीपाला आग्रिराज पद दिले

सोऽमुक्त्वौगदमर्त्रत्वं सीता याच्योऽनुकूल्य सः ।

निभीषणन भोज्याच सेत्युक्त्वा सखगेद् भटम् ॥ ६४ ॥

अगद म्हणाला कीं, सामद्रामादि मार्गाने प्रथम सातेला मिळ-

विण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे लक्षा निभीषणची आहे त्याच्याकडून
राज्याला समजविले पाहिजे तेव्हा विजय, कुमुद, रविगति न
मनोरेग वगरे सह तो विद्यारर हनुमान रामाकडून पाठविला गेला

गत्वारिस्तंन साम्नोक्तो योग्य भे सोऽवेगम्यमाम् ।

स्त्रीरत्न स्वीचकारेतु मा जित्वैतन्नयत्त्वितु ॥ ६५ ॥

शत्रू जखळ जाऊन तो साम्बनातिने त्याप्याशीं गेलला पण
राजण क्षणाला कीं, हे रत्न माझ्याच साठा आहे हणून मी हरण
करून आणले आहे रामाला मला जिकूनच तिला न्याये लागेल
एव्हा मी त्याग करण्यास तयार नाही

१ सुग्रीवाय २ अणुमान् ३ पुन प्राप्त ४ भया ५ राजणानुजा वि
मीरण ५ लवा भोज्या भविता ६ मनागगादि विद्याधरभट चतुष्टययुक्त
राजण प्रति गत्वा ७ राजण ८ राम मा शक्वा स्त्रीरत्न स्वीचकार तर्हि एतु
आगच्छतु राम * स्त्रीरत्न ।

ध्रुव श्वो क्षिप्त उत्कृष्य भटैर्निर्वासितोऽमुना ।

मुक्तो विभीषणेनार्या पारयित्वा तथैत्य सः ॥६६॥

हनुमानेन रावणाला यथेच्छ निस्कारिले ३ धिक्कारिलें तेव्हा रागावून रावणानें त्यास धक्के मारित हाकलून दिलें पण विभीषणानें हनुमानाचे सातजन केले हनुमानाने मदोदरी तर्फे सीतेला आहार घेण्यास लायले मग तो रामाकडे परत आला

तद्वण्डेऽद्रव्यद्राम प्रस्थायाथ शरप्रसौ ।

निर्मल्य वालि नीत्वात्र सुग्रीव तत्पदे व्यधात् ॥६७॥

हनुमानानीं मागितलेलें हे उर्तमान ऐकून रावणाचा बीमोड करण्यासाठीं रामाने सेना सज्ज केली ३ शस्त्रदत्त तो निघाला सुग्रीवाला युवराजपदावरून ३ हनुमानाला सेनापतिपदावरून काढा मी तुझाला सर्व मदत करतो असे वालीचे आलेले पत्र अमान्य करून रामानें त्याला ठार मारून सुग्रीवाला गादीवर बसविलें

सिद्धप्रज्ञप्तिना सोऽपि भक्तंविद्ये.स्वगैर्व्रत ।

सर्ज्जभूरवेचरचैययोऽटृप्ये शत्रुमध्यागात् ॥ ६८ ॥

१ हनुमता भेददडवाग्निस्तिरस्कृतं शुनकवत् २ उत्कृष्टं कुप्या । ३ सभायां सगलग्रहं नि काशितं ४ समाश्रित्य निरुद्ध ५ सीता ६ अष्टमदिने मदोदयां कृत्वा पारणां कारयित्वा ७ दटैकसाध्यो रावण ८ रामस्य प्रयाणं कारयित्वा ९ खदिरवने हत्वा १० बलिराज्ये ११ तत्कालसाधितप्रशस्तिं विद्येन सुग्रीवेण १२ तत्पणाराधितपूर्वसिद्धविद्याकैः १३ कोटिचतुरशीति लक्षां सख्यैः भूगोचरैः , अवाष्टकोटिसख्यैश्च खेचरैर्वलैर्वृत १४ राम ।

ब्रह्मिनामक विद्या ज्याला साध्य आहे असा सुग्रीव, निरनिरा
ज्या विद्या ज्यानीं हस्तगत केल्या आहेत अशा अनेक विद्याधरा
सह आणि पायदळ चार कोटी श्याशीलक्ष सेना घेऊन रामाबरोबर
निघाला व ते सर्व शत्रूचळ आले

नानिच्छन्तीम्भोजयान्या स्त्रीमित्येकव्रतस्य ते ।

सीता सुताग्रवशस्य युक्तात्मीया न वाञ्छितुम् ॥६९॥

नाखूष असलेल्या परस्त्राचा मी अगिकार करणार नाही असे
व्रत असलेल्या तुला हे रावता आपली मुलगी सीता भोगण्याची
इच्छा धरणे वरें नव्हे आपल्या सुवशाला हे शोभत नाही असे
रावणाला विभीषण ह्मणाला

तद्रामायार्प्यता नीत्वेत्याचक्षाणःसुहृत् क्रुधा ।

भ्राता निर्वासिताऽभ्येत्यथितो राम विभीषिण ७०

ह्मणून तिला रामाकडे नेऊन दे असा त्यानें सल्ला दिला
त्यामुळे रागानून रावणाने विभाषणाला हाकळून दिले ह्मणून त्यानें हि
रामाचा आश्रय घेतला

अथोपाब्धिनिविष्टेन रामेर्णानुमतोऽणुमान् ।

कपिसैन्यैर्वन भज्त्वा दग्ध्वायातो वहिःपूरम् ॥७१॥

समुद्राचळ आल्यानंतर रामाच्या आज्ञेवरून हनुमान वानर
सेनेकडून वन तोडून व लफा पेटवून आला

१ भागमाण २ भ्राता ३ सागरतटे ४ देवाह गत्यो परिभवामीति
शत ५ बहिरिका लफा ।

तत्सुग्रीवाप्तविधो तल्लधिताब्धी बलासुतौ ।

आवास्यौपदुर वीरेण द्विषां सिद्धिमास्थताम् ॥७२॥

सुग्रीवाकड्डन प्राप्त झालेल्या त्रिवायलाने समुद्र तरून जाऊन
राम व लक्ष्मण शत्रुनगरीजवळ आले हनुमानामुळे त्यांना या कामात
यश आले

ततोऽरिणो कृता सहारणेनेत्याक्षिपत्कुधा ।

चक्रमादाय तच्छीर्षं चिच्छेद लक्ष्मणोऽनु तत् ॥७३॥

रामलक्ष्मणांनी रावणाबरोबर घनघोर युद्ध केले तेव्हा रावणांना
रागांनी सोडलेले चक्राचे घेऊन लक्ष्मणने त्याच्यावर फेंकले व
त्याचा शिरच्छेद केला

प्रतिप्राप्तैर्योजितो रामः सीतयारिपदे न्यधात् ।

विभीषणं सुरंगार्द्धे गेरभिपिक्तश्च लक्ष्मण ॥ ७४ ॥

रामाला त्याची सीता त्याच्या आप्तजनानीं भेटविली राव-
णाच्या राज्यावर विभीषणाला बसविले व लक्ष्मणाला देवानीं त्रिग्य-
डारीशपदावर अभिषेक केला

काटिकारव्यशिलोद्धृत्या तुष्टादिव्यासिर्मांष सः ।

स्वानन्दात्साग्रजो जित्वा दिशोऽयोध्यां श्रितोऽतपत् ७५

१ ताम्या २ सुग्रीवहनुमद्रया ३ प्रसन्निकृतविमानेनावतारितसमुद्रौ ४
रामलक्ष्मणौ ५ सैन्य बहिमुक्त्वा ६ सुमटेन शत्रूणां द्विषां हनुमता कृत्वा
७ रावणेन ८ क्षिप्त ९ चक्र १० सुग्रीवविभीषणादिभिः ११ गगाजल १२
१० हर्षे प्राप्तात् ११ सौनदनामान ।

कोटिका नामक शिला लक्ष्मणाने उचलला तेव्हा सुनदना-
मक पक्षाने सतुष्ट होऊन सौनद नागाची खास तल्यार लक्ष्मणाला
दिली तेथून ते अयोध्येकडे जाऊन राज्य करू लागले

एकदा सपरीवार शिवगुप्तजिनाद्वलः ।

धर्म श्रुत्वा सानुजोऽभूदिष्टिमाप्य प्रभायुतः ॥ ७६ ॥

त्यानीं मनोहर नामक वनात शिवगुप्त जिनराजापासून सद्ग-
र्माचे श्रवण केलें जिनपूजन उदन करून ते तेजस्वी बनले

तत कतिपयाद्वान्ते साकेतेऽन्योनुजौ प्रभू ।

कृत्वा काशीं गतौ पुत्रपोत्राद्यैस्तौ ननन्दतु ॥ ७७ ॥

भरत व शत्रुघ्न या बंधूसह अयोध्येत काशीं वर्षे राज्यभर
मोहून व त्यांना राज्य देऊन रामलक्ष्मण काशीला गेले व तेथें
पुत्रपोत्रासह आनदात राहिले

दृष्ट्वममर्त्यो मृत्वा महारोगेण लक्ष्मणः ।

गतौ रावणवच्छृण्व तच्छोकान्ते प्रबुद्धधी ॥ ७८ ॥

एकदा लक्ष्मणाला तीन स्वप्ने पडली मस्ती आलेल्या हत्तीनें
भोग बटवृक्ष पाडला हे एक राहूने प्रासलेला सूर्य रसातलाला गेला
हे दुसरे एका चुनेगच्ची राजनाड्याचा एक भाग पडला हे तिसरे.

१ मीतासुग्रावादियुक्त २ राम दृष्टिमाप्य प्रभया तेजसा युतोऽ

भव ३ भरतशत्रुघ्नो ४ स्वामिनौ ५ सपत्नी ६ मत्तम भगवदो, राहुप्रसेन्दो
भूपात, प्रासदिकदेशभगध्यायेन लक्ष्मणस्य महारोगेण मरण द्विर्तायेन
गोप्य विनाश तृतीयन रामप्रव्रज्या च पुरोहितेन रहस्युक्त ।

पहिल्या स्वप्नाचें फळ ह्मणून लक्ष्मणाळा असाध्य रोग झाला दुस-
ऱ्या स्वप्नामुळें वेभय नष्ट होईल व तिसऱ्या स्वप्नाचें फळ ह्मणून
रामचंद्र दीक्षा घेईल त्याप्रमाणेच घडलें रात्रणाप्रमाणें लक्ष्मण मेल्या
व त्याच्या शोकामुळें प्रगल्भबुद्धीच्या रामाने दाक्षा धेतली

लक्ष्मणौ पृथिवीचन्द्रे राज्य न्यस्याज्जितजये ।

सीतात्मजेष्टमे योवराज्यश्च मिथिलंश्यवत् ॥ ७९ ॥

लक्ष्मणाचा मुलगा पृथ्वीचंद्र याला गांभीर वसत्रिण्यात आलें
सीतेच्या सर्गात लहान अजितजय नामक आठव्या पुत्राला युवराज-
पद देण्यात आलें मिथिलादेशहि त्याच्याच नाट्याग आला.

साक्रेतमेत्य सिद्धार्थने श्रित्वा नलस्तप ।

शिवगुप्तजिनात्सिद्ध सम्मदेषुमत्यादियुम् ॥ ८० ॥

नंतर रामचंद्र अयोध्या गेले व शिवगुप्त जिनराजापासून
दीक्षा घेऊन त्यानीं गुरू तपश्चर्या केली व सम्मनेश्वरावर ते
मोक्षाला गेले हनुमान गगरीहि तेथेंच मुक्त झाले

त्रिभीषणादयश्चानुदिश त्रयुस्तपावलात् ।

सीतान्युत गतान्य तु यथास्व स्वर्गमासदन ॥ ८१ ॥

त्रिभीषण, हनुमान, सुग्राहादि आपआपल्या तपावलाप्रमाणें

१ लक्ष्मणस्य अपत्य लक्ष्मणिस्तस्मिन् २ मिथिलाधिपत्ययुक्त ३
देव्या राजान कुमाराश्च सह दीक्षिता इ पुन श्रावकीभूतौ शिवगुप्त त्रिनेन
रामे प्रतिबोधिते गृहीतसयमौ प्रायेनाचद्राजितजयौ ।

अनुदिश स्वर्गाला गेले सीता अच्युत नामक स्वर्गांत गेली व
इतरहि आपापल्या कर्मानुसार स्वर्गाला गेले.

इति श्रीमुनिसुव्रततीर्थकरहरिपेणचाक्रिरामलक्ष्मण
रावणचरितोत्तरविंशम् ॥ २० ॥

देशेभ्रदत्र कांशम्या सिद्धार्थ श्रावकोत्तमः ।

श्रुत्वा स्वतातसन्यास महाबलजिनादसौ ॥ १ ॥

सन्यस्य बध्दवा नामान्त्य भुक्त्वा शर्मापराजिते ।

मिथिलेशस्य भूत्वाह विजयाख्यस्य तुग्महम् ॥ २ ॥

जम्बूद्वीपात, भरतक्षेत्रात, उत्सदेशातील कौशानी नगरात
राजा पार्थिव व राणी सुदरी पोटी सिद्धार्थ नामक राजा होता
ता उत्तम श्रावक होता पार्थिवानें महाबलजिनाजवळ दीक्षा
घेतली व तो समाधिमरण साधून मरण पावला हे ऐकून
सिद्धार्थ राजानें मुनिवर नामक अधिज्ञानी साधूजवळ दीक्षा
घेतली व एकादशागाचें अययन व षोडश भावनाचें चिंतन करून
तीर्थकरनामकर्म पावले आणि तो अपराजित नामक उत्तम
अनुत्तरिमानात अहमिद्र झाला वगदशातील मिथिलानगरीत
राजा विजय व राणा वपिला याच्या पोटी नमिनाथ तीर्थकर होऊन
तो अहमिद्र जमला

भुक्त्वा मेवागमे रन्तु गजारूढो वन प्रजन् ।

नत्वा सौधर्मदेवाभ्या नभ स्थाभ्यामितीरित* ॥३॥

१ भरते २ राजा ३ वगदशे ४ अह शब्दस्य अहमिद्र एव ५ वपिला
बमे ६ जन्मनो द्वितीयदिने समवसरण गताम्यां ।

त्यानीं वराचि वर्षे राज्यवेभव भोगलें एकदा वर्षाद्भूतच
प्रारभीं हत्तीखून ते वनश्री पाहण्यास गेले असता, सौमर्म स्वगा-
तील दोन देव आले ३ वदन करून हाणाले,

आवाभ्या वत्सकावत्यामिहार्हदपराजितात् ।

श्रुत्वाद्य भावितार्थिंश्च देव त्वा द्रष्टुमागतौ ॥ ४ ॥

जबुद्धीपाच्या पूर्णदेह क्षेत्राताल उत्सकावती देशात सुसीमा
नगरीत अपराजित प्रिमानातून अपराजित नामक तीर्थकर उत्पन्न
झाले आहेत त्याच्या दर्शनास सर्ग देव गेटे होते तेथे असे ऐकले
कीं, अपराजित स्वर्गातूनच मिथिला नगरीत जमलेले नमिनाथ
भात्री तीर्थकर आहेत हाणून आम्ही आपल्या उदनास आलों

तच्छ्रुत्वा त्यक्तराज्योऽसौ तपसा प्राप कैवलम् ।

तीर्थं प्रवर्तयामास नमिमेन नमाम्यहम् ॥ ५ ॥

ते ऐकून शहरात परत आल्यावर त्यानीं त्रेराग्ययुक्त होऊन
राज्य सोडलें ३ दीक्षा घेऊन तपश्चरण केलें आणि ज्यानीं उर्म-
तार्थि प्रवर्तित केलें त्या नमिना ३ तीर्थकराना भी नमस्कार करतो

द्वीपेऽत्रैरावते जात श्रीपुरेशो वसुन्धरः ।

पद्मावतीप्रियामृत्युर्वार्वर्मजिनान्तिके ॥ ६ ॥

जबुद्धीपाच्या उत्तरेस महाऐरावत क्षेत्रातील श्रीपुरचा राजा
वसुधर ३ राणी पद्मावती यांना विनयधर नामक पुत्र होता. पद्मावती

१ जबूद्धीपे स्थिताया ३ देववचन ।

राणी गारल्यामुळे राजा फार कष्टी झाला व त्याने वरपर्म नामक सर्वज्ञदेवाजगळ दीक्षा घेऊन बरीच तपश्चर्या केली.

स समयस्य महाशुक्र गतः कोशाम्ब्यर्धांशिन ।

विजयस्य सुतो जातो जयसेनो रथाद्गघृत् ॥ ७ ॥

शेवटीं समाधीमरण साधून तो महाशुक्रनामक प्रिमानातील देव झाला तेथून तो वत्सप्रिजय देशातील कौशात्री नगरीचा राजा प्रिजय व राणी प्रभाकरी याच्या पोटीं जयसेन चक्रवर्ती हाऊन जमला

सौवाग्रस्थ सशद्भोल्कापात तप्त्वा तपो जिनात् ।

वरदत्ताज्जयन्तेऽ भूदेव'प्रांयोपवेशन ॥ ८ ॥

पुष्कळ नै रात्र्येभय भोगल्यावर एकदा तो गच्चीवर बसला असता मेघ गडगटासह उल्कापात झाला तेव्हा त्याला वैराग्य प्राप्त होऊन नरदत्तनामक केवलीभगवानाजगळ त्याने दीक्षा घेतली आणि बरीच तपश्चर्या करून सनाविमरण सांगल्यानंतर तो जयत नामक अनुत्तर प्रिमानात अमृत पिणारा अहर्निद्र झाला

इति श्रीनमिनाथजयसेनचक्रिचरितावसानमेकविंशम्

विनयेऽत्र मगधे जातो भिल्लो भार्यास्य चागुरा

विमलामलपुद्धधारयौ चारणौ मारयस्तदा ॥ १ ॥

भक्तोऽनयो राजगृहे श्रेष्ठी वृषभदत्तक ।

तपेत्पुक्त्वा निपिद्धोऽसौ जातौ तौ श्रावकाबुभौ ॥ २ ॥

१ चक्री २ वीक्ष्य ३ अमृतभोजी ।

जनुद्धीपात, भरतक्षेत्रात मगधदेशात, त्रिव्यपर्वतात् एक
मिच्छा रक्षात होता त्याच्या बायकोचे नाव रागुरा होते निमज्जुद्धि
व अमलजुद्धि नामक दोन चारण मुनीना त्या मिच्छानें ठार कर-
ण्याचा विचार केला पण या चारणमुनींचा वृषभदत्त नामक एक
भक्त राजगृहनगरीत आहे अमें रागुरेन त्याला सांगितल व मुनिराग-
पामूनतिने परावृत्त केलें उपदेशामुळे तें मिच्छापय पश्चत्ताप
पावून श्रावक बनलें

बलमीके तुम्बकफल वृण्वन्दष्टोऽढिनान्यदा ।

निदानेन मृत सांभूतस्येव श्रेष्ठिनोऽङ्गजः ॥ ३ ॥

सापाच्या गारळातीठ तुमक फल घेत असताना त्या मिच्छाक
साप चागला व तो मेलला मरताना शुभनिदान पावण्यामुळे तो
त्याच श्रेष्ठीच्या पाठी व मेलला

ऽभ्यकेतुः स कनकप्रभा तन्मृषजा भजन् ।

तैट्ठतो दत्तनद्राज्य नाकुक्षिर्षकरा शुंचा ॥ ४ ॥

त्याचें नाव इभ्यकेतु राजगृहाच्या नितशत्रु राजानें आपला
मुटगा कनकप्रभा त्याला दिली पुढें राजानें दीक्षा घेऊन रायहि
त्याला दिले रागुरेचा पती मे गामुळें ती कष्टी झाली व साप चा-
वून मेली

१ नितशत्रुनाम्ना राजगृह नृपत्य पुत्री परिणीत २ तथा मय
वराहस्य वृत्त ३ जिनशत्रुरानेन प्रयुजत मगधाधिपत्य दत्त भजन् ४ ना
इत्तमीक ५ मत्तृप्रयोगशेकेन रागुरा ।

वागुराथाहिना दष्ट्या मृत्वा तत्संचिवोऽभवत् ।

त्रयोऽपि तपसा जातास्ते सौधर्मे सुरोत्तमाः ॥ ५ ॥

वागुरा मेल्यानर इभ्यकेतुची सचिव म्हणून जमली हे दोघे व श्रेष्ठी मेल्यानतर सौधर्म स्वगात देव झाले

पुष्करार्धापरे प्रत्यगगन्धिलाया ततोऽभवत् ।

खगाऽनुदक्तटे सूर्यप्रभेद् सूर्यप्रभात्मजो ॥ ६ ॥

पुष्करार्धादीपात, पश्चिमनिदेहक्षेत्रात, गाधिलदेशातील सूर्यप्रभ नगराचा राजा सूर्यप्रभ व राणी धारणी यांना तीन पुत्र झाले,

चिन्तामनश्चपलगत्याख्या वेगपणे जिताम् ।

तप श्रिता प्रीतिमतीमनु तेऽथ तपोऽभजन् ॥ ७ ॥

चिंतागति, मनोगति व चपलगति असे ते तीन पुत्र होत-
त्याच गाधिल देशातील अरिंदम नगरीचा राजा अरिजय व राणी
अजितसेना यांना प्रीतिमती नावाची मुलगी झाली ती मेरूपर-
ताला प्रदक्षिणा घालण्याच्या शर्यतीत चिंतागती तिच्याहून श्रेष्ठ
ठरला म्हणून त्याला नरमाळा घालण्यास तयार झाली पण याने
ती आपल्या लहान भायाना घालण्यास सांगितले त्यामुळे तिला
वेद होऊन तिने निवृत्तानामक अर्निर्केजयळ दीक्षा घेतली तेन्हां

१ इभ्यकेतुमथी २ मदिरस्थविद्यचार्यात्पुत्रभव भुत्वा गृहीतेन तपसा

३ सूर्यप्रभनगरस्य राजा सूर्यप्रभस्तस्य राणी धारिणी तस्यां । इभ्यकेतुकन-
कप्रभामनिचरा क्रमण चिंतागतिमनोगतिचपलगतया जाता ५ प्रतिशयां
सर्वेषु विद्याधरेषु ज्ञानेषु चिंतागतिनैव तां जिता दृष्ट्या त निमित्तीकृत्य ।

वरील तीन्ही भागानींही दमरु नामक मुनीजवळ दीक्षा घेऊन तप आचरिलें

सामानिकास्तु माहेन्द्रे चिन्तागतिपुरस्मरा ।

द्वीपेऽत्रगन्धिलासिंहपुरेद्जातोऽपराजितः ॥ ८ ॥

तेथून ते चौथ्या स्वर्गांत सामानिक देव झाले पुढे मनोगति व चपलगति, जवुद्वीपांत, पूर्वदिदेहक्षेत्रांत पुष्कलावती देशातील गगनप्रलभ नगरीचा राजा गगनचक्र व राणी गगनसुंदरी याच्या पोटी अमिनगति व अमिततेन नारानें जमले चिन्तामतिहि सिंहपुरचा राजा अपराजित नात्रे करून जमला

श्रुत्वान्यदा मम पित्रां सिद्ध विमलबोहनम् ।

ता तदर्च्यं वीक्ष्य भोक्ष्ययित्वाग्न सश्रितो नृप ॥ ९ ॥

त्याच्या त्रापाचे नात्र अर्हदास व आईच नात्र जिनदत्ता एकदा मनोहर नामक उद्यानांत त्रिमन्त्राहन तीर्थंकर आले असता त्याचा बोर ऐकून त्याने दीक्षा घेतली पुढें त्रीच तपश्चर्या करून तीर्थ-करासह तो माझाला गेला त्यामुळे अपराजित फार कष्टी झाला व पुन्हा मला दर्शन दिल्याशिवाय मी अन्न ग्रहण करणार नाही असें व्रत घेऊन तो व्रसला आठ दिवस उपोषण घडल्यावर यक्षपतीनें त्याची कृत्रिम रूपें दाखवून त्याला दर्शन दिले त्याने त्याचे पूजन करून उपवास सोडला

१ यूय वय च जाता २ भवान् ३ फाल्गुननदीश्वरपर्वणि ४ अर्हदासेन सह ५ तयोरहदासविमलबोहनयोर्मूर्तिम् ।

तदा शक्राज्ञया यक्षपतिर्विमलवाहनम् ।

तस्य सन्दर्शयामास साक्षात्कृत्वा महाशुभः ॥ १० ॥

नन्दीश्वरान्हिक कृत्वा र्म स्वान्तःपुरं ब्रुवन् ।

चैत्यालयेऽनुजसुरौ स्वर्गीभूतौ तपःश्रितौ ॥ ११ ॥

नदीश्वरपूजन त्याने केले इतक्यात त्याला चैत्यालयात दोन चारण मुनी दिसले ते अमितमति व अमिततेज होते त्यानी दीक्षा घेतला होती

चारणावागतौ दृष्ट्वा मितादिगतितेजसौ ।

प्रार्च्य दृष्ट्वा युवा कार्पात्युक्तवानादिमो गणी ॥ १२ ॥

त्या अमितमति व अनिततेन चारणमुनीना पाहून व पुजून अपराजित क्षणाला की, तुम्हाला मी कोठे तरी पाहिले आहे तेव्हा अमितमति चरणमुनि क्षणाले

प्रागुक्तं मासमात्रायुरथ सथावितोऽर्हत ।

इष्ट्वा द्वाविंशतिदिनकृतप्रायोपवेशनं ॥ १३ ॥

रागा, तुझे आयुष्य जाता एक महिना उरल आहे आत्मी पूजर्माचे तुझे भाऊच आहेत व उडिलाच्या सत्यासमरणानंतर आत्मी दीक्षा घेतील ते ऐकून अपराजिताने आठ दिवस जिनेश्वर पूजन केले व तारीस दिवस प्रायोपवेशन करून समाधिमरण साधले

जाताऽन्युतन्द्रोऽथ नृप मुप्रतिष्ठोऽत्र हास्तिने ।

यशाधरपिदानासपञ्चाश्वर्यं श्रितस्तपः ॥ १४ ॥

१ मनागतिचलगतिसौ । २ स्वयंप्रभाव्यहद्वद्वारकण कथित ३ मयामाममानायु ४ प्राणिना ५ अष्ट दिनानि जिनापूजयित्वा ।

तेथून तो राजा सोळाव्या स्वगात पुष्पोत्तर प्रिमानात
अच्युतेन्द्र झाला पुढे तो कुरुजागल देशाताल हस्तिनापुरचा राजा
श्रीचंद्र व राणी श्रीमता याना सुप्रतिष्ठित नागाने पुत्र झाला त्याने
यशोवर्ममुनीना आहारदान नित्यामुळे त्याला पचाश्वर्याची प्राप्ति
झाली

सुमन्दिराज्जिनादल्कापांते रयातान्त्यनामयुक् ।

मृत्वा समाधिना चाभूज्जयन्त लवसत्तमः ॥ १५ ॥

पुष्कळ राज्येभय भोगल्यावर एकदा तो गच्चीवर असला
असता उल्कापात पाहून त्याला रागय उत्पन्न झाला व त्याने सुमंदर
नामक तीर्थंकराजाला दाक्षा घेऊन एकादशाग वाचलें व पोटश-
भायनाचें चित्रण केले त्यामुळे तार्ककरनामकर्म पाहून तो समा-
धिमरण सांगल्यावर जयत नामक अनुत्तरप्रिमानात अहमिष्ठ झाला

हरिवशेऽन्धकवृष्णेर्माऋण्डेयान्वयेऽग्रतुर्कुं ।

समुद्रविजय सूर्यपुरेऽनेमि सतं त्सुत ॥ १६ ॥

भरतक्षेत्रात हरिवर्षदेशाताल भागपूरचा राजा प्रभन्न व
राणा मृकडू याना सिंहकेत नागाचा पुत्र झाला त्याच लग्न त्रिबु-
मालेनी झाले त्याच्या म्हात हरिगिरा, हेमगिरी, वसुगिरी वगैरे
राजे होऊन गेले कुशार्थ देशाच्या शौर्यपुरचे राजा सूरसेनाला
शूरवीर नामक मुलगा होता त्याच्या भायेंचे तान धारिणा हिच्या-

१ सति २ प्रसिद्ध ३ देवोत्तम ४ दशाना पुत्राणा आद्यो दशार्ह
५ शिवाद यामभूत

पासून त्याला अवकवृष्णि ऽ नरवृष्णि असे दोन पुत्र झाले अवक-
वृष्णीला सुभद्राराणीपासून दहा मुलगे ऽ दोन मुली झाल्या पहिला
मुलगा समुद्रविजय त्याला शिवादेवीपासून अपराजिताचा जीव
अहमिंद्र, नेमिनाथ तीर्थंकर झाला

द्वारवत्यामभूत्पाणिग्रहे बुद्धो मृगेक्षणात् ।

त प्रज्याप्तकैवल्यं कृततीर्थं जुमःशिवम् ॥ १७ ॥

द्वारवती नगरींत राजमनीच्या पाणिग्रहणाचे त्रेळीं मासाहाराच्या
मेजमानीकरिता आणलेले हरिण पाहून नेमिनाथाना बेराम्य उत्पन्न
झाले ऽ त्यानीं दीक्षा घेऊन आणि कठोर तप करून धर्मतीर्थ
प्रवर्तित केले नंतर जे मोक्षाला गेले त्या कन्याणकारक नेमिनाथ
तीर्थकराना आह्मी नमस्कार करतो

भिल्लेभ्यः केतुसोधर्मदेवचिन्तागतीष्टमाहेन्द्र ।

अपराजितोऽथान्युतेद्र सुप्रतिष्ठो जयन्तजो नेमि ॥ १८ ॥

भिल्ल, इम्यकेतु, सौधर्मदेव, चिन्तागति विद्यावर, चौध्या
स्वगातीलदेव, अपराजित, सोळाव्या स्वगातील अन्युतेद्र, सुप्रतिष्ठित
व जयत विमानातील अहमिंद्र इतक्या भगवतींतून नेमिनाथ झाले

शेले छायेक्षणाद्वाभ्या नीतो भाविर्निपिता तप ।

सशस्त्रं सर्वनिर्नामा स्वयम्भूदर्शनात्कृत ॥ १९ ॥

गुरुदेशातील पलाशकूट गाथात सोमशर्मा नामक एक ब्राह्मण

१ माहेद्रेण इव २ नदिनामा द्विज ३ विमलीये स्वयम्भू नाम्नो
वायुदेवस्य दशनान् कृत्वा निदान ।

होता त्याच्या मुलाचें नांव नदी त्याला मामाची मुलगी लग्नासाठीं न मिळाल्यामुळे व त्याच्या अशक्ततेबद्दल लोकांत टीका झाल्यामुळे वैतागून त्यानें आत्महत्या करण्याचा निश्चय केला शैलपर्वतावर आत्महत्यासाठीं तो गेला पण त्याची उाती होईना तेथें निर्नामक व शख अग्रा दोन शिष्यांसह द्रुमपेण नामक मुनिराज निहार करून आले होते शखानें नदीला योग्य बोंब करून दीक्षा घेवऱिली पुढील दुसऱ्या जमात नदीचा जीव शख व निर्नामकाचा बाप होणार असे त्यानीं द्रुमपेण मुनिरापासून ऐकलें

निदानस्तपसा प्राप्तो महाशुक्र ततो बल ।

पद्म शखचर सूर्यपुरेऽभद्रसुदेवत ॥ २० ॥

शखानें शुभनिदान बाधले व निर्नाम्याने अशुभनिदान बाधलें नदीसह हे दोघ तपश्चर्येनतर समाप्तिमरण साधून महाशुक्र विमानातील देव झाडे नदीचा जीव स्वर्गांतून घेवून प्रसुतेच झाला सौरीपुरात वसुदेवापासून देवकीला निर्नाम्याचा जीव कृष्णचक्रवर्ती झणून झाला व त्यालाच रोहिणीपासून शखाचा जीव बलभद्र नामे करून झाला

रोहिण्या कृष्णो देवक्या मधुराया हरिर्वभौ ।

तद्विहासीञ्जरासन्धो ब्रह्मदत्तोऽथ चक्रभृत् ॥ २१ ॥

कृष्ण व बलराम याचा शत्रु जरासन्ध अर्थात् तो प्रतिनारायण होता नऊ नारायणानंतर ब्रह्मदत्त नामक चक्रवर्ती होऊन गेला

॥ अथ कथासंग्रह ॥

मा भोजयतु कोपीममिति वारितमाथुरं ।

उग्रसेनोव शिष्टैर्यै मासानशनपारणे ॥ १ ॥

गंगा व गंगपती नद्याच्या संगमावर एक तापसाच आश्रम होता गुणभद्र व धीरभद्र नामक दान चारणमुनि तेथून चालले असता त्यानीं तपस्याना उपदेश करण्याचा प्रयत्न केला, जटा राखल्याने केसात धुमि होऊन हिंसला कारण होते तसेच पचाग्री सापनानेहि हिंसा होते नगरे त्याचा उपदेश वसिष्ठ नामक तप स्याला पटला व त्यानें लगेच दीक्षा घेतला तो एकेक महि- न्याच्या उपनामाची तपश्चर्या करत लागला मुनाला आहारदानाचें पुण्य आणालाच लाभार्थे ह्मणून मुरारिपति उग्रसेनाने गायातील लोकाना अशी ताकीद दिली की कोणीहि मुनाना आहार देऊ नये एक महि-याच्या उपनासाचे पारणे करण्यासाठी वसिष्ठमुनि मयुरेंत आले

भाजयिष्ये शिखीभन्द्रजरासन्धेशशासने ।

निवित्रित स्वयनास्मि दत्ते भिक्षामसौ परान् ॥ २ ॥

यापेढी राजराज्याला आग लागल्यामुळे मुनीना आहारा- गाचून परतावे लागत दुसऱ्या महिन्याची तपस्या पूर्ण झाल्यावर पुढा आहारासाठी ते आले अमता मस्त हर्त्ता माकाट सुटल्यामुळे

अह भाजाय्य २ मयुरालोक ३ गंगामधपतीसंगमे जटरणीशका रयतारणपञ्चानायका वसिष्ठनाम ।

सर्वत्र गडबड माजली होती. ते ढाहि ते तसेच परत गेले. तिसऱ्या माहिऱ्याच्या तपयेनतर पारण्यासाठी ते आले असताहि उग्रमेन जरासगाने आज्ञापिलेल्या एका कामात फार गडून गेला होता आपण म्थत आहार देत नाही व लोकानाहि देऊ देत नाही अशी टीका होऊ लागली

निपि यतीति लोकोस्तेस्त्वृतीये मास्यलब्धभुक् ।

तुद्वा मृतो निदानेन सोऽभृत्कसो नृपात्मज ॥३॥

मुनीने ता टीका ऐकली व तान माहिऱ्याचा उपवासा असल्यामुळे भुकेने तो भेता मरता मरता त्याने क्रोधाने असे निदान केले कीं, मी या राज्याच्या पोटा येउन त्याचा प्रय करीन त्या मुनीचाच जीव पचावती पामून कस नामें वरून उग्रमेन राजाला झाला

दुर्दोहदो दुरागारो ज्ञातक्रौर्य प्रवाहितः ।

कालिन्या कसमञ्जृपाक्षिप्तो सौऽर्शाण्डर्भायया ॥४॥

पचावतीच्या पोटात गर्भ रूपानें तो मनि आल्यावर उग्रसेनाच मास खाण्याचे डाहाळ तिला होऊ लागले जन्मल्यावरहि तो फार विचित्र दिमत होता व पुन त्या मुळाला रानाने पेटेंत घाडून लिंटी नदीत साडत ती पेढा कळाल्या मारेली मंदोदरीत मिळाली

कौशाम्ब्यामुद्धतो जातः कुमारोऽन्यतुजो रुजन् ।

निर्वासित पत्तिरुत्या वसुदेवमसेवत ॥ ५ ॥

कोशाची नगरात मदीदरीने त्याचे पालन पोषण केलें पण तो लोकाच्या मुलांना हाणमार करी म्हणून त्याला तिने घरागोहेर घातला तो सूर्यपूरला गेला व तेथें वसुदेवाचा नोकर बनला

जरासन्धेन राज्यार्द्धैतरा जीवद्यशोभिधाम् ।

दातु र्मेता जितयतेजस्य सिंहस्थ रिपुम् ॥ ६ ॥

पोदनपुरचा राजा सिंहस्थाला जो कोणी जित धरून आणून देईल त्याला अर्धे राज्य व कर्लिदमेनेपासून मला झालेली जीवद्यशा नामक मुलगी मी देईन अस जरासंधाने जाहीर केलें

प्राँदित्सोर्वनृदेव्य वक्ष्यतादुष्टलक्षणाम् ।

जितो मत्पत्तिनानेन स कसेनेति बोधित ॥ ७ ॥

वसुदेवानें पगक्रम गाववून सिंहस्थाला परतलें व जरासंधाच्या भ्रात्रीन त्याला केलें तेरा त्यान अर्धे राज्य व जीवद्यशा त्याला देऊ केली त्या मुलाची वरुण्य प्राची लक्षण पाहून कस नांमक या माझ्या नोकरा न मित्रप्राग धरून आणलें आहे झणून त्यालाच ती मुलगी या जम वसुदेव हाणाला

नेनमन्ता गीप्राप्तमञ्जृपापत्रवाचनात् ।

नानयगाय द्रास्तस्मै स राज्यार्द्धा मुतामगात् ॥ ८ ॥

१ पत्न्यान २ चर्यामुत्तिदनाये । ३ राज्यार्द्धे ४ कृत्या तारां साति शया ५ मीना ॥ दिग्व्यापाराय आत्मना जेतुमशक्ये ६ पादनेश ७ जरासन्धस्य वन्या दातुमिच्छा मिहस्थ मर्षयामास ८ बाधजागस्य विवाधा बद्ध इत्यर्थ ९ तस्यधन ।

कसाच्या कुलाची चौकशी करण्यात आली तेव्हा मदोरीने पेट्टी पत्रासह हजर केली. त्यामुळे कुलाचा उलगाडा होऊन अगदी खुपीने जरासधाने आपली मुलगी न अर्ज राज्य कसाला दिले

गृहोत्वा मथुरा बध्वा प्रक्षेपेन्द्रिक्त वैरतः ।

पितरौ गोपुरे न्यस्य कृत्वा सूर्यरात्रभृम् ॥ ९ ॥

मला जन्मत च माता पित्यानी यमुनेत सोडले व्हाणून रागारागाने कस तसाच मथुरेला गेला ती आपल्या ताब्यात घेतली व त्याने मातापितराना वेशीवर टागले टागून तो वसुदेवाला वरीवर घेऊन गेला

वसुदेव दैवसर्वा देवकीमनुजा निजाम् ।

स्वीकार्य भूत्यामा मुदास्ताशामना ददौ ॥ १० ॥

देवसन राजाची मुलगी देवकी, आपली चुलत बहीण वसुदेवाला त्याने दिली व विवाहविधीने तिचा स्वीकार वसुदेवाने केला

अतिमुक्तमुनिर्जातु भिक्षार्थं गृहमागतः ।

दैवकी तेऽनुजा सा यो' पुष्पजातेन चाससा ॥ ११ ॥

एवढा अतिमुक्त मुनि भिक्षेसाठी आले असता जानद्वया त्या मुनीला व्हाणाली, ही पहा तुमची बहीण कामभोगवळाने तुमच्याकडे अभिलाषाने पहात आहे

स्वेहां व्यनक्त्यनेनेति तत्पत्न्यां नर्मणोदित ।

तामूचेऽस्याः सुतो रण्डात्वा कर्तेति निशम्य तत् १२

तिने अशी आपली चेष्टा केलेली ऐकून मुनीनीं शाप दिला
कीं, हिचा मुलगा तुला निघना करील

तत्र छिन्ने तथैतेन कर्ताप्यपितृकामिति ।

तच्छ्रुत्वामदिते पद्भ्यातत्रैतेन महीमिमाम् ॥ १३ ॥

तेव्हा तिनें रागावून त्या भोगनखाचे तुकडे तुकडे केलें तेव्हा
मुनीनीं पुन्हा शाप दिला कीं तुझ्या बापालाहि मारूं तो तुला
अनाथ करील मग तिनें ते तुकडेहि पायाखालां तुडविळे तेव्हा
मुनि हणाले कीं, तो देवकीपुत्र तुझ्या भा।चेहि राज्य घेऊन
चक्रवर्ती होई १

भोक्ता त्रिखण्डामिति तच्छ्रुत्वाकसेन तन्मुखात् ।

देवत्या स्वगृहे मूर्तिं याचितोऽमस्त तत्पति ॥ १४ ॥

तो त्रिखटपृथ्वीचा शास्ता होईउ हें मुनिचन कळल्यावर
कमान देवकी माहेरीच नाळत होऊ दे असें वसुदेवास कळविळें
व त्यानें तें मान्य केल

देवकीरमुद्रोभ्या भोजयित्वान्यदा मुनिः ।

दीक्ष नां स्यान्न त्रैत्युक्त सोऽग्नौत्सप्त यां सुता ॥ १५ ॥

१ आरमवेश २ कम भायया ३ देवत्या ४ तस्मिन्पत्र ५ मुनिपणने
भत्वा ६ जीवयन्त ७ वसुदेव ८ आपयो ९ सुतया ।

पुढें एकदा वसुदेव देवकीने अतिमुक्त मुनीना आहारदा
कळन आहीहि दीक्षा घेऊ कीं नाहीं हणून निचारलें तेव्हा
स्यानी उत्तर दिलें कीं तुझाला सात पुत्र होतील

भवितारो यमोस्तेऽत्र त्रयोऽन्यत्रातिवधिता ।

सेत्स्यन्ति पश्चिमश्चार्धचक्री भावीति भाववित ॥ १६ ॥

पहिली सहा तीनदा जुळी होतील ५ तीं दुसरीकडेच गाढतील
गण्डला मात्र अर्धचक्री होईल असे भावित त्या भविष्यतेला मुनी
नीं सांगितले

अलका भद्रिलश्रेष्ठोत्रियमर्नगमैर्पिणा ।

सत्रोजातमृतेरिन्द्रादेशेन परिवर्तनार्ह ॥ १७ ॥

भद्रिल नगरातील वैद्यपुत्रा अल्का त्याचगेळी वाळत होत
जाईल इद्रा या प्रेरणेने नेगमर्पिदेव त्या जुळ्याची आदलाग्रदल करील

त्रीनखन्वीययमान्कस शिलाया सोऽवधीत्क्रमात् ।

सप्तमे मास्यतोऽज्ञात कृष्णोऽथ स्वगृहेऽजनि ॥ १८ ॥

तीन खेपेच्या सहा पुत्रांना कसानें शिलेवर आपटून ठार-
रले चौथ्या खेपेस ती माहेरी वाळन न होता घरी झाली कसाला
पत्ता न लागाना असा ग्रोवस्त करण्यात आला

पोष्टु नन्दगृहे कृष्ण हरन्सीरीमरन्पिता ।

छत्र गोभूताप्तद्वीशृङ्गोद्यन्मणिदीपिका ॥ १९ ॥

१ युगला २ चित्तज्ञो मुनि ३ नाथा देवेन ४ देवकीच्या अंग्रे अलका
सुतान्मृतान्मुक्त्वा देवकीपुत्रान् जवीतोल्कांग्रे स्थापनात् । ५ भगिनीपुत्रान्
६ द्वौ द्वौ पुत्रौ जातौ सद्यः शिलापदेनाघातयन् ७ वृषमाकारेण प्राप्तः ।

बलराम आणि ऋसुदेमानें वृष्णाला नद गळ्याच्या घरी जतन करण्यास पाठयारें असें ठरविले. रातोरात मुलाला त्यानीं पोहोचते केले ऋसुदेमाने त्याचेंर उग्र धरले होत ऋसुदेमानें त्याला हातात धरले होते नगरदेवतेन गायीच रूप घेऊन मणिमय शिंगांना उजेड पाडला होता

यान्तौ निशीथे तत्पादस्पर्शाद्वाटितगोपुरौ ।

संभ्रन्तोक्ततदथाग्रसेनाशीर्वाटमोदितौ ॥ २ ॥

मथुरेच्या पेशा मुलाच्या पादस्पर्शाने एकदम उघडल्या उग्रसेनाला लाच वेंशीवर टागले होते त्याला रात्रा दरवाजे उघडलेले पाहून आश्चर्य वाटले त्याला सर्ग हकीकत कळल्यावर त्यानें त्याला आशीर्वाद दिला

यमुतादत्तपन्थानौ सद्योजातात्मजार्पणम् ।

नन्ददृष्टस्वाभ्ययान्त पृष्टवाज्ञाततदर्थ कौ ॥ २१ ॥

यमुनेनें दुभग होऊन त्यांना वाट करून दिली नुकताच जमलेली कथा घेऊन नद येत असलेला त्यांना वाटेंत भेटला देवतेनें मला हा कन्या आज रातोरात आपणाकडे पोहोचविण्यास दिली आहे असे त्यानें सांगितल्यावर त्यांना आशय कळला

तस्मै दत्त्वा स्वडिम्भ त डिम्भा लात्वागतौ गृहम् ।

तदैत्य कसस्ता वीक्ष्य मुग्नर्नासा व्यधाद्वलात् ॥ २२ ॥

१ अतर्कितोपवनगुपुरोद्घाटवस्तुवितोक्त २ वक्रनासा ।

ती मुलगी घेउन व आपला मुलगा त्याच्या खावीन देउन ते दोघे घरी परत आले. तेव्हा कस आला व त्याने तिचे नाक दाबून तिला नकटें केले

सा तर्पःस्था स्थिता विन्ये व्यावजर्वाऽगमदिवम् ।

हस्ताद्गुलीत्रयी तस्या कृत्वाऽन्नेविन्ध्यवासिनी ॥२३॥

तिला गुप्त तळपरात वाढविली व मोठी झाल्यावर बाहेर काढली आपले निवृत्त स्वरूप पाहून ती लाजली व सुव्रतानामक अजि केजवळ दाक्षा येऊन तिने मि यपर्तानर राहून तपश्चर्या चालविला शयटा तिला वाचाने खाल्ले तीन बोटे पडलेली होता ती पाहून तेथील जगली लोकाना आश्चर्य वाटले व त्यांना दिव्यजाला देखी म्हणून त्या बोटाची पूजा सुरू केली

पृष्टो दृष्ट्वा महोत्पातात्कसेन वरणोऽब्रवीत् ।

जातस्तेऽरिरिति श्रुत्वा त व्यायन्यतनादिभि ॥२४॥

एकदा मधुरेत उरचे उत्पान झाले तेव्हा वरण नामक ज्योतिष्यानी त्याला सांगितले की, तुझा शत्रु निर्माण झाला आहे तें ऐकून पूतना वगैरे देवताना त्याच्या तपासण्यासाठी त्याने पाठविले

प्राक्सिद्धाभिस्तद्भवेष्टफलाभिःसप्ताभि श्रितः ।

स तौद्विरो विभङ्गेन त ज्ञात्वाथ विकृत्ये ताः ॥२५॥

१ उद्भवायोत्सर्गेण स्थिता २ भाक्षिता ३ व्याघजनपदैर्देवतोतिभि णित्वाचिता ४ अरिचिंतयन्कृष्ट ५-पूवजम ६ कस ७ कसयचनेन ८ मिथ्यावाधिना ९ विक्रिया प्राप्ता ।

त्यानें पूर्वीच्या जन्मी प्रसन्न करून घेतलेल्या ३ या जन्मात
इष्ट फळ देणाऱ्या याच देवता होत त्या सात देवतांनी मायाखेपे
धारण केली निभगज्ञानाने कृष्णाला मात्र ओळखले

मात्रन फकुभद्वन्द्वतालरासभिकार्वताः ।

जिघासन्त्यस्वाशक्तिं कसमूचिरे ॥ २६ ॥

या सात देवतांनी माता, गाडी अर्जुन वृक्षाची जोडी, ताल-
वृक्ष, गाढव, ३ घोडा अशी क्रमाने रूपे वारण करून कृष्णाला
मारण्याचा प्रयत्न केला पण त्यात त्या असमर्थ ठरल्या त्यांनी कसास
थेऊन तसे सांगितले

द्रष्टुं स्वत्रिक्रम हन्तु रौद्रकृष्णवृषाकृते ।

आयातोऽरिष्टदेवस्य जातु ग्रीवा उभज्ज स ॥ २७ ॥

आपला पराक्रम दाखविण्यासाठी अरिष्टदेव काळ्या बलाचे
रूप धेऊन कृष्णाला मारण्यास आला पण कृष्णाने त्याची मान
मोडून टाकली

तच्छ्रुत्वा गोमुखीनामपेवासञ्जननाथ तम् ।

पितरौ स्मार्चतो सिञ्चद्वलश्याम्बा क्षरत्कुचाम् ॥ २८ ॥

देवकीपुत्रदेवानी त्याच्या पराक्रमाच्या जाता ऐकून गोमुखी उपवास
केल्याच्या मिपाने गळ्याचे घरा ते आले तेथे त्यांनी त्याची

१ यशोदारूपेण विषस्तनी माता २ त इतुमसामय्यमस्माक ३ हरि
पराक्रम ४ वृषग्रीवाभजन ।

पूजा केली तेव्हा देवकीच्या स्नानातून आपोआप दुग्धवारा पडल्या
गोवर्धनमहावृष्टौ उग्रीचक्रेऽयदा गवाम् ।

सोऽहिशय्यायनु शरवान्पूर्वदेवगेहजान्स्वयम् ॥२९॥

एकदा अतिवृष्टि झाली असता कृष्णाने गोवर्धन पर्वताचीच
छात्री करून गायीचे रक्षण केले मजुरतील प्राचीन जिनाड्याजय-
ळील ग्रामदेवतच्या मंदिरात अहिशय्या, अनुप्य व राख ही तीन
रत्ने कृष्णाला दिसली

दृष्ट्वा साय्यान्ददाम्येषा साग्रयित्रं सृतामिति ।

कसे तद्धोषितेऽसां तान्मान्वनोऽसावयन्महान् ॥३०॥

त्या अहिशय्येवर चढून जो कोणी धनुष्याला पाण लागील
व शख वाजगील त्याला मी माझी मुलगी देईन तेव्हा स्वर्भानु
राजाचा मुलगा भानु पाठ । नाना कृष्णाने त्या तीही गोष्टी
केल्या ज्यानीं प्रत्यक्ष पाहिले होते ते ह्मणू लागले कीं हैं भानूच
काम नसून दुसऱ्या कुमाराने आहे तेव्हा काने त्या कुमाराला
शोधून आणण्याची आज्ञा केली

तत कसभयान्नष्टं गोष्ठे केनाप्यनुद्धतम् ।

तत्रोद्धत्य हरिं शैलस्तभ लेभे जनाशिष ॥ ३१ ॥

त्या आज्ञेमुळे भिडून नदगवळीं गात्र सोडून गेला ज्यागात्रा
ते जाऊन राहिले तेच एक दगडी खात्र होता तो कोणीहि उचलू
शकत न होते तो कृष्णाने उचलला व मर्माची शत्रासकी मिळविली

१ मथुरास्थापनार्थं जिनाल्याते पूर्वदिशि पुरंदवताष्टदे समुत्पन्नान् ।

प्रत्यागते व्रजे भक्त्वा महानां पितृगिरा ॥

कस सहस्रपत्राणि ससरोजान्युपाहरत् ॥ ३२ ॥

काहीं दिवसांनी नदगवळी स्वग्रामीं परत आला तेहा त्याला उळण्यासाठीं कालियसर्प ज्याची राखण करतो ते सहस्रकमळ आणून दे अशी आज्ञा कसाने केली नदाच्या आज्ञेने कृष्णने नागास जिकून तेहि आणून दिले

अथाहूतो नृपेणामामल्लेर्नन्दो व्रजन्गजम् ।

भक्तोत्त्वातरदाहृत्य कृष्णेनोक्तजयो द्युतत् ॥ ३३ ॥

आपल्या मळ्यासह एका कुस्तीसाठीं येण्यास नदगवळ्याला कसाने आज्ञा केली त्याप्रमाणे काहीं मळ २ कृष्णासह तो मथुरेत प्रवेश करित असता त्याच्यावर मदो मत्त हत्ती सोडण्यात आला कृष्णाने त्याला त्याचाच दात उपटून त्या दातानेंच मारलें

गत्वासभा नियुद्धेऽसौ त प्रायुक्त नृपाज्ञया ।

सोऽपि रङ्ग प्रविश्यर्द्धा चाणूर कसमप्यहन् ॥ ३४ ॥

मळाचे आखाड्यात ते गेले चाणूराशीं कृष्णाची कुस्ती जुपली एका क्षणात त्यानें त्याला चीत्त केले तेव्हा स्वतः कस द्वद्वयुद्धास सज्ज झाला कृष्णाने त्याला कुस्तीत ठार मारून टा फले

स नाकिमुस्तेपुष्पाधैर्विपाश्य यपित्तरी वरै ।

नम्रैर्नृपैर्वृत प्रीतैस्त्वैश्च सूर्यपुत्र ययौ ॥ ३५ ॥

१ कालीयनाग २ नीतिवान्कस प्रति ३ दत्तेन ४ व्यक्त शक्तिति वा ५ नाकिभिर्देवै ६ बध्न छित्वा ७ स्वजातिभि ।

सर्प देजानी त्याच्यावर पुष्पवृष्टि केला त्याने आपल्या माता-
पिताना व्रममुक्त केले अनेक माटलिक राजे व आपल्या नातलग-
सह तो सूर्यपुरास गेला

तर्ज्जीवद्यशस. मुत्वा म्नेतान्दन्तु यद्भुसुतान् ।

ज्ञात्या चक्री जितान्कालयवन प्राहिणोत्सार्जम् ३६
जीवद्यशेने जरासगाला कसत्राची हकीगत मागितली तेव्हा
त्याने अपराजिताला व आपल्या मुत्ताना भारी सेनेसह पाठविले पण
पराजित झाला असे ऐकून कायल्यालाला त्याने पाठविले

श्रुत्वायान्तयजग्य न गत्वाऽगौ यादवा स्तिः ।

प्रदीप्याग्नि पृथु यास्थान्मार्गे तत्कुलदेवता ॥३७॥

कालयवन चाठून येत आहे असे ऐकून सर्प यादव सरीपुर
हस्तिनापुर, मथुरा वगैरे गाव सोडून समुद्रकिनारी गेले कालयवन
याच्या मार्गे लागला तव्हा यादवाच्या कुलदेवतेने ह्यातारीचे रूप
घेऊन खून दारा ल पेटविला आणि ती ह्यातारा वाटतच बसली
कालयवनाने हा काय प्रकार आहे क्षणून विचारल्यावर तुझ्या
भीतीने माझ्या यादवपुत्रानी ग्रामयाग करून स्वतःला जाळून
घेतले आहे त्याचा हा दायानल आहे असे उत्तर दिले

वृद्धा मत्पुत्रयद्वेव प्रविश्याग्नि भयान्मृता

इत्युक्तोऽग्निस्तयाहयुर्गत्वा तात तथावदत् ॥ ३८ ॥

१ कसवधाधिक प्रहितान् २ पुत्र ३ वृद्धा आहे मत्पुत्रा यादवांश्च
अथवा हे मत्पुत्र हे कालयवन ४ विघटयति स्म ।

ह्यातारीच्या त्या बोलण्यावर विश्वास ठेवून कालयनन परतला व जरासंधाला त्याने अभिमानाने आपल्या दराच्याच वर्तमान सांगितले

कृष्णःकृताष्टोपवासो वासायोपाब्धिनैगमम् ।

आरुढाश्वाकृतिमेन सिन्धु सोऽखण्डयत्सुंरेद् ॥३९॥

कृष्णाने समुद्रकाठी आठ दिग्साचे अनशनव्रत आचरले तेव्हा नैगमदेवाने येऊन त्याला सांगितले की, घोड्याच्या आकाराचा एक देव यज्ञ त्यावर असून तो समुद्राने वारा योजने जा. तुझ्यासाठी तेथे एक नगरी वनेल त्याप्रमाणे अश्वरूपी देव आल्यावर कृष्ण त्यावर स्वार होऊन समुद्रातून गेला त्यामुळे समुद्र दुभगून एक पेट वनेले

तत्र शक्राज्ञया यक्षश्चक्रे द्वारवती पुरीम् ।

वसतस्तत्र कृष्णादीन्मिकल्याणिकोर्जितान् ॥४०॥

इद्राच्या आज्ञेवरून कुत्रेणाने त्या बेटावर द्वारकानगरी वसविली तेथे कृष्णादि यादव रहात असताना नेमिनाथ तीर्थकराची गर्भ न जन्म कन्याणिने झाली

कुरुवशे हस्तिनेशज्जातो व्यास पराशरात् ।

तत्पुत्रो धृतराष्ट्रोऽन्य पाण्डुश्च विदुरोऽपर ॥४१॥

हस्तिनापुरात कुरुशहाचा शक्ति नामक राजा राज्य करीत होता त्याला शतकी नामक राणापासून पराशर नामक मुलगा

१ सुरस्य सदयचरस्य देवस्य स्वामी हरि २ सत्यवतीगर्भे ।

झाला, त्याचा मुलगा व्यास व्यासाला सुभद्रा नामक स्त्रीपासून
धृतराष्ट्र पांडु ३ विदुर असे तीन पुत्र झाले

धृतराष्ट्रो नरपतिवृष्णिपुत्र्यौ शत सुतान् ।

दुर्योधनादीन्गान्धार्या रयातैर्वीर्यानजीजनत् ॥४२॥

वृष्णि राजाची मुलगी गादारीपासून धृतराष्ट्र राजाला दुर्योध-
नादि शंभर मुलगे झाले

काममुद्राधरे पाण्डौ कन्या कुन्ती गते रह ॥

जातमुद्धृत्य कालिन्त्या कर्ण चम्पाधिपाऽपुपत् ॥४३॥

उज्जवली नामक विद्यार हस्तिनापुराजवळ रत्नकाटा करात
असता आगठी हरमला ३ ता पाडूला सापटली पाडूने त्याला ती
दिला तेहा ही आगठा वरळ अमली द्यणजे वाटळ तेव्हा गुप्त
होता येते असे विद्याराने त्याला मागितले तिचा उ योग करून
कुतीनामक कुमारीशी पाडू अदृश्यपणे सभोग करून आला मुद्रगा
जमन्यावर त्याच्या कानात कुडक घाउन पेटित पत्रासह ठेउन ती
यमुना नदीत सोडून देण्यात आली चंपापुरचा राजा आदित्य
यास ती पेटी सापटली त्या बालकाच पालनपोषण केले

युधिष्ठिरादीन्सोऽनृद्ना तामेगान्वकृवृष्णजाम् ।

त्रीन्कुन्त्या मद्या नकुल सहदेवस्तुजोऽसृजत् ॥ ४४ ॥

१ व्यासस्य पुत्रा सुभद्रागमत्र २ गांधारानाम्वा ३ उग्रसेन
देवसेनमहासेनानुजाया । ४ उपमुत्तवात ५ कुडलरत्नकचलेखपा युक्त
मच्छाया इति कुत्सीपरिजनै ६ चम्पावर्णप्रह्लादादित्येन चम्पाधिपन कृत
कर्णं सप्त चापुपत् राघारयायै स्वपत्न्यै दत्त्वाऽपुपत् ७ पुत्रानेव पच असृजत्
अजीजनत् ।

पुढ पडु राजाचा पिताह त्याच अधकवृष्णीच्या कुतीनामक मुलीबरोबर झाला व तिच्यापामून त्याला युधिष्ठिर, अर्जुन व भीम असे तीन आणि कुनीपासून नकुळ व सहदेव झाले

दर्याधनादयो व्याज जरासधमथाभजन् ।

युधिष्ठिरादय कृष्ण विपक्षक्षपणोत्तम ॥ ४५ ॥

दुर्योधनादिकानीं कपटी जरासधाचा पक्ष घेतला व युधिष्ठिरादिकानीं शत्रूचा नाश करण्यास उद्युक्त झालेल्या कृष्णाचा पक्ष घेतला,

मार्गधै.सन्मणीन् राजगृहे वीक्ष्यां पदार्थान् ।

ते चक्रिणेत क प्राप्ता इति पृष्ट्वा जगु प्रभा ॥ ४६ ॥

मगधदेशातील काहीं उद्य ससुरमार्गिनें व्यापार करित असता द्वारकेंम आले व तेथील वैभवं पाहून चकित झाले तेथे त्यानीं रत्नमाणिकाची परेदा केली व स्वदेशा परत गेले, जरास वराजाला तीं रत्नें त्या व्यापाऱ्यानीं दावणिली व हा कोणत्या देशातील आहेत असे त्यानें विचारलें असता ते म्हणाले

मयेऽविद्वारवत्यास्ते दिव्या यदुसमर्तका ।

तत्र वायुवशात्प्राप्तैर्दृष्टास्माभिरथोर्जिता ॥ ४७ ॥

आहीं नेहमींच्या मार्गिनें प्रवास करित असता यात्र्यानं भलतीकडे नेत्रे गेलो तेहा आम्हा द्वारवती बेटास लागलों हें बेट राजा

१ मगधदेशजे सायानि २ यदुना हरिणा समर्तका सनाथ ।

३ अ गे ।

कृष्णाने सनाय केलें आहे ते फार भरभराटीत आहे तेथून आम्ही
हीं रत्ने आणली

श्रुत्वैतत्प्रभृग क्रुद्धो युष्मान्प्रत्याह दर्मदानं ।

इति नारदाचारोक्त्या ज्ञात्वा यात निषदितुम् ॥ ४८

यादनाचें नाय ऐकल्याप्ररोर जरासध चिडला न तें वैभवा-
शाली वर्णन ऐकून नर त्याचा नाग करण्यासाठी एकदम निघाला.
नारदानी तो चाडून येत असल्याच उर्तमान कृष्णाला सांगितलें
माझ्या जाण्याला मारून पळून जाऊन लपून वमलेले अमून वैभ-
वाचा टोठ मिरविणारे मरतनाल हे यादन आहेत असें जरासध
ह्मणान्याचेरि नारदाने कृष्णाला सांगितले

यामोऽरिं त्व पुरीमेता रक्षेति स्वयंच स्मृते ।

ॐ मित्शुक्तवतःस्मित्वा नेमेर्ज्ञात्वा जय गितात् ४९

या नगरीस शत्रु चाडून येत आहे त तिच रक्षण कर असें
श्रीकृष्ण नेमिनाथाना ह्मणाले तेहा ते आम् ह्मणून हसले. त्या-
रून आपणाला जय मिळणार अमें त्यांना गटलें

कुरुक्षेत्र गत क्षि । स्वर्गलक्षणेऽरिम् ।

हत्वा तन्धुक्तेचक्रेण जितारिरविशत् । रीम् ॥ ५० ॥

आपले व मित्रांनाच सेन्य एकत्रित करून कृष्ण कुरुक्षेत्रा-
ला गेला तेथे धात्रो उड झाल जरासगर्न सोडलेल्या चक्रानेंच

१ मज्जमानर हत्वा अश्लक्ष्णाल्लोपने स्थितत्वा भय्यागर्विण चर्की
इत्याह २ हतु ३ स्वस्थाने भातु ४ पाडवादिसेन्ये ५ जरासधमुक्तचक्रेण

त्याला कृष्णानें मारलें. याप्रमाणें जय-मिळूनून त्यानें नगरींत प्रवेश केला.

चक्रशक्तिगदाशङ्खधनुर्दण्डासयो हरे

रक्मिण्यात्रष्टदेवष्टिहोसहस्राणि पांडश ॥ १ ॥

चक्र, शक्ति, गदा, शङ्ख, धनुष्य, दड, तलवार नगरे श्रीकृष्णाची दिव्य अर्खें होती ऋक्मिणी त्याची पडराणी असून त्याला सोळाहजार क्रिया होत्या

रत्नमालागदासीरमुशलान्यथ सस्मित ।

देव्यश्वासन्वलस्याष्टौ मिथ प्रीतौ सुख स्थितौ ॥ २ ॥

रत्नमाला, गदा, नागर, मुसळ, ही बलदेवाचीं आयुजे होती त्याला आठ हजार क्रिया होत्या ते सुखानें एकमेकांवर प्रेम करीत काळ घालीत होते

जात्वद्धान्ते जलत्रीडामनोहरसरोवरे ।

सङ्क्रान्तेर्याद्वैश्वक्ने तत्राभूभेमिभामयो. ॥ ५३ ॥

एकदा सर्प यादन मनोहर सरोवरांत जलकाडा करण्यास गला. तेथ नमिनाथ व सत्यभामा याचा मनोत्तर सगद झाला

सल प सेचनादेन्ते लाहीद क्षालयेति वाक् ।

सत्यभामा प्रतिस्नानवस्त्र नमि स्वमाक्षिपत् ॥ ५४ ॥

१ अक्ष महादय इष्टा प्राप्तित्वा वा २ बलभद्रयाष्टौ सहस्राणि ३ शस्त्राणि ४ नामैतत् ५ जलक्रीडांशानि ६ उक्त्वा ।

जलक्रीडेनतर यदने त्यानीही ' लहदी ' हणजे हे जल घे
आणि धृ हणून सत्यभामेपुढे त टाकल

किं नागराग्रामान्म्योरु शाखर्गाज्जप्रणणम् ।

त्यग्य धार्य यदेत गार्ग्यदिशस्येनदीर्गितं ॥ ५५ ॥

तुम्ही वृष्ण धोटेच उहात आ ज्याने अतिशय वेदन घात
धनुषाला बाण लावला व शास्त्रागि केला तुमचे मन, नरक मा
काय हणून धुवावे ? अमे सत्यभामे मर्मोद्गार काढणे

ततस्तयापुत्रागार गतासौ तदसावेषत् ।

तात्रैकश्रुततद्वृत्तरतयोऽर्थिं समरोदयम् ॥ ५६ ॥

तेव्हा नेमिनाथ आपुत्रागार गेले व तेथे असतेल्या अहि-
शय्येवर चढून त्यानी शास्त्र अनुप्याला बाण लावला व तात्रागि
केला तो ' त्रि कुसुमचित्रामहागत प्रमत्त्या वृष्णागारेन गेला
तेव्हा त्यानाहि आश्चर्य घाटते की नेमिनाथाने ' समरोदयना गेला '

प्राप्याप्रवश्य प्राच्योत्तसेन राजपति सुताम् ।

त्रैयामारापयत्कृष्णस्तयार्मन्व्यार्द्रितण्डुलान् ॥ ५७ ॥

उग्रप्रशाच्या राजा उग्रसेनकडे जाऊन कृष्णाने त्याच्या ' त्रयर्मा
नामक मुलगी मागून आणून नेमिनाथाने तेल व पीर उभी
करून कृष्णाने मंगलक्षता टाकल्या

१ धनुश्चटापन शस्त्रप्रपूरण २ किं करणीय त्याने नेमिना ? दाच कः -
यसि ३ वाचन इति प्रोक्त ४ सत्यभामो वमाय ५ तत्राधुनागारे मन-
युक्त ७ निमृश्य / तदगृह गत्वा ।

पोष्यप्सकसंज्ञेऽन्येद्युःस्वराज्ये नाशशङ्कया ।

मृगानारुध्य वृत्त्या ता शिक्षयित्वा स रक्षकान् ॥ ५८ ॥

पाणिग्रहणाचे येळीं दुसरे दिवशीं कृष्णाला अशी शका
आली कीं, नेमिनाथ आपल्या राज्याचे वाटकरी होतील ह्मणून
शिकान्याकडून पुष्कळ पशु मेजवानीच्या मसासाठीं त्यानें आणले-
ले ही हिंसा पाहून नेमिनाथ सन्यास घेतील अशी त्याला खात्री
होती पशु कशाला आणले ह्मणून त्यानीं विचारल्यास मारून
त्याच्या मासाची लग्नानिभि भेजवानी देण्यासाठीं ते आणले आहेत
असें स्पष्ट उत्तर देण्यास कृष्णानें रक्षकाना शिकवून ठाविलें

त्र्यद्विवाहे व्ययीकुरु कृष्णेनैते इति ।

ते. प्रत्यालापयन्नेमिं यातमालोकेतु दिश्व ॥ ५९ ॥

दिशावलोकनासाठीं नेमिनाथ पालखीत बसून चालले असता
ते हरिण पाहून त्यानीं विचारले व कृष्णानें शिकविल्याप्रमाणें
रक्षकांनीं उत्तर दिलें

ज्ञात्वा तच्छब्द निविद्य सस्मृत्य स्वपुराभवान् ।

शोकार्तामविक्राशुक्त्वा स राजिमंतिराजक ॥ ६० ॥

कृष्णाच कपट नेमिनाथांनीं ओळखले व वराम्य पावून स्वतः
च्या पूर्व जन्माचें स्मरण केले दखी मातेला उपदेश करून राजी-

गाति रढत आहे असे पाहून तिलाहि बरोबर घेतले व हजारो राज-
पुत्रासह दीक्षा घेतली

सहस्राभ्रवने श्रित्वा तप पद् पञ्चवासरान् ।

नर्त्त्वोर्जयन्ते कैवल्य प्राप्य मोह विहृत्य सः ॥६१॥

ते सहस्राभ्रवनात जाऊन राईले व पासष्ट दिवस त्यानीं
अनशन व्रत आचरले, पारणें कल्याण त्यांना कैवल्यज्ञान झालें,
यांनीं मोहाचा नाश केला

प्राप्तो रैवतकोद्यान कृष्ण तत्त्वमब्रुवुधत् ।

देवकीसत्यभामाया गणीदिष्टा कथा निजाम् ॥६२॥

रैवतकउद्यानात येऊन त्यानीं कृष्णाला तत्त्वोपदेश केला
देवकी, सत्यभामा उगैरे खियानींहि येऊन गणधराना त्यानीं
आपापली भगवली त्रिचारली

प्रद्युम्नादि भवान्पृष्ट्वा ज्ञात्वा पृष्टो हरे कियत् ।

राज्य भावीतितत्प्रेम्णा सीरिणा नेमिरब्रवीत् ॥६३॥

प्रद्युम्नाची भगवली त्रिचारून ऐकल्यावर हरीच्या प्रेमानें
बलदेवानें नेमिनाथाना प्रश्न विचारला कीं हें हरीचें राज्यवैभवं
किती दिवस टिकेल तेव्हां ते हाणाले

द्वीपायनस्तपो लात्वा प्रेप्यै प्रत्येत्यधक्ष्यति ।

द्वारकां द्वादशाब्दान्ते मत्तयादवकोपित ॥ ६४ ॥

१ गणीशा आविता २ हरिस्नेहेन ३ देशांतर गत्वा पश्चादागत्या

बाराजपनितर मद्यपानां मदो मत्त झालेल्या यादवाकडून
राज्य नष्ट होईल द्वीपायन तप आचरून यादवामुळे क्रोधित
होऊन द्वारकानगरी जाळून टाकील

हरि जरत्कुमारोऽपि कौशाम्बीगहनान्तरे ।

सुप्त तृपार्त वनेषु भ्रान्त्या सद्यो हनिष्यति ॥६५॥

कौशात्री जंगलील गाढ काननात वृष्ण ता हेने व्याजुळ हो-
ऊन निजला असता जंगली हरिण समजून जरतुमार तात्काळ त्या-
ला ठार मारील

एतच्छ्रुत्वाप्तनिर्वेदा त्रिदासः स्वाम्यनुज्ञया ।

प्रद्युम्नरत्निमणीमुरया मोक्षीं दीक्षामाशिश्रयन् ॥६६॥

वरील भविष्य ऐकून शहाण्याना वैराग्य उत्पन्न झाले व प्रद्यु-
म्नादि मुल व रत्निमणी जगेरे ब्रियानीं मोक्षपददायी दीक्षा
स्वामीच्या क्षणजे वृष्णाच्या आज्ञेने घेतली

सम्भवश्चानिरुद्धश्च तत्राशं वैक्ष्य दीक्षितौ ।

प्रद्युम्नश्चाथ निर्वाणा गिरनारीकूटगा ॥ ६७ ॥

द्वारकेचा नाश होणार हे पाहून सभन व अनिरुद्धानेदि
दीक्षा घेतली व प्रद्युम्नासह ते गिरनार पर्वतावर मोक्षाळा गळे

सर्वमण्याया सुसत्स्यान्ति प्रोक्ष्युतास्तपसाऽच्युतः ।

धर्मातोऽत्रैत्य माहन्द्राद्वलस्तीर्थं करिष्यति ॥ ६८ ॥

रुक्मिणी वगैरे स्त्रिया अच्युत नामक स्वगातून येऊन, नंतर मोक्षाचा जातील वलदेव माहेद्र स्वर्गातून येऊन ४ कृष्णप्रथम नरका-
तून येऊन तप करून येथे तीर्थवनवितील अर्थात् तीर्थकर होतील ✓

नेमि पुनर्विहृत्योर्वा पल्लव देशमास्थितः ।

अथ भारतसक्षेपो लाक्षावेश्मप्रवेशिता ॥ ६९ ॥

नेमिनाथ पुढें त्रिहार करीत पल्लव देशात गेले भारत सक्षे-
पानें असें जाहे पाडव लाक्षागृहात कुरकटून त्रामुळे टाकले गेले

कुरुभि राहजारित्वानिर्गत्यातःसुरगया ।

सापदानन्तु द्रौपद्या. कम्पित्याया स्वयवरम् ॥७०॥

पण कपट आळखून सुरगाच्या रस्त्याने पाटव लाक्षागृहातून
निसटले व अद्भुत कर्मे करून त्यांना कपिला नगरींत प्रवेश केले

प्रविष्टा पाण्डवास्तन मिडराधो युवौनृप ।

तत पार्यात्सुभद्रायामभिमन्युरसौत्सुत. ॥ ७१ ॥

तेथे त्यांनी स्वयवरमंडपात प्रवेश केला ४ अर्जुनाने राधानेध
(मत्स्यभेद) करून द्रापदी मिळविली एव सुभद्राहरण अर्जुनाने
केले ४ तिच्या पामून त्याचा अभिम यु नामक मुलगा झाला

द्रौपद्यामिगपुमंनाथ सूनवोऽन्वभवनं हमात् ।

देशानिमान्क्षातिशुप्त भ्रान्त्वा दर्शितविक्रमा ॥७२॥

१ दुर्योधनायै २ हस्तिनागपुरास्थितेन विदुरेण बुद्दालक्ष्मणप्रथाप्य नगरा
ब्दहिलाक्षगृहनिर्माणेन निमापितया सुरगया ३ अद्भुतकमणासह
शविष्टा ४ द्रुपदस्य दृढरथाया पुत्र्या ५ अर्जुन ६ प्रसूत स्म ७ पंच
प्रमाणा ८ भूमौ प्रच्छन्न यथामवति तथा ।

अर्जुनापासून द्रौपदीलाहि क्रमानें पाच मुलगे झाले सर्व देश
अज्ञातवासात हिंदून पाच पाडवानी पराक्रम प्रगट केला.

धूत रन्त्वा धर्मपुत्रो दुर्योधनमहीभुजा ।

जित्वा कुरून्कुरुक्षेत्रे श्रित्वापागमधुरामभुं ॥ ७३ ॥

दुर्योधन राजा बरोबर धर्मराजा दत्त खेळला व हरला लणून
तो अज्ञातवास प्राप्त झाला होता पण त्यानंतर कोरवाना जिंकून
त्यानी दक्षिणमथुरेत वास केला त्यानी पुष्कळ देशातून भ्रमण केलें.

श्रुत्वा द्वारवतीदाहाद्याप्य निर्वेदमर्हतं ।

ज्ञातजन्मान्तरास्ते निर्ग्रन्था शत्रुञ्जये स्थितौ ॥ ७४ ॥

द्वारका भस्मसात् झालेली ऐकून त्याना वेराग्य प्राप्त झाले व
नेमिनाथाकडून आपली भगवली ऐकून ते निर्ग्रंथ मुनि झाले व
शत्रुजयान्नर गेले

द्विद्वस्त्रियौहतास्तमलोहभूषा वितेपिरे ।

कौन्तेयास्तेप्यगुः सिद्धिं माद्रेयौ त्वतिमां दिवम् ७५

तेथें ते तपश्चर्या करीत असता दुर्योधनाचा भाचा आला व
त्याने तापलेल्या लोखंडाची राजभूषणें त्याच्यावर घातली तरी
त्यानी ध्यानानस्था सोडली नाही त्यामुळें कुतीचे तीन पुत्र सिद्ध-
पडाला गेले व माद्रीचे दोन पुत्र अनुत्तर पाचव्या सर्वार्थसिद्धि
नामक स्वर्गातील विमानात देव झाले

१ दक्षिण मयुरा २ प्रतपति स्मके पाडवा किं कृत्वा देशाभ्रान्त्वा-
३ नेमे समीपात् ४ आतापनयोगेन स्थिता ५ दुर्योधनमाग्निनेय कुर्युवराह्य-

कुन्तीसुभद्रादौपद्योनिर्वास्यत्यच्युताच्युता ।

प्राग्बद्धनरकायुष्कः कृष्णोऽनुमाप्तशुद्धदृक् ॥ ७६ ॥

अच्युत स्वर्गांतून आलेले कुन्ती, सुभद्रा, द्रोपदी वगैरे स्त्रिया
चे जीव मोक्षाला जातील, नरकातील आयुर्कर्म पावलेला कृष्णाच
जीव भावापासून म्हणजे नेमिनाथाजवळून शुद्ध सम्यक्दृष्टि प्राप्त
करून घेता झाला व तीर्थंकर नामधर्माचा बंध करून प्रथम नरकात
जमला

भ्रातुराप्तान्त्यनामागाच्छुभ्र तच्छत्रुरप्यघात् ।

नेमौ सिद्धेऽथ साकंते चूलाया ब्रह्मणो नृपात् ॥ ९८ ॥

त्याचा शत्रु जरासभ सुद्धा मरून तेथेच गेला नेमिनाथ सिद्ध-
पदाला गेले नंतर अयोध्येत ब्रह्मराजा व चूलाराणीचा मुलगा
ब्रह्मदत्त चक्रवर्ती झाला

स्वर्गादेत्य सुर कश्चित्ब्रह्मदत्त सुतोऽभवत् ।

स भूत्वान्नातिमथ्वक्री प्राविक्षत्सप्तर्षीं क्षितिम् ॥ ९९ ॥

तो स्वर्गातून येऊन चक्रवर्ती बनला होता व मेन्यानंतर
सातव्या नरकात गेला

सुभानु प्राग्जश्विन्नागद खटोऽर्धं तुर्यभू ।

शङ्खो महाशुक्रसुर सीरी माहेन्द्रजो जिनेट ॥ १०० ॥

सुभानु पहिल्या स्वर्गातील देव, चिन्नागद विद्याधर, चौथ्या

१ नेमेष्वपदेशात्प्राप्तसम्यक्त्व २ जरासभ ३ सौषम्ना देव ४

स्वर्गचतुर्थमाहेन्द्रदेव ।

स्वगातील देव, शष्पश्रेष्ठी, महाशुक्र विमानातील देव इनकी भगवती
फिरून बलदेव बाल आता तो महेशस्वगांत आहे पुढे तीथकर
होईल

अमृतरसायनपलपचतृतीय नरकोद्भवश्चान् ।

यक्षोभृन्निनामा महादिशुक्राऽच्युतोऽथ त्रामोर्हन् १०१

अमृतरसायन स्वयंपाकी, तिसऱ्या नरकातील जीव, यक्ष नागा-
चा मनुष्य, निर्नामा, महाशुक्र विमानातील देव अशी भगवती भो-
तून ऋणाचा जीव नरकात गेला व पुढे तो तीथकर होईल

॥ उति त्रिनेत्रिना यपद्यकृष्णजरारान्ध्रब्रह्मादत्तच-
त्री चरितोत्तर द्वाविंशम् ॥२२॥

पादनेऽत्रारविन्दस्य राज्ञो मन्त्री वरद्विज ।

मरुभृतिरभृद्राज्ञा सहप्राप्तागमश्चिरात् ॥ १ ॥

या जुहुर्दीपात तक्षिणभरतक्षेत्रा पोदनपुरच्या अरविंद
नामक राजाचा मरुभृति नामक ब्राह्मण मंत्री होता राजासह
त्यानेहि जागृताचे ज्ञान निळविले होते फार पूर्वापासून तो त्याचा
मंत्री होता

रक्त उरुणयो ज्येष्ठे स्वभ्रातृक्रमे स्त्रिया

उमृन्मरीं भवत्कान्ता तद्दाता भजतीति स ॥ २ ॥

१ जन्मभरत २ श्रुतिस्मृतिशास्त्रविदित्यथ राजानि प्राप्तागम ३
दायकाल्पयत ४ वमठभाय ५ कायित ।

त्याळ कमठ नामक भाऊ होता त्याच्या खीचें नाव मरुणा
 व मरुभूतीच्या भायेंचें नाव वसुवरी होतें कमठाचे प्रेम मरुभूतीपर
 होतें व तिच्याशी तो रममाण होऊ लागला तुझा भाऊ तुझ्या
 भायेंला भोगतो असें वरुणें मरुभूतीला सांगितले

तामाश्वास्यान्यदा छेन्नो दृष्ट्वा तच्चेष्टित स्वयम् ।

विज्ञाप्येज विगोप्यासां त शठ निरयासयत् ॥ ३ ॥

तिला योग्य अद्यासन देऊन मरुभूतीनें मृत लपून वमून
 त्याच्या प्रेम वेष्टा पाहिल्या व राजाला सांगून कमठाचा हृदयार
 करितें

गत्वोर्षसिंधु पश्चात्तप पुर्वन्त मोहत ।

तेनान्यदा स्वनृपेगोवाच्योऽनित्य प्रणामिना ॥ ४ ॥

सिंधू जमळील तापसपत्नीत शिखतप व्याजमळ जाऊन कमठानें
 पचात्रि मागून केले मरुभूतीनें पुन्हा राजाला निचादन कमठाचा
 आश्रय घेतला त्याची तो नत्ती करात असे

प्रसाद्यमानस्त क्रोधाज्जयान शक्तिया तत ।

मलयं कुब्जज्ञात्मानं स जातः सल्लकीवने ॥ ५ ॥

एकदा मरुभूति त्याचे पुढे नमून प्रार्थना करात असता पूर्व-
 वैर स्मरून, क्रोधादिष्ट होऊन कमठाने त्याला दगलानें ठेचून मा-

प्रच्छन्ना मरुभूति २ स्वयंसेवोऽदिष्टारावमालागलरोपणादिव
 कारित्वा ३ निद्रादिष्ट ४ नदीतीरे तापसपत्न्या शिखतापसवर्मापे ५
 अज्ञानात् ६ मरुभूतिना ७ निजगृहस्थ वयवित्वा ८ त कमठ आश्रित्य
 ९ प्रणामोक्त्यास्तीति प्रणामी तेन प्रणामिना प्रणतवत् १० मरुभूति ।

रले, तेव्हा मेन्यावर तो मलयपर्वतावरील कुब्जक नामक सलुकी व-
नात हत्ती शाला

वज्रघोषो गजेन्द्रोऽस्य वशासीद्वरुणा प्रिया ।

सार्धेनामारविन्दश्च यान्त सम्पेदमर्हत ॥ ६ ॥

त्याचे नाथ वज्रघोष होतें वरुणा मेन्यावर पूर्वप्रेमामुळें हत्तीण
वनून त्याच्याजवळ राहिली श्रावक सघात्रांवर सम्पेदशिखराला
यात्रेम जाता जाता अरविंदराजानें मुनि शाल्यावर त्याच वनात
मुक्काम केला होता

वन्दितु तत्सरस्तीरे प्रतिमायोगमास्थितम् ।

सार्धं भक्त्वा हन्तुकामो वत्से श्रीवत्सलाञ्छनम् ॥ ७ ॥

त्या वनातील तळ्याजवळ मुनि शालेला अरविंद राजा प्रति-
मायोग धारण करून ध्यानस्थ बसला असता वज्रघोष हत्ती सघ
विद्वस्त करून त्याला मारण्यासाठी आला तेव्हा त्याला मुनीचें
ठातीवरील श्रीवत्सलाञ्छन दिसले

तस्य दृष्ट्याजसा जातिस्मरी स्नेहोद्भूव स ।

तेन प्रबोधितो धर्म श्रावकव्रतमग्रहीत् ॥ ८ ॥

तें चिह्न पाहून त्याला पूर्वजमाचे स्मरण झाले व राजभक्ती-
मुळे त्याला मारण्याचे विसरून त्याच्यापुढें सोंड नमवून तो बसला
ध्यान उतरल्यावर अरविंदमुनीनें त्याला श्रावकव्रतें दिलीं

तदामभ्यत्यधाद्विभ्यद्गना शाखा परैद्विपैः ।

शुष्काणि तृणपत्राणि ग्वादन्विध्वेस्तमम्बु च ॥९॥

तेन्हापासून पापभयाने तो हत्ती जल्क्रीडा करीना व वनहि उचस्त करीत नसे इतर हत्तीनीं पाडलेला पाला पाचोळा व अचित्त पाणी तो पिऊन श्रावकवत पाळीत अने

पारणाया पिन्क्षीणः पातु वेगवतीं चिरात् ।

पङ्कमग्र, समुद्धर्तुं यतमानोऽप्यशक्रुवन् ॥ १० ॥

एकदा अनशन व्रत आचरल्यावर पाण्णे करण्यासाठी तो वेगवती नदीतीरीं आला व चिखलात रुतला फार अगक्त झाला असल्यामुळे बाहेर निघण्यामाठीं गप्प घडपड केली तरीहि तो निघू शकला नाहा।

मृतो दष्ट कुक्कुटाहीभूतेन कमठेन च ।

सहस्रारं मुख भुक्त्वा स त्रिलोकोत्तमे पुरेम् ॥११॥

कमठाचा जाव मरून कुक्कुट सर्प झाला होता त्याने पूर्व वर स्मरून हत्ताला दग केला त्यामुळे तो मरून सहस्रार स्वर्गातील देव बनला

जातोऽत्र पुष्कलावत्यामग्निवेग स्वगोऽन्यदा ।

सं तपस्यन्दगिगिरेर्गुहाया केवलीकृत ॥ १२ ॥

स्वगास्त तो जबूदीपात विदेहक्षेत्रात, पुष्कलावती देशात,

१ उपलासपालनादपगजघटनाद्यासुकीभूत २ अग्निवेग ३ के मस्तके वलीकृत वेष्टित मिलित इत्यर्थ ।

विजयार्धपर्वतागरील त्रिलोकोत्तमपुरात त्रिधाधराचा राजा त्रिधुद्रति
व राणी त्रिधुमाला याच्या पोटी अग्निवेग नामें करून जमला
त्यानें खून सुखोपभोग भोगल्यावर दीक्षा घेतली हरी नामक पर्व-
तातील गुहेत तो तपस्या करीत असता त्याच्या डोक्याला अजग-
राने वेटाळें घातले अर्थात् गिळिले

धूमप्रभादजगरीभूतेन द्विपता गत ।

पुष्करे भुक्तशर्मास्मादेत्यास्मिन्पद्मवर्षग ॥ १३ ॥

गुप्तकुट नाग मग्न धूमगमा नामक नरकात पडला तेथून
तो आगराचे जमास गेला त्याच अजगराने पूर्वेर स्मरून
अग्निवेग मुनीला आणवून ठार मारले तेथून तो जीव अच्युत
स्वर्गातील पुष्कर त्रिभात देव झाला पुढे तो पश्चिम विदेह
क्षेत्रात पद्म नामक देशातील अश्वपुरचा राजा यज्ञीर्य व राणी
विजया याच्या पोटी यज्ञनाभि नावाने जन्मला

चक्री जनित्वाश्वपुरे यज्ञनाभिस्तपोऽभजत् ।

पृष्ठश्वभ्रातृरङ्गाख्यो भिल्लो भत्वाथकर्कशम् ॥ १४ ॥

या यज्ञनाभि चक्ररत्नान वंचे वोग भोगून खून तप आचा-
रिले कमठाचा जीव अजगर मेळ्यावर साहब्या नरकात गेला व
तेथून तो कुरग नागाचा भिल्ल होऊन जमला तो फार
क्रूर होता

१ धूम प्रभ अकरातोऽन २ ज्यूपापरविदेहपञ्चाख्ये देशे ३ भूत्या

४ भूरि यथा भवति घोरापसगान्दृत्वा इत्यथ ।

इतस्तेन सुभद्रारयसे ग्रैवेयकपञ्चमे ।

शुक्त्वाप्नुतोऽभदानन्द ऐस्वारु ऋगलेखरः ॥१५॥

उज्जनाभि मुनि समाधिमरण मात्रेन सुभद्र नामक मानव
ग्रैवेयक विमानाताल जहमिंद्र देव चाला तेथून तो जनुद्वीपात
कोशलदेशातील अयोध्या नगरीचा इन्द्राजुनशाचा राजा उज्जनाहु
व राणा प्रभाकराचा नाच्या पोटी आनंद नाम करून जन्मला

कुर्वन्मण्डात्किंचित्ये स स्वामिहितमन्त्रिण ।

वाचाभ्यर्च्य जिन्द्रार्चा पप्रच्छ द्रष्टुमागतम् ॥१६॥

एकदा त्याने नदाथर परात चत्यालगत अघ्राहित महोत्सव
स्वामिहित नामक मंत्र्याच्या सद्यधानुमार केला तेव्हा तेथे दर्शना
साठी आलेल्या मुनाना यान प्रिचारले

नत्वा विपुलभत्याय गणेश भगवन्फलम् ॥

अचेतना जिन्द्रार्चा प्रार्चिता किं भवेदिति ॥ १७ ॥

विपुलमति गुनीना नमस्कार करून तो क्षणाग्र, जिन्द्राच
अचेतन अशा मूताच पूजन केल अमता पूजकाना काय बरे फल
मिलते ?

साऽयोचदचिदर्थेन सौत्पादजगता युयम् ॥

न वस्तुतत्परीणामप्रकर्षं पुण्यपुञ्जकृत् ॥ १८ ॥

१ मध्यग्रैवेयकवित्तवमध्यावमाने २ जिह्महे ३ पूजयता भन्याना ४
गणेश ५ चेतनार्हिताऽपि ६ सह उलादेन यतते जगति तेषां सौत्पादजगता
वस्तुपदार्थ परिणामप्रकर्षं कृत्वा पुण्यपुञ्जकृत् किं न भवति अपि तु भवति ।

तच्छ्रुत्वा शुद्धवृत्तेन विश्वार्हद्वेहवर्णनम् ॥

प्रागर्ग्यम्णि प्रतीयार्कविम्बस्थजिनमन्दिरम् ॥ १९ ॥

ते ह्यणाले कीं अर्हविंश जरीं अचेतन असठें तरी उत्पन्न होणाऱ्या पदार्थांनर परिणामाचा प्रकर्ष केला तर त पदार्थ पुण्य पुद्गलाचा स्फुट बनिल्याशिवाय कसा राहील ? निन विंशतीठ पुण्य पुद्गलाच समुत्पाय भव्य जीवाना शुभ परिणाम उत्पन्न कर-
ण्यास निमित्त होतो जिनत्रिनामुळें जिनमदिरहि पवित्र ठरतें वगेरे उपदेश ऐकून त्या राजानें सूर्यविमानात असल्या जिन-
मदिराची भावपूजा केली

हैम सान्तर्जिनगृह कारयित्वार्कमण्डलम् ।

चक्रे महेज्यां सूर्यार्धालोक विभुजिनालयम् ॥ २० ॥

याने राजगड्यामध्ये रत्नखचित सुवर्णाचें जिनालय बांधून याताळ सूर्यविमानस्थ जिनत्रिनाची महापूजा केला या महापूजा ह्यणजे चतुर्मुख पूजा, रथार्तपूजा, सर्वतोभद्र पूजा वगेरे होत सूर्याला अर्ध दिल्यावर ज्यात जिनत्रिनादर्शन केले जातें ती सूर्य-
र्धालोक पूजा त्यानें केली.

प्रत्यन्वह ददे लोक जिनेज्यायां युनाक्ति च ।

तदाप्रभृति लोकेऽस्मिन्जातमर्कापसेवनम् ॥ २१ ॥

तो राजा दररोज सूर्यार्धालोक पूजा करतो तें पाहून सर्व

१ सूर्यविमाने प्रतिय २ राजमदिरामध्य ३ चतुर्मुखरथावतसंवतो
मद्रावा ४ सूर्यार्पण आमाक अवलोकन यत्र ।

प्रजाजन सूर्याला अर्घ्य देऊ लागले व तेव्हापासून सूर्योपासना
रुढ झाली

समुद्रदत्तात्तवृत्त पलितात्सान्त्यनामभृत् ।

शायु श्वभ्रादेत्य सिंहीभूतेनानतमध्ययत् ॥२२॥

बरीच वर्षे राज्यव्रभव भोगीत असता रोईचा शुभ्र केस
पाहून त्याला ग्राभ्य उत्पन्न झाले व समुद्रदत्त मुनीजबळ त्याने
दीक्षा घेऊन पोटशभाग्रनाचे चिंतन केले व तीर्थंकर नामकर्म
बाधले कमठाचा जीव नरकातून सिंहयोनीत जमला होता पूर्वपैर
स्मरून त्याने यानमग्न असता राजाला उपसर्ग केला व मरून तो
आनत स्वर्गातील प्राणत विमानात देव झाला.

ततोऽत्रैत्य सकाशीशर्विश्वसेनतुजोऽभवत् ।

पोडशाद्वयया प्राप्ता वन श्वभ्रादुपेत्य तम् ॥२३॥

तेथून तो जीव काशीचा राजा विश्वसेन व ब्रह्मादेवी याच्या
पोटी पार्श्वनाथ नागने जमला सोळाव्या वर्षी एकदा तो
वनात गेला, कमठाचा जीव नरकातून निघून प्रभूच्या मातेचा बाप
महीपाल राजा होऊन जमाला आला

महिपालारयात्मपाता महीभूत प्रियामृते

दीक्षित दारु भिन्दन्तमार्त तीत्रायितु जगौ ॥ २४ ॥

१ गुरो २ अजगर ३ अर्धाष्टे स्म आनतेंदोऽमुदित्यय सिंहेन कृत्वा
४ आनतात् ५ ब्राह्मीदेया ६ कमठचर ७ प्राप्त स्वय दृष्ट ८ पुन मदी
वितु अग्नि ।

तच्छ्रुत्वा शुद्धवृत्तेन विश्वार्हद्वेहवर्णनम् ॥

प्रागर्यम्णि प्रतीयार्कविम्बस्थजिनमन्दिरम् ॥ १९ ॥

ते ह्यणाले कीं अर्हबिंब जरी अचेतन असले तरी उत्पन्न होणाऱ्या पदार्थावर परिणामाचा प्रकर्ष केला तर ते पदार्थ पुण्य पुद्गलाचा स्फुट वनविल्याशिनाय कसा राहील ? जिन बिंबानील पुण्य पुद्गलाचा समुदाय भव्य जीवाना शुभ परिणाम उत्पन्न करण्यास निमित्त होतो जिनत्रिग्रामुळे जिनमंदिरहि पवित्र ठरतें वगैरे उपदेश ऐकून त्या राजानें सूर्यविमानात असलेल्या जिनमंदिराची भावपूजा केली

हैम सान्तर्जिनगृह कारयित्वार्कमण्डलम् ।

चक्रे महेज्यां सूर्यार्धालोक विश्वजिनालयम् ॥ २० ॥

याने राजगड्यामध्ये रत्नखचित सुवर्णाचे जिनालय बांधवून यातील सूर्यविमानस्थ जिनत्रिग्राची महापूजा केला या महापूजा ह्यणजे चतुर्मुख पूजा, रथावर्तपूजा, सर्पतोमद्र पूजा वगैरे होत सूर्याला अर्ध दिल्यावर ज्यात जिनत्रिग्रदर्शन केले जातें ती सूर्यार्धालोक पूजा त्याने केली

प्रत्यन्वह ददे लोक जिनेज्यायां युनाक्ति च ।

तदाप्रभृति लोकेऽस्मिन्जातमर्कोपसेवनम् ॥ २१ ॥

तो राजा दररोज सूर्यार्धालोक पूजा करतो तें पाहून सर्प

१ सूर्यविमाने प्रतीत्य २ राजमंदिरमध्ये ३ चतुर्मुखरयावतभवतो म्हाद्या ४ सप्ताचेण आमासक अवलोकन यत्र ।

प्रजाजन सूर्याला अर्घ्य देऊ लागले व तेव्हापासून सूर्योपासना
रुद्ध झाली

समुद्रदत्तात्तवृत्त पलितात्सान्त्यनामभृत् ।

शयु श्वभ्रादेत्य सिंहीभूतेनानतमध्ययत् ॥२२॥

बरीच रपै राज्यनेमय भोगीत असता डोईचा शुभ्र केस
पाहून त्याला नेराग्य उत्पन्न झाले व समुद्रदत्त मुनीजपळ त्याने
दीक्षा घेऊन पोडशभायनाचे चिंतन केले व तीर्थंकर नामकर्म
बाबले कमठाचा जीव नरकातून सिंहयोनीत जमला होता पूर्वत्रे
स्मरून त्यान ध्यानमग्न असता राजाला उपसर्ग केला व मरून तो
आनत स्वर्गातील प्राणत विमानात देव झाला.

ततोऽन्त्य सकाशीशविश्वसेनतुजोऽभवत् ।

पोडशाद्वयया प्राप्तो वन श्वभ्रादुपेत्य तम् ॥२३॥

तेथून तो जीव काशीचा राजा विश्वसेन व ब्रह्मादेवी याच्या
पोटी पार्श्वनाथ नावाने जमला सोळाव्या रूपां एकदा तो
धनात गेला. कमठाचा जीव नरकातून निघून प्रभूच्या मातेचा बाप
महोपाल राजा होऊन जमाला आला

महिपालारयात्मपाता महीभूत प्रियामृते

दीक्षित दारु भिन्दन्तमपि तीव्रायितु जगौ ॥ २४ ॥

१ गुरो २ अजगर ३ अघाष्टे स्म आनतेंदोऽमुदित्यय सिंहेन कृत्या
४ आनतात ५ जालीदया ६ कमठचर ७ प्राप्त स्वय दष्ट ८ पुन प्रदी
यितु अग्नि ।

सो नत्वा भोस्तपस्विन्मा साहिद्वन्द्वमिदं भिदः ।

ततो तान्मरुधा तेन गिन्ये तत्रासिपत्रैर्गाँ ॥ २५ ॥

महीपाल त्रायकोच्या मरणामुळे दुःखी हाऊन मिथ्या तपस्वी झाला त्याच उनात धुमा पेटकुन पचाग्नि मागून करीत बसला होता धुमोतील ण्ता लाकडान मर्पयुगल होतें ते ओढवून पार्वनागानी असल विसातमक तऱ करून काय फायदा असे विचारलें हा ग्रन्थ प्रभूनीं नमस्कार न करताच विचारला होता त्या लाकडान सर्प युगल आहे आणि ते जळल्यामुळे तप कसे घटणार यामुळे तपस्वी रागाग्रस्त त्यातून तो कमठाचा जाई पूर्ण नर स्मरण अधिकच क्रुद्ध झाला व त्याने ते टाकट कुट्टाटीने फोडल,

डिङ्गाभूता नागेन्द्रौ तदक्षाक्षररजितौ ।

पद्मावतीपरणकौ सुभोमर्हतव्यस्त सँ ॥ २६ ॥

त्यातून दोन तुकडे झालेले नागयुगल तऱेर पडले सुभोम कुमारानें तपस्व्याचा स्तुन निर्भर्सेना वेली त्याने पंच नमस्काराचा उपदेश दिव्याने नागयुगल भरणींद्र व पद्मावती झाले

त्रिंशद्वर्षात्ययेऽयो यापतिदूतानिजन्म स ।

अयो या पुस्तं स्तुत्वाद्वाग्भावनान्नरुयम ॥ २७ ॥

१ नमस्कारकृत्या २ दाक्षिण्य ३ परशुपति ४ डिङ्गो इत्ययं ५ इदं वृत्ता रापरनाम ६ धिक्कारपूर्वक अज्ञानानि मानत्रावप्रधानोऽस्ति त्यामित्यथापयत् ७ जयसेननृप ८ भीष्ममनायापेदारम्य अयोध्यागणनं श्रुत्वा ९ पश्च अयं मनस्तुता दूतन ।

पाशनाथाच्या तिसाव्या वर्षी अयोऽयात्रिपत्ति ज्यने जने घाटे वगैरे
भेट दता प्ररोवर पाठविली अमता अयो येत झाले या ऋषभार्दता व-
कराच वर्णनहि त्याने केले ते ऐकून पार्थना प्रकुमान ॥ दीक्षा घेतला

विहृत्य चतुरो मासान् यायन्नश्वरेण स्थित ।

सप्तर्ज्योतिषामर्त्यभूतेन स्वगमनक्षते ॥ २८ ॥

चार महिने प्रहार करून तो दीक्षापनात मानरथ असता सप्त-
नामक ज्योतिषज्ञाने आपल्या मित्राचा अटपळा होऊ लागला
म्हणून तत्कार केला

दीप्तवराग्निना सौररूपसंगस्पद्रुत ।

द्विषां धरण्यश्वास्तव्यापत्तिं प्रातर्करत् ॥ २९ ॥

पूर्वीच आठवून याने पार्थनापाना खूप उत्कृष्ट करून उप-
सग केले कारण तो स्व कमठानाच जाय होता पूर्वजर्मी आपले
जीव गच्छिल्याचे उपकार करून प्रणय व पमानती या ताम-
नेयनाती त्याच्यावर नागपणाठव करून उपसग दूर करे त्यावेळी
चार प्रातिकर्मांचा पूण अथ हाऊन त्याने केवळज्ञान प्राप्त झाले

धर्माभृतमयी वृष्टिं कृत्वा भव्येषु निवृत्त ।

त पार्थ्व तापमुच्छृत्तमायण पर्युषास्महे ॥ ३० ॥

मग तीनार धर्माभृतांचा वृष्टि करून ज निर्राण ला गेला ना
पाशनाथाची आह्मी म तपानवारण साटा उपामना वस्तो

१ जिज्ञासा न २ अ कथे विमान्तखलनात् ३ उगवडें ४ एतस्या
गिकामरेण उपद्रुत ।

दन्तुक्तापो मृग मत्वा व्याधराज पुरुरवा ।

इमे देवाश्चरन्तीति निषिद्धो निजभार्यया ॥ २ ॥

एखादे हरिण समजून मुनिस पुरुरवा मिलाने वाण गजळा पण त्याच्या कालिका नामक भार्येने त देव जणून राण माग्न नका झणून त्याला रोकले

शान्त्वा तत स मध्वादित्रयत्यागप्रत श्रित ।

गत्वा सौर्जर्ममत्याभून्मरीचारव्य सुतोऽग्रणी ॥ ३ ॥

मुनींची भेट झाल्यावर त्यांना जर्मनां वेल्ला त्याचा त्याचे मनावर फार परिणाम होऊन त्याने मग जगच्या त्याग केला. या व्रतामुळे तो मेल्यावर सौजर्म स्वगात देव झाला तेथून तो ज्यो-
ष्येत भरतराजाला अनंतमति राणीपासून मरीचि नांम कळल पुत्र जमला.

भरतेशानन्तमत्यो पुरुणासह दीक्षित ।

परीपहार्दितो शृङ्गफलवल्कादे स स्वयम् ॥ ४ ॥

रूपभदेभाररोवर त्यानेहि शीक्षा घेतला हातो पण कटोर परिपह सहन न झाल्यामुळे तो स्वत फळे ग्याज ग्याज, ग्याजकेले नेसू लागला

नैर्धन्यनिन्त्रभेतत्यक्त्वेद वेपान्तर श्रय ।

इत्यादिष्टो देवताभि पारिव्राजकतामनाम् ॥ ५ ॥

निर्ग्रथपणाला क्षणजे दिग्गस्त्याला हे आचारण निंदास्पद
आहे जणून तू वेपातर कर असे देवतानी सांगितल्यावर
त्यानें परिव्राजक वेष धारण केल्या

तेनार्हतोऽपि सद्धर्म किं तु दर्पाचमोदत् ।

तपोभि साङ्ख्यतत्त्वानि कपिलादीनजिग्रहत् ॥ ६ ॥

ऋषभतीर्थकरापासून दीक्षा घेतली असूनहि तो ते व्रत
पाळू शकला नाही सद्धर्म सोडून त्याने साङ्ख्य नामक मिथ्यात्व-
मत गांजने सुरू केलें व कपिलादि अनेक तपस्वी त्याचे शिष्य झाले-

एव ब्रह्मामर सोऽभूद्विजोऽत्र जटिलोऽनैय ।

सौधर्मदेवो य पुष्पमित्रसौधर्मनाकतः ॥ ७ ॥

पुढें तो मेल्यानंतर पाचव्या स्वर्गांत देव झाला तेथून
अयोध्या नगरांत कपिल ब्राह्मणास कालीपासून जटिल नामक
पुत्र झाला तोहि त्याकरच परिव्राजक बनला व मेल्यानंतर सौधर्म
स्वर्गांत देव झाला नंतर स्थूणागार नगरीतील भारद्वाज ब्राह्मणास
पुण्यदत्ता स्त्रीपासून तो पुष्पमित्र नामां पुत्र जन्मला त्यानेहि परि-
व्राजक दाक्षा घेतली व मेल्यानंतर तो सौधर्म स्वर्गांत देव झाला,

विप्रोऽथाग्निसह सानत्कुमारथाग्निमित्रक ।

ततो माटेन्द्रजो भूत्वा भारद्वाजोऽथ तद्भुज ॥ ८ ॥

१ आदिनाथमुपसंग दपामागोदयात् सद्धर्म तेव सद्धर्मेण स्पर्द्धते
स्म २ पुत्र तथा ब्राह्मिण्या ३ पापराहि ४ मिथ्यादृष्टि ५ तद्भुज भारद्वाज
स्वराज ।

तेयून तो सूतिका नगरीतील अग्निभूतिनामक ब्राह्मणास
गातमीपामून अग्निसह नागाने पुत्र झाला पगिनाचक दीक्षा
वेचून मेन्यावर तोहि सनत्कुमार स्वगात देव झाला पुढे भदिर
नगरातील गोतम ब्राह्मणास तो कोशापापामून अग्निमित्र नागाने
झाला वपगिनाचक वननमेन्यावर माहेद्र स्वगातदेव झाला पुढे
त्याच नगरांत मालहायन ब्राह्मणास मन्त्रिनामपामून भारद्वाज
नामक पुत्र झाला त्रिडा दाक्षा वेऊन त्याने तू तपश्चर्या केला
मेन्यावर तो माहेद्र स्वगात देव झाला

ततल्लसस्थानेषु सर्वश्वश्रेषु चांतराटा ।

कष्ट स्थानरविप्र सन्माहं प्रप पूर्ववत् ॥ ९ ॥

नंतर त्या जागी तेच व गावर योनाति अनेक वन
चेतन्यावर तो राजगृही नागाने अतिव्य ब्राह्मणास पाराजरापासून
स्थानर नागाने वनरा पगिनाचक वनन मेन्यावर तोहि माहेद्र
स्वगात देव झाला

विश्वान्त्रय नार्पत्यो भूत्या निर्ग्रन्थदीक्षया ।

महाशुक्र मताऽथाभूतिपृष्टोऽथान्त्यनारह ॥ १० ॥

पुन्हा मगप्रदेशात राजगृहीचा राजा विश्वभूति व गणी
जनी याच्या पोटा त्रिश्वनदी नागाने वमला त्याने दाक्षा
चेतली व गायाचा वद्धा लागून मेन्यावर महाशुक्रस्वर्गात प्रमानिक

देव झाला तेथून तो पोदनपुरचा राजा प्रजापति व राणी मृगा-
वती याच्या पोटी त्रिषष्ट नामाने जमला

सोऽथ सिंहोऽथ घामोऽत सिंहो योऽभूत्स जात्वदन् ।

किञ्चिन्मृगमदष्टभ्य सहामितगुणेन खे ॥ ११ ॥

यतोऽजितञ्जयेनेन दृष्ट्वैव तीर्थनाथत* ।

स्मृत्वोपेत्य तमध्यास्य गिलाभेवमुवाच स ॥ १२ ॥

त्रिषष्ट अर्धचक्रातीने बरेच वैभवा भोगल्यावर मग्न तो

सातव्या नरकात गला तेथून सिंहयोनीत जमला पुढा नरकात
गेला व पुढा सिंह झाला तसे तो एकदा एक हरिण मारून
खात अमता अनितजय नामक चारण मुनि आला व त्यानीं
त्याला गिलेपर प्रसून तूच धर्मगोप केला तेहा सिंहाला पूर्वभवाचं
ज्ञात झाले

भो मृगेन्द्र ! त्रिषष्ट सन्धुक्त्वा सौख्य विकर्मत ॥

प्राप्त श्वाभ्रश्च यदु ख तन्न स्मरसि यत्पुनः ॥ १३ ॥

मुनि झणाला, हे मृगेन्द्रा, त्रिषष्ट अर्धचक्रातीच्या भवात
पापकर्माने तू भोगलेले निषयसुख निसरलास काय ? त्या पापामुळे
तुला नरकातील दुःख भोगावे लागले हेंहि निसरलास काय ?

दुःखायाहश्च भो कुर्वन्नीदृशमाश्रयापेभृत् ।

सव्यां जातिस्मरो भूत्वा तच्च भ्रमणसीद्धया ॥ १४ ॥

इतकें दु ख भोगले अमूनहि तू पुढा पापोपार्जन करणारें
असलें हें हिंसात्मक का करीत आहेस ? मुर्खान ह उचन ऐकून
त्याला पूर्वभयाचें स्मरण झट व शुद्धबुद्धान त्याने तत्त्वज्ञान ऐकलें.

वेपमानो गलद्वाप्य शुचा साऽभत्तेदो हम् ।

त्रिलोक्येय शुभानोपीन्याश्चि स उति पुन ॥ १५ ॥

तत्त्वज्ञान ऐकून तो जत्र टाळ गेला व त्याच अग कापू
लाळ हें पाहून त्याच शुभ उल्लिखारा मुनि त्याच्या पुढा नणाळा

मुञ्च माममहापाप भज गोल जगन्नुत्तम ।

जहीति क्रो यशत्रुश्च क्षेम चेदाप्नुमिञ्जसि ॥ १६ ॥

ह उक्त मिहा, तुला जर कन्याणाचा दृष्टा जम तर ह
दिसच महापाप से उ जादव्य उस शात मरण कर व कोरादि
कथायत्या नत्रचा ग कर

ततो मुर्खान्द्रवाक्यानि श्रुत्वा यात्वा जिन इदि ।

तच्चश्रद्धानमासाद्य सद्य कालादिलब्धित ॥ १७ ॥

मुनाचा उपदेश ऐकून व निनेद्राच स्मरण व ध्यान करून
त्या मिहानें कालादिलिप्ति प्राप्त करून मन्थकय मरण केलें

प्रणिनाय मुहुश्चित्त श्रावकाणुव्रते सुधी ।

मृ वा सौधर्मकल्पेऽसौ सिद्धकेतु मुरोऽजनि ॥ १८ ॥

या सुत मिहान श्रावकाणुव्रतात मन फिर कन्यामुळ मन्थान-
नतर तो साधर्म स्वगात सिद्धकेतु नामक देव झाला

मुख भुज्वा ततश्च्युत्वा धातुकीखण्डभाज्यभत् ।

खगात्रा मालात्रत्या खचर कनकप्रभो ॥ १० ॥

मृगसुख भोग्यतेत्यत्र तो जात्र जातमी जात्र पूर्वमदराचलाचे
पूज्य निहेहजात्रात जात्रागा देजात्रा मित्रदार् पर्वताया उत्तर
श्रगात्र कनकप्रभनगराचे राजा कनकपुरय मित्रात्र न राणा
कनकात्रा यत्रा पोटा कनकोत्तर नायात्र पुत्र न मल

पुनरुज्ज्वलतायासो रन्तु मेर गतो भुजे ।

श्रुत्या प्रियपतेर्म्म तप मित्या पलातयद् ॥ २० ॥

कनकात्तरल कनकात्री तामक भार्येसह मदराचल पर्वतात्र
काटा करात असत त्यात्र प्रियमित्र नामक अधिप्रज्ञानी मुनीचे
दान ज्ञात त्यायाकडून मत्रोत्र यत्रण करून त्याने दीक्षा घ-
तली न तप आपत्तन भेल्यात्र तो लातत्रसर्गात सदानद
नामक त्रेचाला

सत्यानन्दोऽभ्युत्तरमात्र्यास्मि कोशलात्रिप ॥

हरिपेणो महापुत्र जात प्रीतिङ्करो नतात् ॥ २१ ॥

तथून तो कोशलात्रिप यत्रनेन न राणी शात्रात्री थाया पोटी
हरिपण तात्रा तमया तमय उत्तरा ज्ञात्रात्र दीक्षा येऊन
यात्र तप अचारल न मत्रात्र तो महापुत्र नामक नगात गेला
न प्रीतात्र तामक त्रेचाला

भत्या प्राग्गतकीवण्डे पुष्कलात्रत्यथेपभुक् ॥

प्रियमित्र सहचार साभ्युत्तर्यप्रभम्तत ॥ २२ ॥

जगपभुक्ता

तेयून तो यातका सटान भिद्वेन देजात पुष्कलागता देजा-
नाल पुडगीनिणी नगराचा राजा बुनित्र व रणी युवता जाचे पोटी
प्रियनित्र नागान ज नला चतनर्गिच नमर वाच वप भोगन
त्यान दावा वेतला व भेजाय ता मन्त्रा नगात सुरप्रभ
नामक व याता

उनाकारसुरे मत्वा रा नन्दा गोऽत्र ठीक्षित ॥

प्राष्टिलानाम नृद्वान्द ज्ञात पुष्पाक्षरऽद्भु ॥२३॥

नृद्वानतीत उनापुचा रागा प्रियन व रण नारात
नाल न नागाने तो पुत्र ज्ञात वरच युव भोगना त्यान
प्राष्टिल मुनिवयठ दावा वेतला व सोळा भावनाच चिंतन करून
तीथकर नामकून याय वमाप्रिमण स ग्रन्थानतर तो पोळाना
रगान पुष्पाक्षर प्रिमानात उड घाला

चुत्वा विद्वेनायस्य सिद्धार्थस्नात्तागाऽचनि ॥

सोऽत्र कुण्डपुरे शक्र कृत्यात्रिपयणादिम् ॥२४॥

तयूा ध्यान पादून तो विद्वेनानाल नृद्वानाचा रागा
निद्व र व राणी प्रियननिणी याया पाटी मदागैर नान वन
वमया उडान अभिपेक्षादि देवने कया

वीर श्रीवर्द्धमानश्चत्यस्य नायद्वय व्ययत् ॥

स्वस्याय सशयो यस्माज्जन्मानन्तरमीक्षितात् ॥२५॥

गीर व तर्धमान अशीं त्याची दोन नावे ठेवला गेली जमा
नंतर त्यांना पाहताच जयसेन व विजयनामक दोन चारण मुनींचे
सशय दूर झाले

निवृत्तो जयसेनाभ्रचारिणा विजयेन च ।

तत्रैव सन्मतिर्देव इत्युक्त प्रमदोदसौ ॥ २६ ॥

तेहा त्यांना समजि असे नाच ठेऊन ते दोघे चारण
मुनि आनंदान परत गेले

गीर शृंगेश्चनेत्युन्मि सुराणांमिन्द्रससदि ।

श्रुत्वा सङ्गमकोऽन्येनुरागतस् परीक्षितुम् ॥ २७ ॥

महावीरच हल्ला खरा शूर आहे अशी चर्चा उद्गसभेत झाले-
ली एकून संगम नामक कोणा देव त्याची परीक्षा करण्यासाठी गेला

दृष्ट्वा कीदन्तमुद्यानेऽगमोऽदो नृपात्मजैः ।

काकपक्षधर सार्व सवयोभिर्गहाफर्णी ॥ २८ ॥

इतर राजकुमारामह ग्रीचातील झाडावर जायळ राटलेले
राजपुत्रासह महावीर पळत असलेले पाहून तो देव महासर्प बनला

भत्वा वेष्टितमान्मन्धादस्थोत्तद्भयतोऽखिला ।

विटपिभ्या निपत्याशु राजपुत्राःपलायिता ॥ २९ ॥

त्या महासपाने झाटाच्या बुऱ्याला मिळवा घातलेला पाहून
भ्यालेले राजकुमार फाटायळून उड्या मारून पळून गेले

१ गत २ हरात् ३ मुराणामुक्ति ४ वृक्ष ५ स्थित ६ सप ७ वृक्षात्
८ भूमौ पतित्वा ।

पौराण्यथादान्य भीष्म मात्रकंवदरीरमेत् ।

नत प्रीतां महावीर इत्यारया तस्य सैव्यधात् ॥ ३० ॥

गीतजिन मात्र न पिना आर्द्ध्या माडा र गेळ याप्रमाणे त्या सर्पांवर ऐक्य रागल नव्या रूप होउन सगम देवाने त्यांना महाभार क्षत्रले न तो निघून गेला ।

सांज्येयुस्त्रिगुद्वान्त स्मृतपूर्वभनान्तर* ।

अधिगुनिर्वेदरसां दाक्षित्या धर्म्यमयगार्त ॥ ३१ ॥

पुढ सीम जपे ज्ञास आज्ञावर महानारांना पूर्वभनाचे स्मरण झाले न ज्ञास पाहून यांना त्या घट्या न ज्ञास चालविले ।

स्त्रो दुर्गानुगं दोग्र गच्छ श्मशानं जतिमुक्तते ।

रुदाचिन्मतिमायागमाश्रित वीक्ष्य दुष्टधी ॥ ३२ ॥

निहाज करात ज्ञान ते एतदा अतिमुक्तरु श्मशानात यजून प्रतिमावोग रागण वरून ज्ञान असता दुर्गेसह रुद्रान दृष्टपणा सुरू केला ।

यांगाद्धुसयितु यांगान्वतालाहीन्द्रकुञ्जरान् ।

किरातसैन्यरूपाणि याताग्न्यादीस्तथा निशि ॥ ३३ ॥

आपल्या योगाप्रदाने रुद्राने अग्रे पसरविले नेताल दानना अक्राळविक्राळ रूप ठेऊन ताडूनृत्य कण्ण्यास पाठविले भयकर सर्प, मढोमत्त हत्ती निमण केले अग्नि पेटविला मोसाट्याचा वारा सुरू केला प्रचट किरात सैन्य पाडले ।

* मातुस्त्वगा ० श्रीडयामास ३ सगमदेव ४ धर्म्यध्यान ध्यायतिस्म

५ पावनासहित ।

मिगालात्प्रकृत्येव मनो विक्षेपमुमंक्षम् ।

त्व महतिमहावीरोऽसीत्युक्त्वास्तान्मुदानटन् ॥२४॥

या सर्गर्णी महानी तना खूब उपमर्ग केले पण तपाविद्यव्य
गेगार महानीराना अ पत् नन क्लितितटि चिन्तित होऊ दिल नाही,
हैं पाहुन तुम्हा महतिमहानी जाला जमे दणून राने प्रभूची
आनटाने नाचून खुति लेली

रुन्धा चेटुराजस्य चन्दना आविष्ठा वने ॥

नी डन्ती नी य नामात्ता रन्धा रुचिचत्तगोऽव्रजत् ॥

चेटन रानाची पुता चना रात्रिका यनझीडा करात अमत्
तिग पाहुन कामार्त जाण पत्तियार तिला पळवून नेत होता

रवपत्नीभीषितोऽगुञ्चन्महादव्यामप्राप्यताम् ॥

पत्नीगात्स्वसरात्रीत्या कौशाम्ब्रीमार्पयद्वनेर्द ॥२६॥

इतद्वयात त्याची बायका जाणामुळे निवावरात तिला राना-
तच सोडल तालक ता- भिल्लाग निने आपले डागिने पिले आणि
नमोवदेव देवा त्या भिल्लाग निने भिल्लानक भिल्लागाला देऊन
टाकून भिल्लागाला दुषभसेन सादतात्या भिल्लागाला देऊन
नोकरांना ती सादतात्या देवा त्या ती दुषभसेन सादतागव्या
सादता देवा ।

१ स १५ स्मृत्यनु २ विपु दा विगायारय ३ मनाम
४ श्रुति एव चार्जय ।

एना दृपभसेनस्य प्रयस्यापि स्वधोषितः ॥

सोऽपि स्वकान्तसम्पर्कशैङ्गिनी शृङ्खलासिता ॥३७॥

शेटनें तिला आपल्या गायकोची दासी हणून ठेगले पण
शेटजीचा तिच्याशी समोग घेले या मातीने तिने चटनेला नेड्या
घाळून केदेत ठेगले

शरायस्थस गान्याम्लजीर्णोद्वद्रदित्तया ॥

तामगायदन्त्येत्त्राक्ष्य चयासमागतम् ॥ ३८ ॥

तिला ती मडक्यातून कोद्रेचा भात पेजेतून लायाला देत
असे एकदा त्याच गात्री भिदासाठा महाग्रीर आले

वीर प्रत्युत्पत्ती भक्त्या सन्योगलितशृङ्खला ॥

दिव्यभपाप्मनरा केशन्दुतपुष्पाश्रितक्षिति ॥ ३९ ॥

महाग्रीर त्याभाचे भक्तान स्मागत करीत असता तिच्या शृङ्खला
तुटल्या तिची उखे गिऱ्य झाली बेरा सुशोभित झाले व्हातून
पुष्पे जमिताय गळून ती सुंदर दिसू लागली

स्वीकृत्य शीलमाहात्म्याद्धमीभतशगवगम् ॥

क्षीरशाल्योदनीभत तत्स्वमक्तभयोजयत ॥४०॥

शास्त्रमाहात्म्यामुळे मडके ना याचे झाले कोद्रेचा भात पार
झाला न त्याचा स्वाकार मटाभाराना केला

१ सायनाह भृत्यसः दृपभसेनाम्न २ भद्रा व्याधा अवयत् ३ भद्रा
४ बद्धा ५ अभ्युतिष्ठ ती उत्तमपूजकम् आ वीरसन्मुख गच्छता ६ विधिना
प्रतिग्रहा ॥

पञ्चाश्रयार्ण्येत प्राप्य सयोगञ्च स्वबन्धुभिः ॥

निर्विघातव्रता साग्रगणिनीद्राचितामवत् ॥ ४१ ॥

पाच आश्रय निर्माण झाली आप्तष्टाकडे ती गेली पण
वैराग्य उत्पन्न होऊन तिने अर्जिकेचा दीक्षा घेतून तेव्हा तिचा
इद्रान पूजा केली

छवार्थं स द्विषड्ढा रुजुकुलातटे स्थितः ।

शुक्लध्याननेन घातीनि निहन्याद्वन्त्यमासदत् ॥ ४२ ॥

पुढे महावीर बारा वर्ष विहार करून रुजुकुलानदी तीरी
शुक्लध्यानरथ बसले असता त्याच्या चारा घातिकर्मांचा नाश झाला
च ते अर्हत्पदाला गेले

ज्ञात्वा दिव्यध्वनंहेतु तस्येन्द्रा वेदपारगम् ।

जात गोतमगोत्रेऽर्कविमानादेत्य गोतर्मात् ॥ ४३ ॥

त्यापेळी दिव्यध्वनि होण्याच कारण ओळखून इद्र गौतम
गोत्री विद्यापारग गौतम गोत्राच्या इद्रभूमि नामक ब्राह्मणाकडे गेला
इद्रभूति आदित्य त्रिमानातील देवगतीतून तेथ जन्मला होता

ग्रामादुपायेना गीय सार्द्धं पञ्चशतद्विजैः ।

तपः नीत्वा पधित्वाद्यभिन्द्रभूति गणाधिपम् ॥ ४४ ॥

पाचशत ग्रामांसह इद्रभूताच्या गावानून आणण्यात आले

१ दानात् २ भाविनि भाग्युपाहार भविष्यतीत्यथ ३ छवार्थ
भावनविघातशून्य ४ भगवत ५ पयस्व्यात्तद्व्यभिमानादागता
६ गातमनान् भोजिकमानात् ७ षट्पदेनादिशुश्रूषण ।

त्यानें मडारीगना शक्ता विचारल्या व याच सनामान झाल्यामुळे
त्यानें दीक्षा घेतली व पाप कमाचा नाश करणारे तप आचरिले
तेव्हा तो दृढभूति गणवर झाला

किञ्चिदूनगरत्रिशङ्कुत्वाहन्न्यपद पदम् ।

पर प्राप्तो महावीर स दिग्यान्नः पर पदम् ॥४५॥

तास उपांना काहीं कमी दिवस अतः पर भोगून जे सिद्ध
पटाला गेले ते महावीर आम्हालाहि श्रेष्ठ पर देगेन.

मय्यमासमधुत्यागात्सौधर्म स पुरुरवाः ।

द्या मरीचिदिवीभूय पद्मवारान्साहस्यतो गत ॥४६॥

पुरुरवा भिळ मय, मास व मयाचें यागामुळे सौधर्ममार्गी-
प्रत गेला तेथून मरीचि होऊन देव झाला व महा वेळा मारय
मताचा ब्राम्हण झाला

ततस्त्रसस्थावरेषु क्लिष्ट्वा साख्यां द्विजोऽभवत् ।

स्वर्गत्वा विश्वनन्दी सन्नपि निर्ग्रन्थदीक्षया ॥ ४७ ॥

नंतर अनेक त्रस व रज्जार योनींत नम घेऊन तो मारय
मताचा ब्राम्हण झाला पुढे स्वर्गांताळ देव होऊन विश्वनदी मारया

त्रिपृष्टोऽन्त्य वभ्रार्तिहो धर्मभूय ततः स्वसन् ।

सिंहाऽथ श्रावकत्वेनाद्यकल्पेऽथ ततः स्वग. ॥ ४८ ॥

नंतर त्रेगतीतून त्रिपृष्ट झाला पुढे नरकगतीतून सिंह
झाला व मग देव होऊन विद्यावर झाला

१ दिद्यमान ।

लानव हरिपेण सन्महाशुके ततोऽभवत् ॥

प्रियमित्र सहस्रार नन्द सन्नच्युतेन्द्रताम् ॥ ४९ ॥

देवमर्तांश्च च्यवून हारिपेण झाला एहा देव होउन प्रियमित्र
झाला नतर सहस्रार स्वर्गांत जाउन नर झाला न मा अयुत
स्वर्गांत इद्र झाला

ततश्च्युतो विरज्यात्तसयम प्राप्य केवलम् ।

तीर्थकृद्भ्य न सिद्धो महावीर नमामि तम् ॥ ५० ॥

तेथून च्यवून जो महारार झाला न गगन पवून दाक्षा घेत-
न्यावर नपाचरण कळन झाला केवलवान झालें न ज्यानें वर्मतीन
प्रनतन कळन सिद्धपट मिळनिल त्याला मी नमन करतो

गणभृत्पूर्वधृत्सत्पंसयमात्रपितृषि ।

विक्रियर्द्धाश्वरास्तुर्गजानिन इवलम्भणा ॥ ५१ ॥

वादिनश्चायिका येषां श्राधिरा श्रावका गणे ।

देवादेव्यश्च तिर्यवस्तान्मुमस्तीर्यनायकान् ॥ ५२ ॥

गणवर, चादामूर्तीचे धारक, नामानमुनि, अत्रिज्ञानी,
विक्रियारा क मुनि मन पर्यवशानी, केवलज्ञानी ज्यामार्गे आहे असा
मघ न ज्याच्या मजान नापठ मुनि न आयिना श्रावक न श्राधिका,
देवदेवी न तिवन प्राणी आहेत त्या तीर्थकरांना मी नमन करतो

इत्याशापरवृत्त्ये त्रिपष्टिस्मृतिनाम्नि महापुंगणातस्तत्त्वसद्ग्रह

श्रीमहावीरपुराण चतुर्विंशम् ॥

॥ अथ प्रगस्ति ॥

श्रीमानस्ति सपादलक्षविषय शकम्भरीभूषणः ॥

तत्र श्रीगतिग्राम मण्डलकर नामास्ति दुर्ग महत् ॥

श्रीरत्न्यामुदपादि तत्र निमलव्याघ्रेखालान्वयः ॥

श्रीमल्लक्षणतो जिनेन्द्रसमयश्रद्धालुराशाधरः ॥ १ ॥

धर्म, अर्थ व काम या तीही सपत्नीनी भरपूर असा शाक-
राभूषण सपादलक्ष नामक देव आहे त्या देवात रतिधाममण्डल-
र नामक मोठा झिळा आहे तत्र शुद्ध अशा व्याघ्रेखाल यशाच्या
श्रीमान् लक्षणशाहना शास्त्रीच्या पोटी निमलग्रामनानुरक्त असे
शास्त्रावर पटित नामाला आहे

सरस्वत्यामिवात्मान सरम्बत्यामजीजनत् ॥

य पुनः ब्रह्म गृण्य रजितार्जुनभपतिम् ॥ २ ॥

सरस्वताच्या पोटा हा पटित तमा याचा तसा त्यानें हि
सरम्बतानामक भार्य्याच्या पोटा ब्रह्म नामक पुत्राचा तम दिवा
याने अजुनराजाचा आपल्या गुणानें मग केव

स्लेच्छन सपादलक्षविषय व्याप्त मुवृत्तक्षति ।

त्राणाद्वि यन्नरन्ददो परिमलस्पर्जि प्रगर्जसि ॥

प्राप्तां मालवमण्डले रत्नपरात्राग पुरीमावसन ॥

या त्रासपठञ्जिनप्रमितिशक्त्यास्त्र महावारत ॥ ३ ॥

१ त्रिगसपात्तियुक्त २ लक्षणमाह त्वय पित्रनाम ।

म्लेच्छराजाने सपाट्क्षनामक देगे पाटाक्रांत केव्यावर उपजी-
विकेला हस्त पोहोचल या त्रासान त्रियनरेद्राया आश्रयाखालील
मालप्रदेगातल्या धारा नगरीत येऊन महामारापासून जेनेद्रव्या-
करण न जेनयाय या जिनशासनाचे वाचन करीत राहिल

श्रीमदर्जुनभूपालराज्ये श्रावकसकुले ॥

जिनधमादयार्थ यो नलकच्छपुरेऽवसत् ॥ ४ ॥

श्री अर्जुनेद्राज्या राज्याताळ श्रावकसगांत जिनधर्माचा
उत्तर करण्यामाठी ते नलकच्छपुरात राहिले

योद्राग्व्याकरणाश्रिपारमनयच्छुश्रपमाणान्नकान् ॥

पदतकापरमास्त्रमाप्य नयत प्रत्यर्थिन रुक्षिपत् ॥

चेलु केऽस्त्रालित न येन चिनवाग्दीप पथि ग्राहिताः ।

पीत्वा काव्यसुधा यतश्च रसिकप्वापु प्रतिष्ठा न के ॥

त्यान कोणत त्रियार्थीना व्याकरणरणी समुद्राच पलीकडे
न नाली वरे / पदतकापरमअस्त त्याच्यातडा लागल्यामुळे
तोणा प्रतिपक्षार गहार के नालात / त्यान जिनशाणाचा दीप
गनमागावर लागल्यामुळे कोण त्रिनधात रागू लागले नाहीत
वर / त्याची काव्यसुधा पिऊन रसिकामग कोणी वरे प्रतिष्ठा
मिळविनी नाही

धमामृतादिशास्त्राणि कुशाग्रनिधियामिव ।

य सिद्धयन् महामाव्य रसिसार्गा मुनेऽष्टजन् ॥ ६ ॥

कुशाप्रमुखाचा घातक वमामृतादि शास्त्र व रसिकान्या प्रमा-
दासाठा सिंयका महाकाय ज्यान रचित

साऽहमाशावर कण्ठमलकृतु सधर्मणाम् ।

पञ्चिकालकृत ग्रन्थमिम पुण्यमशीरचम् ॥ ७ ॥

त्या मी ना आशा म पडितान गामिकाचे वठ भूषित करणा-
साठा हा पावन ग्रंथ रचला

कार्पमब्धि* क मदीस्तेस्तथाप्यनच्छ्रुत मया ।

पुण्येःसद्भयःकथारत्नान्युद्धृत्य ग्रथितान्यत ॥ ८ ॥

आपन्नजायाचा मागर काणाकडे र माक्षी अल्पमुद्धि काणी
कडे ! तथापि त्या पावनसागरा वा मा म्प । केला र सज्जना या
साठा त्यातून कथारत्न काढून मा त्याचे ग्रथन केल

सक्षिप्यता पुराणानि नित्यम्वा यायसिद्धय ।

इति पण्डितजाजाकाद्विद्वप्ति भगिना म ॥ ९ ॥

नित्य स्वा याथामाठा त्रसष्टशताका पुरुषाचा पुराणे सक्षित
करून घा अशी तानाक पडितानी केल्ली प्रेरणाच या ग्रंथाला
कारण झाली

यच्छ्रुत्तस्यतया किञ्चिदनास्तिस्वर्लित मम ।

नत्सशोध्य पठन्त्येन जिनशासनभाक्तिका ॥ १० ॥

जिनशासनभक्त चुकून जर माझ्या हातून काहा झालून झाले
असेल तर नें शुद्ध करून वाचोत

१ मम मति २ प्रसिद्धे पुण्ये ३ श्रेयोयित्तार्य ४ श्रद्धये या प्रमाद

महापुराणान्तस्तत्त्वसङ्ग्रह पठतामिमम् ।

त्रिपष्टिस्मृतिनामान दृष्टिदेवी प्रसीदतु ॥ ११ ॥

त्रिपष्टिस्मृतिनामक महापुराणाताल हा अतर्गत तत्त्वसंग्रह
वाचणान्धार सम्यग्दृष्टि देवता प्रसन्न होणे,

प्रमारवणवार्धोन्दुदेवपालनृपात्मजे ।

श्रीमज्जैतुगिदेवेंसिस्वयेन्नावन्तीमवत्यलम् ॥ १२ ॥

परभार वराहूपी समुद्राला वृद्धिगत करण्यास चद्राप्रमाणें
असल्ला जो देवपाल रानाचा पुत्र जो जैतुगिदेव तो आपल्या
तरवाऱ्या सामर्थ्याने अगतीच चांगल रक्षण करीत असता

नलकण्ठपुरे श्रीमन्नेमिचैत्यालयसिधत् ।

ग्रन्थोऽयं द्विनवद्वैतकवित्तमार्कसमात्यये ॥ १३ ॥

नलकण्ठपुरातील नेमिनाथ मंदिरात हा ग्रंथ त्रिक्रम सनत
१२९२ मध्ये सिद्ध झाला

खाडिल्यवश महणक्रमलश्री सुत, सहकं ॥

धीनाकां वर्धता येन लिखितास्यात्र पुस्तिका ॥ १४ ॥

उमाने ही पहिली प्रत लिहिली त्या खाटिन्यवशान महणक्रमल
श्रीसुत धीनाकाची भरभराट होणे

अलमतिप्रसंगेन—आता विस्तार पुरे

१ त्रिपष्टिशालासुपुराणपुराणायस्मरणाभ्यात् २ सम्यक्त्वदेवता ३
विस्तारप्रसंगेन इति प्रसीदतु वा आभिमतार्थप्रदास्तु । ४ त्रिक्रमयत्

शान्तिः शान्तनुता समस्तजगतां सहस्रान्ततां धामिकैः

श्रय श्रीपरिवर्द्धता नयधुराधुर्यो धरित्रीपति ॥

सद्विद्यारसमुद्गिरन्तु कवयो नामाप्ययस्यास्तु मा ॥

प्रार्थ्य वा कियदेक एव शिवकृद्धर्मो जयत्वर्हतः १५

सर्व जगात शातिनाथजिन शाति व कन्याणाची वृद्धि करोत

धामिकाप्ररोवर पुण्याची वृद्धि होरो न्यायनीतीत अप्रेसर असलेल्या

पृथ्वीपतींच प्रभू यादो करिजन सद्विद्येचा प्रसार करात पाप

नासालाहि कोठ न राहो दुसरे किती मागावे कन्याणकारक अशा

अर्हच्छामनाचा जयजयकार होरो

इत्याशा प्रवरिचिता त्रिपष्टिस्मृति समाप्ता ।

माणिकचन्द-जैन-ग्रन्थमालामे प्रकाशित ग्रन्थोकी सूची

१ लघीयस्त्रयादिसग्रह	I=)	१८ प्रायश्चित्तसग्रह
२ सागारधमामृत सटीक (अप्राप्य)	I=)	१९ मूलाचार सटीक पूर्वाध
३ विक्रान्तकौरव (नाटक)	I=)	२० भावसग्रहादि
४ मैथिलीकल्याण (,,)	I)	२१ सिद्धा तसारादिसग्रह
५ पान्थनाथचरित (काव्य)	II)	२२ नीतिनाम्नामृत (सटीक) १
६ आराधनामार सटीक	I)II	२३ मूलाचार सटीक उत्तराध
७ जिनदत्तचरित (अप्राप्य)	I)II	२४ रत्नकरण्डध्रुवकाचार(सटीक)
८ प्रद्युम्नचरित (काव्य)	II	२५ पंचसग्रह
९ तारिखसार (अप्राप्य)	I=)	२६ लाटी संहिता
१० प्रमाणनिणय (अप्राप्य)	I-)	२७ पुरुदेवचम्पू
११ आचारसार (अप्राप्य)	I=)	२८ जैनशिखरेखसग्रह
१२ त्रैलोक्यसार (अप्राप्य)	1III)	२९ पद्मपुराण प्रथम खंड
१३ तत्त्वनुशासनादिसग्रह (अप्राप्य)	III=)	३० ,, द्वितीय खंड
१४ अनगारधमामृत (सटीक)	३II)	३१ ,, तृतीय खंड
१५ युक्त्यनुशासन	III-)	३२ हरिवंशपुराण प्र०
१६ नयचक्रसग्रह	III=)	३३ ,, द्वि०
१७ पट्टपाभृतादिसग्रह-सटीक	३)	३४ नीतिनाम्नामृत (परिशिष्ट)
		३५ जम्बूस्वामीचरित
		३६ आदिपुराण (पुष्पदन्त) लगन

नोट—ग्रन्थमालामे सब ग्रन्थ लागत मूल्यपर बेचे जाने हैं । इनकी जिन अधिका विना होगी, उतने ही अधिक ग्रन्थ प्रकाशित किया जा सकेंग ।

पत्र-व्यवहार करनेका पता—

मन्त्री, माणिकचन्द जैनग्रन्थमाला

हीराबाग, गिरगाँव, बम्बई

